

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΤΟ ΑΡΓΕΝΤΙΝΙΚΟ ΤΑΝΓΚΟ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Θεοφάνη Ευσταθίου

Επιβλέπων: Νικόλαος Ανδρίκος,

Επίκουρος καθηγητής

Άρτα, Μάιος, 2020

ARGENTINE TANGO IN ATHENS

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Άρτα, /5/20

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής

Νικόλαος Ανδρικός,

2. Μέλος επιτροπής

Ειρήνη Παπαδάκη,

3. Μέλος επιτροπής

Ασπασία (Σίσσυ) Θεοδοσίου,

© Ευσταθίου Θεοφάνη, 2020.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Ευσταθίου, Θεοφάνη

Υπογραφή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους εκείνους που δέχτηκαν να μου παραχωρήσουν συνέντευξη και μου εμπιστεύθηκαν τις προσωπικές τους απόψεις.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή μου κο Ανδρίκο Νικόλαο, που με τις καίριες παρατηρήσεις του με βοήθησε από την πρώτη στιγμή και που ήταν πάντοτε διαθέσιμος για ό,τι χρειαζόμουν.

Τέλος, αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω την σχολή «Academia del Tango» όπου παρακολούθησα μαθήματα αργεντίνικου τάνγκο και κυρίως τον δάσκαλό μου κο Γιώργο Τσαούσογλου που μου ενέπνευσε το θεωρητικό ενδιαφέρον γύρω από την κουλτούρα του αργεντίνικου τάνγκο.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μια προσπάθεια διερεύνησης της σχέσης των θεωρητικά ασύμβατων προσεγγίσεων της **παραδοσιακής και της εξελικτικής κουλτούρας στην κοινωνική επιτέλεση του αργεντίνικου τάνγκο**, μέσα στο εθιμοτυπικά οικείο περιβάλλον που είναι αυτό των **milongas**. Αρχικά γίνεται μια αναφορά των κοινωνικών χαρακτηριστικών του αργεντίνικου τάνγκο, στη συνέχεια μία ανάλυση των δύο χορευτικών ειδών του τάνγκο Νουέβο και του τάνγκο Σαλόν ενώ υπάρχει και μία σύγκριση των τεχνικών χαρακτηριστικών των δύο ειδών μέσα από βίντεο με shows δημοφιλών χορευτών-εκπροσώπων του κάθε είδους. Τέλος, καταγράφεται μια **επιτόπια έρευνα στις μεγαλύτερες milongas του αστικού κέντρου της Αθήνας**. Η έρευνα περιείχε συμμετοχική παρατήρηση και συνεντεύξεις, στο πεδίο. Τα ευρήματα συνθέτουν επαρκώς την εικόνα του **σύγχρονου περιβάλλοντος της παραδοσιακής μιλόνγκα** στην Αθήνα.

Στις milongas της Αθήνας, αν κάποιος είναι ικανά ενημερωμένος ή εξοικειωμένος με το αργεντίνικο τάνγκο, μπορεί να παρατηρήσει τη συνύπαρξη χορευτών Tango de Salon και χορευτών Tango Nuevo, στην ίδια πίστα. Το αποτέλεσμα κρίνεται άκρως ενδιαφέρον. Αυτό συμβαίνει κυρίως ελλείψει διοργανώσεων Tango Nuevo milongas, αντιθέτως υπάρχει μια πληθώρα από **παραδοσιακές milongas “κλειστού τύπου”, “ημίκλειστου τύπου”, και “ανοιχτού τύπου”**, που διοργανώνονται σε εβδομαδιαία βάση και στις οποίες είναι κυρίαρχη η μουσική της “χρυσής εποχής” του τάνγκο 1935-55.

Λέξεις κλειδιά : αργεντίνικο τάνγκο, τάνγκο νουέβο, τάνγκο σαλόν, μιλόνγκα, επιτόπια έρευνα, Αθήνα

ABSTRACT

This paper is an attempt to explore the relationship between the theoretically incompatible approaches of traditional and evolutionary culture to the social performance of Argentine tango, within the etiologically familiar environment of milongas. First there is a reference to the social characteristics of the Argentine tango, then an analysis of the two dancing genres of tango Nuevo and tango salon while there is a comparison of the technical characteristics of the two genres through videos with shows of popular dancers-representatives of each genre. Finally, an on-site survey of the largest milongas in the urban center of Athens is recorded. The research included participatory observation and interviews, in the field, which was defined on the basis of more numerous public gatherings in milongas. The findings of the above research adequately compose the image of the modern environment of traditional milonga in Athens.

In the milongas of Athens, if one is well-informed or familiar with Argentine tango, one can notice the coexistence of Tango de Salon dancers and Tango Nuevo dancers on the same track. The result is very interesting. This is mainly due to the lack of Tango Nuevo milongas, on the contrary there are a plethora of traditional milongas "closed type", "semi-closed", and "open type", which are organized on a weekly basis and in which the music of its "golden age" is predominant. tango 1935-55.

Keywords: Tango Argentino, Argentine tango, milonga, tango Nuevo, tango Salon, on-site research, Athens

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	III
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	VI
ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ / ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ.....	VII
ΠΡΟΛΟΓΟΣ.....	XI.
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ.....	XVI
1. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΤΑΝΓΚΟ ΩΣ ΧΟΡΟΥ	1
1.1 Χορός της κακής φήμης	1
1.2 Χορός της υψηλής κοινωνίας	2
1.3 Τα οφέλη του χορού τάνγκο.....	2
2. TANGO NUEVO	5
3. ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΟ ΤΑΝΓΚΟ ΕΝΑΝΤΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΤΑΝΓΚΟ: Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΤΑΝΓΚΟ.....	10
4. Μία αντιπαραβολή του Tango Nuevo και Tango Salon.....	30
4.1 Χαρακτηριστικές διαφορές μεταξύ Tango Nuevo και Tango Salon.....	36
5. Η ΑΘΗΝΑΙΚΗ ΜΙΛΟΝΓΚΑ	38
5.1 Οι χώροι.....	38
5.2 Τα ευρήματα.....	65
5.3 Συμπεράσματα.....	69
5.4 Συνεντεύξεις στο πεδίο.....	71
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	102
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	107

ΑΠΟΔΟΣΗ ΟΡΩΝ / ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

Η απόδοση των όρων έγινε από την γράφουσα

al revés: Ανάστροφα· ο καβαλιέρος αλλά ενίοτε και η ντάμα (αν οδηγεί) έχει μπροστά του την πλάτη της ντάμας ή η ντάμα του καβαλιέρου και ο χορός μπορεί να περπατήσει έτσι για αρκετά δευτερόλεπτα ή να γίνει για μια στιγμή.

arrastre: Είναι το ίδιο με την baridda. Είναι όταν ο ένας σπρώχνει το ελεύθερο πόδι του άλλου προς μία κατεύθυνση, για την ακρίβεια το «σέρνει». Ο χορευτής καταλαβαίνει την πρόθεση για attastre ή baridda καθώς ο συγχορευτής του κολλάει το παπούτσι του δίπλα στο δικό του κι έτσι αφήνει το πόδι του ελεύθερο από βάρος να οδηγηθεί.

baridda: Είναι το ίδιο με το arrastre

calecita: ή αλλιώς carousel· όταν ο χορευτής εκτελεί με τη βοήθεια του συγχορευτή του φιγούρα που θυμίζει το carousel. Μένει σταθερός στον άξονα του όσο ο συγχορευτής του τον στριφογυρίζει.

cross system: Το αντίθετο από το παράλληλο σύστημα. Οι δύο χορευτές περπατούν όχι πάνω σε δύο παράλληλες γραμμές όπως στο parallel system αλλά σε τρεις. Η μεσαία γραμμή εξακολουθεί να είναι κοινή.

cortina: Ένα μουσικό μέρος, κατα κανόνα από μη tango μουσική, που παίζεται ανάμεσα στις tandas ώστε να αδειάσει η πίστα και να γίνουν καινούριοι συνδυασμοί ζευγαριών.

cabeceo: Χορευτική πρόσκληση που γίνεται με μία ανεπαίσθητη κίνηση του κεφαλιού προς την πίστα από τον άνδρα προς την γυναίκα κατά κόρον.

colgada: Ένα βήμα όπου η/ο ακόλουθος καλείται να εκτελέσει περιστροφή εκτός του άξονα του γύρω από τον άξονα του συντρόφου του. Για το σκοπό αυτό το ζευγάρι “χαλαρώνει” την αγκαλιά και συνδέεται από το μήκος των βραχιόνων. Σχετικό βίντεο:

<https://www.youtube.com/watch?v=0rWh4Z9mVHQ> (τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

coridda: Συγχρονισμένη αλλαγή βάρους είτε επι τόπου είτε κατά τη διάρκεια περπατήματος σε μισό χρόνο.

dibujo: Στολίδια στην κίνηση, σαν να ζωγραφίζεις με την μύτη του ποδιού στο πάτωμα σχέδια όπως κύκλους.

engancho: Πλέξιμο των ποδιών με σημείο συναρμογής τις κλειδώσεις των γονάτων.

milonga: Η επίσημη βραδιά χορού αργεντίνικου τάνγκο. Στην milonga, το κυρίαρχο στυλ χορού είναι το Tango Salon.

Milonga επίσης ονομάζεται το πρόδρομο είδος του αργεντίνικου τάνγκο όπου χορευόταν πιο γρήγορα και ζωηρά σε μέτρο 2/4 αντί για 4/4. Στη μιλόνγκα χορεύεται επίσης εκτός από tango και milonga το tango vals.

Milonga Tango Nuevo: Milonga όπου παίζεται μουσική tango Nuevo.

Ocho: Μια φιγούρα όπου η/ο ακόλουθος (γυναίκα ή άνδρας) βηματίζει και περιστρέφεται μπροστά από τον σύντροφό της/ του, σχηματίζοντας με το ελεύθερο πόδι ένα 8. Στα **μπροστινά** ochos η/ο ακόλουθος βηματίζει εμπροσθεν, περιστρέφεται 180° και βηματίζει ξανά εμπροσθεν ενώ στα **πίσω** ochos βηματίζει όπισθεν, περιστρέφεται 180° και βηματίζει ξανά όπισθεν. Ocho στα ισπανικά είναι ο αριθμός 8.

parada: Είναι το “εμπόδιο” που βάζει ο καβαλιέρος στην ντάμα, (αρκετές φορές το κάνει και η ντάμα με τη σειρά της) με ελεύθερο πόδι του στο ελεύθερο πόδι της.

parallel system: Παράλληλο σύστημα. Όταν ο καβαλιέρος και η ντάμα κινούνται πάνω σε δύο φανταστικές παράλληλες ευθείες.

rebote: Υπάρχει η πρόθεση για βήμα προς μία κατεύθυνση και ξαφνικά αυτός που οδηγεί αλλάζει την κατεύθυνση της κίνησης με αποτέλεσμα πριν καλά καλά προλάβει να ολοκληρώσει την αλλαγή βάρους ο ακόλουθος να επιστρέψει στην αρχική θέση.

Tango Salon: Το Tango Salon είναι όρος που προσδιορίζει το σύνολο των επιμέρους στυλ έτσι όπως διαμορφώθηκαν ώστε να χορεύονται σε μία αίθουσα χορού, συγκεκριμένα σε μία milonga. Αυτά είναι τα: Tango Estilo Milonguero (ή αλλιώς Milonguero), Tango Villa Urquiza (ή αλλιώς Villa Urquiza), Tango Escenario κ.α

Tango Nuevo: Όρος που περιγράφει το σύνολο των καινοτομιών που έλαβαν χώρα στο πεδίο του παραδοσιακού αργεντίνικου τάνγκο μετά το '83, με πρωταγωνιστές τους Fabian Salas, Gustavo Naveira, Mariano Frumboli κ.α. Περιλαμβάνει καινοτομίες τόσο στην κινησιολογία του χορού, την απόσταση και τη φυσική σχέση ανάμεσα στο ζευγάρι όσο και στην μουσική που είχαν ως αποτέλεσμα τη διαμόρφωση ενός νέου υποείδους του αργεντίνικου τάνγκο, το tango nuevo.

Tango Estilo Milonguero: Όρος που περιγράφει το αργεντίνικο στυλ χορού Milonguero. Από τα πιο δημοφιλή στυλ χορού που συναντά κανείς σε μία milonga. Χαρακτηρίζεται από την κλειστή αγκαλιά καθόλη τη διάρκεια του χορού. Επίσης από την στάση της/του ακόλουθου απέναντι στον σύντροφο η οποία είναι ακριβώς απέναντι τοποθετημένη/ος με μία κλίση σώματος μεγαλύτερη από του συντρόφου.

tanda: Μία σειρά από tango κομμάτια που χωρίζονται μεταξύ τους από τις cortinas. Υπάρχουν tandas από tangos, tango valsες και milongas.

ronda: Μία ή δύο γραμμές χορού κύριας κυκλοφορίας (σε κυκλικό σχήμα) της κίνησης του σώματος των χορευτών στην πίστα. Μέσα στην ronda είθισται να σχηματίζεται μία γραμμή χορού ή δύο, από αρχάριους χορευτές που δεν έχουν αποβάλει ακόμα τη συνήθεια να κοιτούν τα πόδια τους και “ψάχνουν” τα βήματα ή χορευτές που θέλουν απλώς να βαδίσουν πιο αργά.

Giro: Μια φιγούρα όπου ο αρχηγός του ζευγαριού γυρίζει γύρω από τον άξονά του ενώ ο ακόλουθος βηματίζει γύρω του.<https://www.youtube.com/watch?v=6smwCAEfCc8>
(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

Volcada: Ένα βήμα όπου η/ο ακόλουθος είναι εντελώς έξω από τον άξονά της/του και στηρίζεται πλήρως στο σύντροφό της/του. Αυτό επιτρέπει στο ελεύθερο πόδι της/του να σχηματίσει έναν κύκλο καθώς καταλήγει να σταυρώνει γύρω από το πόδι στήριξης.

Σχετικό βίντεο:

<https://www.youtube.com/watch?v=76-r6RiGufQ> (τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

Voleo: Ένα voleo ή boleo μπορεί να εκτελεστεί είτε ψηλά (στον αέρα) είτε χαμηλά κοντά στο πάτωμα. Κρατώντας τα γόνατα μαζί, το ένα πόδι ξεκινάει προς τα πίσω σαν να πρόκειται να εκτελέσει πίσω ocho. Την στιγμή που ο κορμός του ακόλουθου έχει ξεκινήσει το διαχωρισμό, με μία απότομη κίνηση επανέρχεται απέναντι από τον σύντροφο και το ελεύθερο πόδι επιστρέφει στο πόδι στήριξης έχοντας διαγράψει έναν ελλειπτικό κύκλο.

Σχετικό βίντεο: <https://www.youtube.com/watch?v=xOYbtIQ2tSA> (τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η γνωριμία μου με το αργεντίνικο τάνγκο έγινε τυχαία τον Οκτώβρη του 2018 σε έναν χώρο νυχτερινής διασκέδασης στο κέντρο της Αθήνας. Η παρέα μου με είχε ενημερώσει ότι εκεί που θα πάμε, κάθε Δευτέρα πραγματοποιείται μιλόνγκα (άγνωστη λέξη μέχρι τότε για μένα) αλλά δεν έδωσα ιδιαίτερη σημασία γιατί είχα ξαναβρεθεί σε χώρους με χορευτική μουσική οπότε ήξερα περίπου τί να περιμένω. Όταν φτάσαμε απ'έξω, μιας και ο χώρος είχε παντού γύρω-γύρω τζάμια παρατήρησα ότι επρόκειτο για ένα καλαίσθητο, ευρύχωρο και ψηλοτάβανο bar. Πιάσαμε μια θέση στη μπάρα κι από ένα ψηλό σκαμπό και ήμαστε έτοιμοι για ψιλή κουβέντα. Δεν πτοηθήκαμε ακόμα κι όταν η TJ (tango jockey) ξεκίνησε το πρόγραμμά της και η μουσική από τα βιολιά και τα bandoneon πλημμύρησε το χώρο.

Τότε σαν από το πουθενά, δεν καταλάβαινα ακριβώς τι γινόταν, ένας άντρας πλησίασε μια γυναίκα κι ύστερα ένας άλλος μιαν άλλη κι ύστερα κι άλλος και το πάτωμα σιγά-σιγά γέμισε ζευγάρια που χόρευαν. Πρώτη φορά νομίζω είδα τάνγκο. Οι γυναίκες δεν φορούσαν κόκκινα στενά φορέματα ούτε είχαν γυαλιστερά μαλλιά πιασμένα κότσο κι οι άντρες δεν φορούσαν ανοιχτά πουκάμισα στο στέρνο ούτε είχαν αυστηρές χωρίστρες. Όμως όλοι φορούσαν tango παπούτσια που τους βοηθούσαν να στριφογυρίζουν. Πρέπει να έμεινα βουβή καθ' όλη τη διάρκεια της τάντας (4 κομμάτια tango στη σειρά). Όταν πλέον τελείωσε και τα ζευγάρια κατεβάσαν τα χέρια και άρχισαν ήσυχα να επιστρέφουν στις αρχικές τους θέσεις, εγώ ήμουν έτοιμη να ξεσπάσω σε χειροκρότημα από ενθουσιασμό. Τελευταία στιγμή κράτησα τα χέρια μου στον αέρα όταν συνειδητοποίησα ότι κανείς άλλος δεν ενδιαφέρεται. Γιατί όπως κατάλαβα αργότερα που ασχολήθηκα κι εγώ με τον χορό, μία τάντα είναι ένας “κύκλος”· το ζευγάρι έρχεται κοντά, περπατάει μαζί, μοιράζεται στιγμές και ύστερα χωρίζει. Μια άσκηση θα μπορούσε να πει κανείς μικρού θανάτου. Για να δώσω όμως έναν πιο ευχάριστο τόνο και να κλείσω κάπου εδώ το πώς ξεκίνησε το ενδιαφέρον μου για το τάνγκο, δεν θα ξεχάσω ποτέ την σκηνή από το «Ποτέ την Κυριακή», στο καφενείο, που ο Χόμερ χειροκροτάει ενθουσιασμένος ένα θαμώνα που μόλις έχει χορέψει ένα πηγαίο ζειμπέκικο κι ο τελευταίος παρεξηγείται μέχρις εσχάτων με αποτέλεσμα τον τραγελαφικό καβγά.

Πολύ αργότερα, ούσα πλέον μαθητευόμενη στο αργεντίνικο τάνγκο, παρατήρησα σε μιλόνγκες παραδοσιακούς χορευτές και χορευτές της εξελικτικής κουλτούρας του τάνγκο να μοιράζονται την ίδια πίστα κι αυτό μου φάνηκε πολύ ενδιαφέρον. Θέλησα να μάθω την

άποψή τους γύρω από αυτό το θέμα αλλά πώς να υπεισέλθεις σε ζητήματα τέτοιας υφής ιδιαίτερα αν είσαι “φρέσκο” στην κοινότητα.

Αντ’αυτού έκανα μια αναζήτηση στο διαδίκτυο για να βρω ίσως κάποιο forum όπου χορευτές ανταλλάσσουν προσωπικές απόψεις κι έπεσα πάνω σε ένα άρθρο το οποίο άνηκε σε ένα blog ονόματι «Tango Voice. The voice of tango argentino for North America» όπου αρθρογραφεί μόνο ένας χρήστης, ο δημιουργός του blog, με τίτλο: «Is tango nuevo compatible with tango de salon at the same milonga?»

<https://tangovoice.wordpress.com/2010/10/25/is-tango-nuevo-compatible-with-tango-de-salon-at-the-same-milonga/>. Τελευταία προσπέλαση: 21/5/20

Το blog αυτό είναι ενεργό από το 2009 έως και σήμερα και ο χρήστης που το διατηρεί δημοσιεύει άρθρα σε τακτά χρονικά διαστήματα. Ας δούμε όμως πρώτα τις θέσεις του άρθρου.

Μετάφραση: Φανή Ευσταθίου

Το τάνγκο νουέβο σε αντίθεση με το τάνγκο ντε σαλόν.

από το άρθρο: «Είναι συμβατό το τάνγκο νουέβο με το τάνγκο σαλόν στην ίδια μιλόνγκα ;» Αλιεύθηκε από το blog «The Tango voice».

[...Σε αντίθεση με τις κινήσεις που σέβονται τον χώρο του κάθε ζευγαριού, που εκπροσωπούν οι στυλιστικές παραλλαγές του tango de salon, τουλάχιστον στην ιδανική εφαρμογή τους, **το tango nuevo έχει πολλά εγγενή χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε εισβολές στο χώρο άλλων χορευτών στην πίστα.** Αυτό παρατηρήθηκε στο παρελθόν, όπου επιδείξεις του tango nuevo συγκρίθηκαν με το tango estilo del barrio / tango estilo villa urquiza, με το οποίο μοιράζεται μερικά βασικά χαρακτηριστικά - ειδικά ανοίγοντας την αγκαλιά για στροφές και τη χρήση sacadas (Κίνηση του καβαλιέρου που ‘παίρνει’ την θέση της ντάμας μπαίνοντας στον άξονα της ντάμας καθώς εκείνη “αφήνει” τη θέση της μπαίνοντας στον άξονα του καβαλιέρου) και paradass σε στροφές (Ο καβαλιέρος βάζει με το πόδι του ένα “φρένο” στο πόδι της ντάμας στα πλαίσια του μεταξύ τους παιχνιδιού κι εκείνη καλείται να το προσπεράσει τεχνηέντως). **Χαρακτηριστικά του tango nuevo που μπορεί να οδηγήσουν σε εισβολές στο χώρο άλλων χορευτών σε milongas περιλαμβάνουν τη χρήση υψηλών boleoss (συμπεριλαμβανομένων των γραμμικών boleoss), ευρείες στροφές με colgadas (όπου η ορμή που απαιτείται για τη δημιουργία τους είναι δύσκολο να ελεγχθεί) και ο πλήρης διαχωρισμός της επαφής των**

εταίρων · η τάση να εκτελούνται επιτόπιες εκτεταμένες στροφές εμποδίζει επίσης την πρόοδο της ronda (Εξωτερική ή εξωτερικές γραμμές χορού που υπό κανονικές συνθήκες έχουν μία συνεχόμενη ροή) **και επομένως αποτελεί έναν άλλο δυνητικό κίνδυνο για την πλοήγηση** (των άλλων καβαλιέρων). Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, πρέπει να αναρωτηθούμε αν το tango nuevo είναι προσαρμοσμένο (ή προσαρμόσιμο) για χρήση σε milongas και συνεπώς εάν πληροί ή όχι τις προϋποθέσεις για να θεωρηθεί μια άλλη στυλιστική παραλλαγή του tango de salon. Όπως υποδεικνύεται από τις ιντερνετικές ομάδες συζήτησης (π.χ. Tango-L, Tango Connections <http://www.tangoconnectionsmissoula.com/> τελευταία προσπέλαση: 21/5/20), ο κίνδυνος πλοήγησης που δημιουργούν οι χορευτές του tango nuevo (για τους άλλους χορευτές) είναι ένα από τα πιο διχαστικά ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινότητες τάνγκο παγκοσμίως τα τελευταία χρόνια, καθώς το tango nuevo έχει κερδίσει δημοτικότητα .

Το ζήτημα της συμβατότητας επιλύεται (ή ίσως αποφεύγεται) στο Μπουένος Άιρες από τον διαχωρισμό των χώρων, όπου χορεύουν το τάνγκο και το τάνγκο νουέβο. **Ο στόχος αυτής της ανάλυσης είναι να εξετάσει τις καταγραφές χώρων κοινωνικού χορού tango στο Μπουένος Άιρες, συγκρίνοντας τη χρήση του χώρου στην πίστα από τους χορευτές σε αρκετούς χώρους όπου χορεύεται tango de salon με αρκετούς χώρους χορού όπου χορεύεται tango nuevo.** Οι ηχογραφήσεις επελέγησαν με βάση τη διάρκεια και την ποιότητα της εγγραφής, καθώς και την άποψη της πίστας, προκειμένου να παράσχει το μέγιστο ποσό χρήσιμων πληροφοριών. **Αυτή η αξιολόγηση θα δώσει μια εικόνα για το κατά πόσον ή υπό ποιους όρους το tango de salon και το tango nuevo μπορούν να μοιραστούν την ίδια πίστα σε μία milonga.]**

Η θέση του άρθρου περί μη συμβατότητας του tango nuevo με το tango de salon στην ίδια μιλόνγκα στηρίζεται στην θεωρητική βάση ότι τα εγγενή χαρακτηριστικά του tango nuevo περί εξερεύνησης του χώρου γύρω από το ζευγάρι αντιτίθενται στους κώδικες (codigos) της milonga σχετικά με τον σεβασμό του χώρου του κάθε ζευγαριού και την τήρηση της ομαλής ροής της ronda. Επίσης, διατείνεται ότι αποτελεί ζήτημα ανάμεσα στους μεν και τους δε διεθνώς κι ότι μάλιστα είναι από τις κύριες πηγές διχασμού. Αναφέρονται δύο ιντερνετικές ομάδες tango συζητήσεων (η μία εν ονόματι tango L δεν υπάρχει σήμερα).

Η **μεθοδολογία** που ακολουθήθηκε είναι η εξής:

- Ανάλυση videos που υπάρχουν αναρτημένα στο utube στα οποία αποτυπώνεται μία τρίλεπτη κατα μέσο όρο διάρκεια από παραδοσιακές milongas στην Αργεντινή και από

practicar nuevo tango ελλείπει βιντεοσκοπήσεων από επίσημες βραδιές milonga tango nuevo.

- Γίνεται περιγραφή της κινησιολογίας του συνόλου των χορευτών σε σχέση με τον διαθέσιμο χώρο.

Επιμέρους συμπεράσματα.

Συγκεκριμένα, όσον αφορά τους χορευτές στις **παραδοσιακές milongas**, περιγράφονται κάποια **μοτίβο κινήσεων** που ακολουθούνται όταν η συγκέντρωση των χορευτών στην πίστα είναι χαμηλή, μέτρια ή υψηλή. Για παράδειγμα, όταν η πυκνότητα στην πίστα είναι μεγάλη οι χορευτές επιλέγουν να κάνουν κλειστές στροφές (giro milonguero), στην φορά των δεικτών του ρολογιού κι αντιστρόφως και προχωρούν μπροστά στην κατεύθυνση της ronda όταν αυτό είναι επιτρεπτό. Ή σε άλλο παράδειγμα, όταν η συγκέντρωση των χορευτών στο πάτωμα είναι μέτρια παρατηρείται ένα άλλο μοτίβο που παρουσιάζει ενδιαφέρον. Οι χορευτές κινούνται σε ένα ορθογώνιο που έχει τις μεγάλες του πλευρές κάθετα στην κατεύθυνση της ronda κι έχει διαστάσεις περίπου 1 βήμα x 2 βήματα. Όταν είναι εφικτό μεταφέρουν το μοτίβο της κίνησης ένα βήμα μπροστά στην κατεύθυνση της ronda.

Όσον αφορά τους χορευτές του nuevo tango, δεν παρατηρήθηκε κάποιο μοτίβο συμπεριφοράς στην πίστα, αντιθέτως ήταν **σταθερά μη προβλέψιμοι σχετικά με την φορά και την κατεύθυνση της κίνησης** και “κατανάλωναν” περισσότερο χώρο στην εκτέλεση κινήσεων διατηρώντας τη σύνδεση μεταξύ τους χαλαρή με ανοιχτή αγκαλιά έως φυσικά ανύπαρκτη “σπάζοντας” την αγκαλιά. Επίσης, οι γυναίκες εκτελούσαν συχνά voleos (κλωτσιές) ακόμα κι αυτές που φορούσαν ψηλοτάκουνα πέδιλα με στιλέτο τακούνι.

Κάνοντας ένα σχολιασμό στα παραπάνω θα έλεγα ότι οι παρατηρήσεις που καταγράφονται είναι εμπεριστατωμένες και στηρίζονται στην περιγραφική ανάλυση της κινησιολογίας των ζευγαριών. Τα επιμέρους συμπεράσματα **που εξάγονται από αυτές και αφορούν στα χαρακτηριστικά του κάθε στυλ είναι έγκυρα.**

Στη συνέχεια όμως, η σύνθεση των δύο επιμέρους συμπερασμάτων για την εξαγωγή του τελικού συμπεράσματος σχετικά με την συμβατότητα ή όχι του nuevo tango με το tango salon στην ίδια milonga, κρίνεται άτοπη καθώς είναι μία στείρα αντιπαραβολή των φαινομενικά εκ διαμέτρου αντίθετων προφίλ του κάθε στυλ. Το συμπέρασμα

κρίνεται επισφαλές αν όχι ψευδές. Οι παρατηρήσεις από τις οποίες προκύπτει η εξαγωγή συμπερασμάτων για την συμπεριφορά των χορευτών στην πίστα είναι προϊόν έρευνας in vivo. Από την άλλη όμως η εξέταση αυτών των δύο σε συνδυασμό έγινε in vitro. Με λίγα λόγια, κρίνεται εσφαλμένο να συγκρίνει κανείς δύο “ζωντανούς οργανισμούς”, το σώμα των παραδοσιακών χορευτών και το σώμα των χορευτών τάνγκο νουέβο σε θεωρητικό επίπεδο για να εξάγει συμπεράσματα τέτοιου επιπέδου.

Κατα τη γνώμη μου όμως μικρή αξία έχει σαν ερώτημα αυτό καθεαυτό. Εκεί που αποκτά πραγματική αξία είναι ως ένα σημείο ενδιαφέροντος για περαιτέρω διερεύνηση σε σχέση με το **σύγχρονο περιβάλλον της παραδοσιακής milonga.**

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΟ ΠΕΡΙΓΡΑΜΜΑ

Η μεθοδολογική προσέγγιση της εργασίας στηρίχτηκε στις ακόλουθες μεθοδολογικές παραμέτρους:

Μελέτη περίπτωσης

Χρησιμοποιήθηκε η εθνογραφική μέθοδος για να αναδειχθούν τα χαρακτηριστικά των ειδών του tango Salon και του tango Nuevo και κατ'επέκταση της κουλτούρας των παραδοσιακών του τάνγκο και των εξελικτικών του τάνγκο. Η επιλογή των δύο ειδών του τάνγκο έγινε λόγω της κυρίαρχης παρουσίας τους στις milongas. Τα χαρακτηριστικά τους εξετάστηκαν με τη βοήθεια κυρίως ξένης βιβλιογραφίας και με την παρακολούθηση βίντεο που υπάρχουν στο διαδίκτυο. Στο 4ο κεφάλαιο παραθέτω μια σύγκριση των δύο ειδών με παρουσιάσεις δημοφιλών χορευτικών ζευγαριών-εκπροσώπων του κάθε είδους. Πρόκειται για πέντε τραγούδια που ανήκουν στο ρεπερτόριο της <<χρυσής εποχής>> που ερμηνεύονται αντίστοιχα από χορευτές Salon κι από χορευτές Nuevo. Το τραγούδι ήταν όμοιο για κάθε παράδειγμα. Η σύγκριση έγινε βάσει της απόδοσης/ερμηνείας των μουσικών φράσεων μέσα από βηματολόγιο και την <<κατανάλωση>> χώρου για την εκτέλεση κινήσεων.

Επιτόπια έρευνα

Η έρευνα διεξήχθη από τον Δεκέμβριο του 2018 έως και τον Δεκέμβριο του 2019 σε milongas του κέντρου και του ευρύτερου κέντρου της Αθήνας. Η επιλογή των χώρων εξυπηρετεί μια γεωγραφική διασπορά που καλύπτει το αστικό κέντρο της Αθήνας και ικανοποιεί τα αριθμητικά δεδομένα καθώς πρόκειται για τις 13 μεγαλύτερες milongas (βάσει συγκέντρωσης κοινού).

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε είναι αυτή της συμμετοχικής παρατήρησης. Επισκέφθηκα τον κάθε χώρο περισσότερο από μία φορές και συμμετείχα στο δρώμενο της milonga ενώ κρατούσα σημειώσεις όταν επέστρεφα σπίτι μου που είχαν να κάνουν με την περιγραφή του χώρου, την μουσική και τη σύσταση του σώματος των χορευτών.

Παρ'όλο που ήμουν ανοιχτή σε συζητήσεις με δασκάλους, συγχορευτές μου και άλλες ντάμες ειδικά για θέματα γύρω από το τάνγκο, εντούτοις κράτησα κρυφή την ενέργεια της διεξαγωγής της έρευνας γιατί δεν επιθυμούσα να επηρεάσω με κανέναν τρόπο τα λεγόμενα ή την συμπεριφορά των συνομιλητών μου. Η αλήθεια είναι ότι με τις υπόλοιπες ντάμες συνάντησα αρκετές δυσκολίες στην επικοινωνία, προσωπική μου εκτίμηση λόγω του γυναικείου ανταγωνισμού, καθώς το γεγονός ότι η πρωτοβουλία για χορό ανήκει “παραδοσιακά” στον άνδρα μπορεί να κάνει τις γυναίκες ιδιαίτερα νευρικές μεταξύ τους. Μολαταύτα κατάφερα να έχω συζητήσεις και με ντάμες όπως για παράδειγμα για τον ρόλο των δύο φύλλων μέσα στο τάνγκο. Πολλές γυναίκες, βάζω και τον εαυτό μου μέσα, εκτιμούν έναν καβαλιέρο που γνωρίζει να οδηγήσει το ζευγάρι με ασφάλεια και σιγουριά και ας μην εκτελεί περίτεχνα βήματα και τότε νιώθουν εξίσου ασφαλείς να ακολουθήσουν και να εκφραστούν.

Όταν η έρευνα ολοκληρώθηκε και χρειάστηκα την ενεργή συνδρομή καβαλιέρων για να αντλήσω συνεντεύξεις ενημέρωσα τον καθένα ξεχωριστά ότι κάνω έρευνα για το σύγχρονο περιβάλλον της μιλόγκας.

Συνεντεύξεις

Για τις συνεντεύξεις επιλέχθηκαν μόνο χορευτές Salon. Ο λόγος είναι ότι επειδή στην εργασία εκπροσωπούν το παραδοσιακό στοιχείο με ενδιέφερε να μάθω την άποψη τους για το καινούριο πρόσωπο της μιλόγκας. Εξ' άλλου τα λεγόμενα των συνεντευξιζόμενων ανήκουν στο επίπεδο των προσωπικών πεποιθήσεων και της προσωπικής αφήγησης του αυθεντικού.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν μέσω ανταλλαγής ηλεκτρονικών μηνυμάτων. Ο λόγος είναι ότι αφ'ενός η μιλόγκα δεν είναι ο κατάλληλος χώρος με την μουσική να παίζει δυνατά και αφετέρου οι συνεντεύξεις προορίζονταν να είναι ακόμα πιο πολλές από όσες τελικά κατάφερα (κοντά στις 30) και άρα δεν θα ήταν δόκιμο να κανονίσω προσωπικό ραντεβού με τον καθένα. Στα πλαίσια της δεοντολογίας του καλού συνεντευκτή βρήκα πιο κατάλληλο να εκδηλώσω την πρόθεσή μου στον κάθε συμμετέχοντα και να δώσω τον απαραίτητο χρόνο ώστε να είναι σε θέση να μου καταθέσει με νηφαλιότητα και ηρεμία τις απόψεις του. Μπορώ εδώ να πω ότι μου έλλειψε το να εισπράξω τις άμεσες αντιδράσεις του παραλήπτη των ερωτήσεων• το δισταγμό, την σιωπή ή την αναθεώρηση μιας φευγαλέας σκέψης.

Οι ηλικίες των συμμετεχόντων κυμαίνονται από τα 20-56 έτη και το εργασιακό/κοινωνικό status ποικίλει εξίσου. Οι συνεντεύξεις ήταν πλήρως δομημένες εκτός από την συνέντευξη με την Αλεξία Σιλάμπρου όπου ήταν ελεύθερη καθώς έδωσα μόνο την θεματική πρόταση και την κάλεσα να μου πει ότι θυμόταν γύρω από μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Οι ερωτήσεις που απεύθυνα σε όλους ήταν οι ίδιες και με την ίδια σειρά. Όλοι ενθαρρύνθηκαν να απαντήσουν ελεύθερα και ενημερώθηκαν ότι οι απαντήσεις τους δεν θα κατηγοριοποιηθούν ως σωστές ή λανθασμένες αλλά ότι θα συνεισφέρουν στην σκιαγράφηση του σύγχρονου περιβάλλοντος της μιλόνγκας.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η πρώτη σχολή στην οποία μπορούσε κανείς να διδαχθεί αργεντίνικο τάνγκο στην Αθήνα ήταν η σχολή με την επωνυμία «Tanguero» που ιδρύθηκε από την Αλεξία

Σιλάμπρου και τον Τάσο Κεχαγιά το 1997 στο Κολωνάκι. Ακολουθεί συνέντευξη με την Αλεξία Σιλάμπρου. Η συνέντευξη έγινε κατόπιν συνεννόησης στην «Academia del tango» την σχολή όπου διδάσκει αυτή την στιγμή η κα Σιλάμπρου.

Ευσταθίου: Αλεξία έμαθα πως μαζί με τον κο Τάσο Κεχαγιά ήσαστε από τα πρώτα χορευτικά ζευγάρια στην Αθήνα, που ασχολήθηκαν με το αργεντίνικο τάνγκο. Θα ήθελες να μου πεις δυο λόγια;

Σιλάμπρου Αλεξία: Ναι, το '95. Το 1995 ξεκινήσαμε με τον Τάσο Κεχαγιά. Γνωριζόμαστε ήδη από το 1991 όταν εγώ πήγα στη σχολή Gene Kelly στο Κολωνάκι όπου ήταν δάσκαλος να πιάσω δουλειά ως γραμματέας. Έμαθα τυχαία από μία φίλη μου ότι έχει αδειάσει η θέση και ήθελα ένα εισόδημα για να πληρώνω τα δίδακτρα του μπαλέτου. Έκανα μπαλέτο από τα 5 μέχρι τα 19 μου χρόνια. Κάποια στιγμή λοιπόν, αφού είχα μάθει όλους τους ballroom και latin χορούς, είπαμε να γνωρίσουμε και το αργεντίνικο τάνγκο γιατί τυχαία έπεσαν στα χέρια μας κάποιες βιντεοκασέτες και μας άρεσε και στους δύο. Μέχρι τότε υπήρχε στις σχολές το ευρωπαϊκό τάνγκο, τελείως άλλο πράγμα όμως. Έτσι ξεκινήσαμε να μαθαίνουμε βλέποντας.

Παράλληλα, είχε έρθει το “Tango por dos”, η ομάδα του Zotto (Miguel Angel Zotto), στο Ηρώδειο. Παρακολουθήσαμε την παράσταση και ξετρελαθήκαμε. Από κει και πέρα, πήγαμε ταξίδι στο Buenos Aires, παρακολουθήσαμε σεμινάρια, και γενικά δεν χάναμε ευκαιρία να πάρουμε από όπου μπορούσαμε να πάρουμε. Στη σχολή που είμαστε, φτιάχναμε και παρουσιάζαμε χορογραφίες που ήταν μια μίξη από ευρωπαϊκό και αργεντίνικο τάνγκο.

Το '97 πλέον αποφασίσαμε να ανοίξουμε στο Κολωνάκι στην οδό Δεινοκράτους, τη δική μας tango σχολή με όνομα “Tanguero”, η οποία λειτούργησε 16 χρόνια. Μία μέρα τυχαία συνάντησα σε ένα δρόμο, κοντά στη σχολή, τον ηθοποιό Κωνσταντίνο Τζούμα ο οποίος με κάλεσε στην παράσταση που έπαιζε τότε, με τίτλο “La nonna” με τον Δημήτρη Πιατά κλπ, και μου είπε ότι στο τέλος χόρευε κιόλας ένα τάνγκο. Ύστερα άκουσα στο ραδιόφωνο τη διαφήμιση της παράστασης, και άκουσα ότι θα τους συνοδεύει το ελληνικό quinteto “Astor Piazzolla”. Εμάς μας άρεσε πολύ η μουσική του Piazzolla κι έτσι είπα, αμέσως, “φύγαμε”.

Από το quinteto προέκυψε το σημερινό σχήμα Tanguarto. Θωμάς Κοντογιώργης στο

πιάνο, Λευτέρης Γρίβας στο bandoneon, Γιώργος Παναγιωτόπουλος στο βιολί, και εναλλάσσονταν η κιθάρα και το κοντραμπάσο. Με αφορμή λοιπόν την παράσταση, όπου ακούσαμε και θαυμάσαμε τη δουλειά της ορχήστρας, γνωριστήκαμε με τους μουσικούς και τους προτείναμε συνεργασία. Οργανώσαμε την πρώτη ελληνική παράσταση με tango μουσική, χορό και τραγούδι. Προτείναμε στον Luis Alberto Mestre (Αργεντίνος δάσκαλος του τάνγκο με πλούσιο βιογραφικό) που έμενε τότε στη Θεσσαλονίκη να έρθει με το χορευτικό του ζευγάρι για να χορέψουν κι εκείνοι, και στον αργεντινό τραγουδιστή tango Bruno Dano φυσικά να τραγουδήσει. Με το quinteto Astor Piazzolla κάναμε από τότε αρκετές εμφανίσεις.

Πολύ ωραίες εποχές, δημιουργικές.

Έκτοτε ακολούθησε σταδιακά η ίδρυση και άλλων αποκλειστικά tango σχολών με αργεντινούς δασκάλους, ή μη, στο ενεργητικό τους, με αποκορύφωμα το 2008 όπου δημιουργήθηκαν πολλαπλάσιες σε αριθμό σχολές, χρονιά ορόσημο για την Ελλάδα μια και ξέσπασε η επονομαζόμενη οικονομική κρίση.

Αργότερα, το 2000, ο Luis Alberto Mestre, αργεντινός στην καταγωγή, υπό την αιγίδα της αργεντινής πρεσβείας στην Αθήνα, ίδρυσε την «Academia del tango» που στεγαζόταν σε ένα νεοκλασικό κτίριο στο Θησείο. Έκτοτε ιδρύθηκαν αρκετές σχολές με την ταυτότητα αποκλειστικά της tango σχολής. Τα στοιχεία που ακολουθούν αντλήθηκαν από τις ηλεκτρονικές σελίδες των σχολών στο διαδίκτυο.

1. Catedral Estudio de Tango: 2014
2. El Abrazo : 2012
3. Tango Mas : 2015
4. Libertango : 2002
5. Tangart : 2011
6. Tangofix :2011
7. My tango : 2012
8. Galeria del Tango : 2017

9. Tangosteps : 2015
10. Tangofactory : 2017
11. My tango : 2017
12. Baile de Barrio : 2008
13. Danzarin : 2008
14. Academia del tango : 2000
15. Χοροποίηση : 2013
16. Casa di Argentina : 2012
17. Tango Atelier :2016
18. Χοροτρόποιο : 2012

Οι σχολές διοργανώνουν practicas (απογευματινές ή βραδινές συνενυρέσεις εξάσκησης tango χορού για μαθητές, στις οποίες όμως μπορούν να συμμετέχουν και προχωρημένοι) και milongas (επίσημες βραδιές tango χορού όπου οι συμμετέχοντες πρέπει να πληρούν κάποια standards όπως τη δεξιοτεχνία και την επίσημη περιβολή-το τελευταίο βρίσκεται υπό διαπραγμάτευση σε αρκετές milongas στην Αθήνα αλλά και στον κόσμο του tango γενικότερα) με αποτέλεσμα κάθε βράδυ στην Αθήνα, ιδιαίτερα στο κέντρο της αλλά και στα προάστια, να υπάρχει τουλάχιστον μία milonga.

Οι διοργανώσεις αυτές, δεν φέρουν χαρακτηρισμό που να αναφέρεται στο είδος της μουσικής που θα παιχτεί καθόλη τη διάρκεια της βραδιάς που σημαίνει ότι δεν υφίσταται διαχωρισμός,δεν έχουν “ετικέτα” όπως λέγεται, ανάλογα με τον τύπο της milonga· milonga encuentro, milonga golden age, nuevo tango milonga, neotango milonga και τόσα άλλα για λόγους που δεν άπτονται του ερευνητικού ενδιαφέροντος της παρούσης εργασίας.

Κάνοντας ένα περίγραμμα των περιεχομένων που θα συναντήσει ο αναγνώστης, το **πρώτο μέρος που αποτελείται από το 1^ο και 2^ο κεφάλαιο** συνιστά το θεωρητικό σκέλος της εργασίας. Το **δεύτερο μέρος είναι το 3^ο κεφάλαιο** και η εθνογραφική μελέτη των δύο κουλτούρων των παραδοσιακών και των εξελικτικών του αργεντίνικου τάνγκο. Το **τρίτο μέρος αποτελείται από το 4^ο κεφάλαιο** που προσφέρει απτά παραδείγματα για τις τεχνικές διαφορές στα δύο είδη του τάνγκο Σαλόν και του τάνγκο Νουέβο. Στο **πέμπτο κεφάλαιο βρίσκει έδαφος το πρότελευταίο μέρος της εργασίας που είναι η έρευνα (**

επιτόπια έρευνα και συνεντεύξεις) και το τελευταίο μέρος που είναι φυσικά τα συμπεράσματα.

1. ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΤΑΝΓΚΟ ΩΣ ΧΟΡΟΥ

1.1 Χορός της κακής φήμης

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, εγκαταστάθηκαν στο λιμάνι του Μπουένος Άιρες, πρωτεύουσα της Αργεντινής, χιλιάδες μετανάστες από την Ευρώπη, από την Αφρική, από κάθε γωνιά του κόσμου-στην πλειονότητά τους άνδρες. Στην περιοχή, αυτή, υπήρχαν και χώροι όπου μπορούσαν να διασκεδάζουν τη μοναξιά τους· πολλοί οίκοι ανοχής, όπου ξεκίνησε να χορεύεται το τάνγκο (tango), και μπαρ. Οι πρώτες μπάντες τάνγκο αποτελούνταν από τρία φλάουτα, βιολιά και κιθάρες (Collier, 1995).

Το τάνγκο ονομάζεται και “χορός της θλίψης”, αντιπροσωπεύει την αγάπη που χαρακτηρίζεται από ματαίωση και απογοήτευση λόγω της μοναξιάς και την ανθρώπινης θνητότητας, αν και, αρχικά ο χορός δεν ήταν τόσο βαθύς και σοβαρός. Η αρχική μουσική του τάνγκο δεν είχε στίχους και οι χοροί ήταν αυτοσχεδιαστικοί, ενώ σε μερικές περιπτώσεις ήταν σχεδόν ένας συνδυασμός χορού και ομιλίας. Αυτοί οι πρώτοι χοροί τάνγκο, ήταν πολύ σεξουαλικά φορτισμένοι και χαρακτήριζαν μια μονομαχία μεταξύ δύο ανδρών για την προσοχή των γυναικών. Ο χορός έπρεπε να είναι μια αναπαράσταση της σχέσης μεταξύ ενός προαγωγού και μιας πόρνης. Η “μονομαχία” είχε πάντα ως αποτέλεσμα τον συμβολικό θάνατο του ενός και το θρίαμβο του άλλου.

Αυτή η πρωιμότερη μορφή του tango (τάνγκο) είναι πολύ αποκαλυπτική για την τότε κοινωνία της Αργεντινής η οποία ήταν ένα μείγμα πολιτισμών, με ανθρώπους που ήταν φτωχοί, άγαμοι και ξένοι σε μια νέα γη. Το τάνγκο ήταν η δημιουργία τους και η συνεισφορά τους στην ιστορία της χώρας, αλλά ταυτόχρονα, ο ίδιος ο χορός αντικατοπτρίζει και την πατριαρχική φύση της κοινωνίας εκείνης της εποχής. Οι 2 άνδρες αντιμάχονταν για μια γυναίκα, και η γυναίκα θεωρούνταν το βραβείο. Επίσης, οι γυναίκες ήταν πόρνες και οι άνδρες προαγωγοί, δηλαδή εννοιολογικά, οι άνδρες είχαν κάποιο είδος ελέγχου, ακόμη και ιδιοκτησίας, πάνω στις γυναίκες (Κουφού, 2011).

1.2 Χορός της υψηλής κοινωνίας

Το 1912 ψηφίστηκε στην Αργεντινή νόμος, ο οποίος ορίζει τον **χορό** του tango (τάνγκο) ως μέρος του πολιτισμού της χώρας. Η δημότηςότητα του χορού μεγάλωσε αλλάζοντας και τη δημοτικότητα της **μουσικής** του, ενώ το 1918, έγιναν δημοφιλείς και οι **στίχοι** για τη μουσική του τάνγκο, ενώ οι αντίστοιχοι τραγουδοποιοί και τραγουδιστές άρχισαν να γνωρίζουν αυξανόμενη δημοτικότητα και στην υψηλή κοινωνία της Αργεντινής.

Από τη δεκαετία του 1920, ο χορός τάνγκο εξαπλώθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες και στο Παρίσι, όπου έγινε πολύ δημοφιλής. Στη συνέχεια, ένα στρατιωτικό πραξικόπημα (1930) στην Αργεντινή και η κυβερνητική αλλαγή, κατέπνιξαν πολλές καθημερινές ελευθερίες που απολάμβαναν οι πολίτες. Η μουσική του tango, στη διάρκεια αυτής της δεκαετίας, έγινε πολύ απαισιόδοξη. Στα τέλη του '30 οι πολίτες άρχισαν να ανακτούν πολλά από τα χαμένα τους δικαιώματα, που τα γιόρταζαν με μουσική tango.

Στη δεκαετία του '40 και του '50 στην Αργεντινή η μουσική του tango έγινε θεσμός. Κάθε ένας με καλή φυσική κατάσταση χόρευε τάνγκο, και πολλοί, το χρησιμοποιούσαν για να παραμένουν σε φόρμα (Taylor, 1998).

1.3 Τα οφέλη του χορού τάνγκο

Ο χορός στοχεύει σε 6 βασικούς τομείς που θεωρούνται σημαντικοί για το ευ ζην και την επίτευξη υγιούς γήρατος:

1. σωματική άσκηση
2. κοινωνική ικανοποίηση
3. πνευματικότητα και προσοχή (καλλιέργεια των αισθήσεων μέσω της μουσικής και του χορού και διαύγεια της σκέψης)
4. γνώση

5. υιοθέτηση ανώτερων στόχων

6. συναισθηματική και μαθησιακή υγεία

Ενώ όλοι οι τύποι χορού προσφέρουν ορισμένα οφέλη προς το κοινό τους, το tango (τάνγκο) έχει τεκμηριώσει ιδιαίτερα ότι οι τομείς αυτοί βελτιώνονται τόσο σε υγιείς πληθυσμούς όσο και σε ανθρώπους με ειδικές ανάγκες. Επίσης, φαίνεται να προσφέρει περισσότερα οφέλη από το χορό γενικά, σύμφωνα με τους Drs. Hackney και Earhart. Πολλοί ερευνητές πιστεύουν ότι ο συνδυασμός ακρόασης μουσικής tango και η προσοχή που απαιτείται για να ακολουθήσουν αυτοσχεδιαστικές αλληλουχίες κινήσεων, κάνουν το tango πολύ ξεχωριστό για τη βελτίωση τόσο της πνευματικής όσο και της σωματικής υγείας. Στη συνέχεια θα αναφερθούμε αναλυτικά για να δούμε συγκεκριμένες επιδράσεις του Αργεντίνικου Τάνγκο.

Το τάνγκο είναι καλό στην καρδιαγγειακή υγεία. Η ένταση μπορεί να τροποποιηθεί για να είναι προσαρμοσμένη στις αντοχές κάποιου ατόμου. Πράγματι, στην Αργεντινή, οι Drs Ricardo Comasco και Roberto Peidro έδειξαν σε νοσοκομειακό περιβάλλον ότι το τάνγκο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη βελτίωση της καρδιαγγειακής ικανότητας σε άτομα που έχουν υποστεί καρδιακό επεισόδιο ή καρδιακή προσβολή (*Tango therapy 2, Research and therapy. Karen Woodley and Martin Sotelano, 2009*)

Το τάνγκο αυξάνει την κινητικότητα, την ισορροπία, και τη δύναμη. Αλλαγές που έχουν καταδειχθεί όχι μόνο σε υγιή άτομα αλλά και σε άτομα που αντιμετωπίζουν κίνδυνο, από τους Dr McKinley και συνεργάτες τους, σε άτομα με νόσο του Parkinson, από τους Drs Hackney και Earhart, σε άτομα με προβλήματα όρασης, από τον Dr Hackney, και σε μια μελέτη ενός ατόμου μετά από εγκεφαλικό επεισόδιο. (*Karen Woodley and Martin Sotelano, 2009*)

Όσον αφορά το νόημα του τάνγκο, απαιτεί οι χορευτές όχι μόνο να μαθαίνουν τα βήματα, αλλά και να τα εκτελούν με χαρά και να είναι σε συγχρονισμό με το σύντροφό τους. Όσον αφορά τους χορευτές, συχνά θέλουν να προκαλέσουν τον εαυτό τους, να κάνουν κάτι καινούργιο. θέλουν να διασκεδάσουν, να γνωρίσουν νέους ανθρώπους. Όποιος συμμετέχει σε μια τάξη τάνγκο έχει κάποιο στόχο. Στα υγιή άτομα μπορεί να είναι οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, όπως το να χορέψουν το τάνγκο σε ένα γάμο, ή σε ένα ταξίδι στην Αργεντινή κλπ. Στα άτομα με αναπηρίες, οι στόχοι μπορεί να είναι σχετικοί με την αναπηρία, όπως “θέλω να μη φοβάμαι μήπως πέσω”. Θέλω να

περπατήσω καλύτερα. Θέλω να νιώθω καλύτερα για τον εαυτό μου (Woodley and Sotelano, 2009).

Όσον αφορά τη συναισθηματική και πνευματική υγεία, το τάνγκο παρέχει μια οδό για την εκμάθηση νέων δεξιοτήτων. Για παράδειγμα, πολλά άτομα με αναπηρίες εξέφρασαν το εξής: “Όταν άρχισα να μαθαίνω τάνγκο συνειδητοποίησα ότι ακόμα μπορώ να κάνω και να μαθαίνω πράγματα. Έτσι αισθάνομαι ικανός και πάλι. Αν μπορώ να μάθω τάνγκο, είμαι βέβαιος ότι μπορώ να μάθω και άλλα πράγματα” (Kreutz, 2008: 81-82).

Οι συναισθηματικές αντιδράσεις διευκολύνονται από τη μουσική του τάνγκο και βελτιώνονται με τον χορό. Οι Brown και Parsons έχουν δείξει ότι οι μαγνητικές απεικονίσεις της εγκεφαλικής δραστηριότητας κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγής μουσικής τάνγκο ή της οπτικής παρακολούθησης του χορού tango (με μουσική) επιδεικνύουν συγκεκριμένη δραστηριότητα στον εγκέφαλο που σχετίζεται με την ολοκλήρωση των αισθητήριων νευρώνων και το ευχάριστο συναίσθημα (Steven Brown and Lawrence M. Parsons, 2005). Αυτές οι αντιδράσεις μπορεί να ενισχυθούν με την εκτέλεση κινήσεων που μοιάζουν με τάνγκο καθώς ακούει κάποιος μουσική. Επίσης, φαίνεται ότι η μουσική tango ενισχύει την απελευθέρωση ορμονών, όπως της τεστοστερόνης, τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες, που φαίνεται να αυξάνονται όταν κάποιος χορεύει (Kreutz, 2008).

Η μουσική πρέπει να έχει ισχυρό και προβλέψιμο ρυθμό: ένας πολύ προφανής, έντονος και σαφής ρυθμός, είναι κρίσιμος, καθώς ασχολείται με πολλά μέρη του εγκεφάλου και βοηθά το άτομο να εκτελέσει τον “περίπατο” (caminada) και άλλα βήματα. Το πάτωμα του χορού θα πρέπει να είναι ευρύχωρο: αρκετά μεγάλο, χωρίς εμπόδια για αποφυγή, όπως π.χ διαφορετικά ηχεία, προκειμένου να διευκολύνεται η κίνηση στο χώρο, π.χ για άτομα με προβλήματα όρασης, σε περίπτωση που υπάρχουν χορευτές με ειδικές ανάγκες (Collier, 1997).

2. TANGO NUEVO

Nuevo (νουέβο) στα ισπανικά σημαίνει καινούριο, νέο. Βέβαια το να το ονομάζει κανείς "νέο" παραπέμπει στην άρνηση της καινοτομίας και του πειραματισμού, από τα οποία έχει χαρακτηριστεί το τάνγκο καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας του. (McMains, 2012)

Ο χορός Nuevo Tango ή Tango Nuevo, ακολούθησε τη δημιουργία της Tango Nuevo Music. Ο Astor Piazzolla βρισκόταν στην πρώτη γραμμή αυτής της εξέλιξης, όταν ενσωμάτωσε στοιχεία τζαζ και κλασικής μουσικής στην παραδοσιακή μουσική του Αργεντινικού Τάνγκο, από το 1950 κι έπειτα εισάγοντας νέα όργανα όπως το σαξόφωνο και την ηλεκτρική κιθάρα και έφερε νέες μορφές αρμονικής και μελωδικής δομής στο παραδοσιακό tango. Όταν οι χορευτές προσπάθησαν να χορέψουν στις συνθέσεις του Piazzolla, όπως το *Vuelvo al sur*, η διάθεση της μουσικής τους ενέπνευσε να ενσωματώσουν πιο αργές και μεγαλύτερες κινήσεις. Ή στο *Libertango*, αντίστοιχα ταχύτερες κινήσεις. Σύντομα το όνομα Tango Nuevo δόθηκε σε αυτήν την έκφραση του χορού Tango. Το Tango Nuevo χρησιμοποιεί τις θεμελιώδεις έννοιες tango και τις προσαρμόζει στη σύγχρονη μουσική tango. Άλλοι συνθέτες του Tango Nuevo είναι οι Osvaldo Pugliese, Ariel Ramirez και Juan Carlos Caceres.

Όταν ο Piazzolla επιστρέφει στην Αργεντινή (1955) μετά τις σπουδές του, αποφασίζει να δημιουργήσει την ομάδα Octeto. Με αυτή την ομάδα παράγει καινοτομίες που επηρεάζουν για πάντα τη στάση του ως συνθέτη. Ένα νέο πάθος του να οργανώσει και να συνθέσει (σε δύο χρόνια συνέθεσε και ενορχήστρωσε περισσότερα από 40 έργα) συνδέθηκε με την απόφασή του να δημιουργήσει μια ρήξη με το παραδοσιακό τάνγκο και την πεποίθηση για την ανάπτυξη μιας ομάδας μουσικών που να φτάνουν το ίδιο επίπεδο μουσικά και σκηνικά όπως αυτό που είδε στο Παρίσι με το Mulligan Octet, που τον εντυπωσίασε τόσο πολύ. Το Octeto Buenos Aires τον συνδέει οριστικά με το οργανικό τάνγκο αλλά όχι αποκλειστικά. Παντρεύονται δύο bandoneones, με δύο βιολιά, πιάνο, τσέλο, ηλεκτρική κιθάρα, μπάσο. Με το Octeto, ο Piazzolla πηγαίνει βαθιά στα δεδομένα μουσικής δωματίου που δείχνουν την ανεξαρτησία του τάνγκο σε σχέση με το μοτίβο του Orquesta Típica. Επιπλέον, η ηλεκτρική κιθάρα ενσωματώνει ένα νέο στυλ που δεν υπήρχε στο είδος, αλλά, από

τότε, είναι αποφασιστικής σημασίας για την σύντηξη μεταξύ της απόδοσης και της σύνθεσης. Το bandoneón, το στυλ του ως παίκτης, η αντίληψή του για τις φράσεις, ο απροσδόκητος ρυθμός, η σπλαχνική έκρηξη που σπάει την ηρεμία, είναι όλα αυτά που τον χαρακτηρίζουν. Ο Piazzolla θεωρεί ότι το Octet είναι η αρχή του Tango (Taylor, 1998).

Για να χορέψει κανείς το Nuevo Tango είναι απαραίτητο να γνωρίζει τα παραδοσιακά βήματα γιατί ο χορός στηρίζεται συνεχώς στα παραδοσιακά βήματα του Tango. Επιτρέπει βήματα και καινοτομία που, με το με παλιό στυλ, το παραδοσιακό, τον λεγόμενο χορό της χρυσής εποχής, δεν θα είχαν “χώρο” να γίνουν. Το Tango Nuevo επιλέγεται πλέον από τους νεότερους χορευτές στην Αργεντινή. Πρόκειται για χορευτές που δεν είναι τόσο δεσμευμένοι από την αυστηρή παράδοση και τους κανόνες όσο οι παλαιοί χορευτές. (Torres, 2013).

Η αγκαλιά στο Nuevo Tango μετατοπίζεται συχνά από ανοιχτή σε κοντινή: η ανοιχτή αγκαλιά επιτρέπει μεγαλύτερη ποικιλία μοτίβων (ακόμα και στις στροφές του κάτω άκρου), ενώ η στενή για τμήματα της μουσικής που είναι αργά και ρομαντικά. Το χορευτικό κράτημα και όλη η στάση είναι χαλαρή, περισσότερο χαλαρή από ό,τι σε μία Tango Milonga. Ωστόσο, οι χορευτές εκπαιδεύονται για να γνωρίζουν τη μηχανική κάθε κίνησης και τον άξονα κάθε στροφής-είτε με τη συμμετοχή είτε με έναν από τους χορευτές. Η ανοιχτή αγκαλιά, το μεταβαλλόμενο πλαίσιο, τα μακρύτερα βήματα, οι giros ή οι στροφές και κυρίως οι συχνές αλλαγές στην κατεύθυνση, είναι χαρακτηριστικά του Tango Nuevo. Το τελευταίο συμβαίνει όταν οι εταίροι περιστρέφονται ο ένας γύρω από τον άλλο σε έναν συνεχώς μεταβαλλόμενο άξονα. Χορεύοντας σε αίθουσα χορού, υπάρχει ο χώρος για μια ανοιχτή αγκαλιά, ενώ χορεύοντας σε μικρές πίστες τα βήματα πρέπει να είναι πιο προσεγμένα (Κουφού, 2011).

Πριν από τη δεκαετία του 1990, το Αργεντίνικο Τάνγκο διδασκόταν με τους μαθητές να αντιγράφουν το παράδειγμα που τους έδινε ο δάσκαλος. Δεν δόθηκε έμφαση στο πώς, γιατί, και με ποιον τρόπο, γίνεται η κίνηση. Ξεκινώντας τη δεκαετία του 1990 στο Μπουένος Άιρες, η ομάδα έρευνας Tango (αργότερα μετατράπηκε στην οργάνωση Cosmotango) που ιδρύθηκε από τους Gustavo Naveira και Fabian Salas, εφάρμοσε τις αρχές της κινησιονομίας από τον σύγχρονο χορό για να αναλύσει την κίνηση στο αργεντίνικο τάνγκο. Με όσα έμαθαν από την ανάλυση αυτή, άρχισαν να εξερευνούν

όλες τις δυνατότητες κίνησης στο πλαίσιο του Αργεντίνικου Τάνγκο. Από το έργο αυτών των ιδρυτών του κινήματος Tango Nuevo, υπήρξε αλλαγή σε όλα τα στυλ του τάνγκο.

Παρόλο που αναφέρεται ευρέως ως στυλ τάνγκο που αναπτύχθηκε έξω από την Αργεντινή, το Tango Nuevo δεν θεωρείται καν στυλ χορού τάνγκο από τους ιδρυτές του κινήματος. Αναφέρεται μόνο στη μέθοδο ανάλυσης και διδασκαλίας που αναπτύχθηκε με την εφαρμογή των αρχών της κινησιονομίας χορού στο Αργεντίνικο Τάνγκο. Το 2009 ο Gustavo Naveira τόνισε τα εξής:

“Υπάρχει μεγάλη σύγχυση σχετικά με το θέμα του χορού του τάνγκο: το αποκαλούμε τεχνική, μορφή ή στυλ. Ο όρος Tango Nuevo χρησιμοποιείται για να αναφερθεί σε ένα στυλ χορού, το οποίο όμως είναι λάθος να συμβαίνει. Στην πραγματικότητα, το Tango Nuevo είναι όλα όσα συνέβησαν με το τάνγκο από τη δεκαετία του 1980. Δεν είναι δηλαδή θέμα στυλ. Οι λέξεις Tango Nuevo εκφράζουν αυτό που συμβαίνει με το χορό του τάνγκο, δεν είναι ούτε ένας συγκεκριμένος όρος ούτε ένας τίτλος (εκτός από την περίπτωση ενός μουσικού έργου του Astor Piazzolla)” (tangozone.org | tango-knowledge/).

Επομένως, όπως ανέφεραν ο Gustavo Naveira και οι άλλοι ιδρυτές του κινήματος **Tango Nuevo**, όλα τα στυλ του τάνγκο, τα οποία έχουν επηρεαστεί από την ανάλυση του χορού, είναι όλα Tango Nuevo (van Alphen, 2014). Με αυτό το πνεύμα, αυτές οι λέξεις εκφράζουν άμεσα, μέσα από την κυριολεκτική τους έννοια, τι συμβαίνει με τον χορό του τάνγκο γενικά, δηλαδή ότι εξελίσσεται. Λένε ότι το Tango Nuevo δεν είναι ακόμα ένα στυλ, αλλά ότι σημαίνει απλά πως ο χορός του τάνγκο αυξάνεται, βελτιώνεται, αναπτύσσεται, εμπλουτίζεται και κινείται προς μια νέα διάσταση. Έγινε πρόσφατα πολλή συζήτηση, στην κοινότητα των χορευτών τανγκο, για το πρόβλημα της αγκαλιάς, χωρίζοντας τον χορό σε ανοιχτό ή κλειστό στυλ, το οποίο είναι επίσης θέμα μεγάλης σύγχυσης. Ανοιχτή αγκαλιά ή κλειστή αγκαλιά, χορός με απόσταση ή χορός κοντά, αυτοί είναι όλοι ξεπερασμένοι όροι, και ένας παλιός τρόπος σκέψης, που οφείλεται στην έλλειψη τεχνικών γνώσεων σε προηγούμενες εποχές. Η απλή διάκριση μεταξύ ανοιχτού και κλειστού χρησιμοποιείται συχνά από εκείνους που προσπαθούν να αρνηθούν την εξέλιξη του χορού, να αποκρύψουν τη δική τους έλλειψη γνώσης. Σήμερα, είναι απολύτως σαφές ότι οι αποστάσεις στο χορό έχουν πολύ μεγαλύτερη

πολυπλοκότητα. Το αποτέλεσμα είναι ένας χορός με μεγαλύτερες δυνατότητες, αλλά και πολύ περισσότερη καλλιτεχνική ποιότητα (Κουφού, 2011).

Όμως, παρά την επιμονή από τους ιδρυτές του κινήματος Tango Nuevo ότι δεν έχει ένα ενιαίο ξεχωριστό στυλ, ο όρος έχει γίνει αποδεκτός από πολλούς ως ένα **ξεχωριστό στυλ** του τάνγκο. Οι πιο διάσημοι εκπρόσωποι του tango nuevo είναι οι: Gustavo Naveira, Norberto “El Pulpo” Esbrés, Fabián Salas, Esteban Moreno, Claudia Codega, Sebastián Arce, Mariana Montes, Mariano Chicho Frumboli και Pablo Verón. Όλοι αυτοί οι χορευτές έχουν ιδιαίτερα ατομικά στυλ που δεν μπορούν να συγχέονται μεταξύ τους, όμως όλα αναφέρονται από πολλούς ως στυλ Tango Nuevo. Οι επικριτές αυτού υποστηρίζουν ότι με όλη την έμφαση που δίνεται στη φυσική του χορού, στις νεότερες γενιές χορευτών του είδους έχουν χαθεί η σύνδεση με τη μουσική, το συναίσθημα και οι παραδόσεις του αργεντίνικου τάνγκο. Αναφερόμενος στις νεότερες γενιές χορευτών του Tango Nuevo, ένας από τους ιδρυτές του κινήματος, ο Mariano 'Chicho' Frumboli δήλωσε σε μια συνέντευξη: “Είναι εντελώς χαμένοι! Έμαθα από τον τελευταίο μεγάλο milongueros, πήρα τις πληροφορίες απευθείας από τους... Το πρόβλημα είναι ότι χάσαμε κάτι από τη διδασκαλία. Παίρνω τη συνολική ευθύνη και άλλοι συνάδελφοι πρέπει να το κάνουν. Δεν μπορώ να περάσω στους μαθητές μου όσα έμαθα. Ήμουν τρελός για δημιουργία, γιατί είδα μια νέα φλέβα στην εξέλιξη του κινήματος, έριξα τον εαυτό μου σε αυτό και έχασα τον τρόπο να μπορέσω να μεταβιβάσω την ουσία του τάνγκο που έχω πολύ μέσα μου. Αισθάνομαι ότι πρόσφατα υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που δεν καταλαβαίνουν ή δεν γνωρίζουν ποια είναι η πραγματική ουσία αυτού του χορού”.

Τα συγγράμματα -βιβλία, απομνημονεύματα, ημερολόγια, άρθρα, ποιήματα ή οδοιπορικά- σχετικά με το θέμα του τάνγκο είναι άφθονα, και αρκετά συχνά, κλισέ. Δεδομένης της δημοτικότητας του τάνγκο ως σύμβολο εξωτικού πάθους, η προσέγγιση του θέματος από μια νέα οπτική δεν είναι εύκολη. Η Carolyn Merritt συναντά αυτή την πρόκληση στο Tango Nuevo, μια διορατική εθνογραφία του τάνγκο στο Μπουένος Άιρες στο ύψος του Tango Nuevo boom, 2005-2007. Παρόλο που ακόμη και οι χορευτές που αναφέρθηκαν πιο συχνά ως ιδρυτές -ο Gustavo Naveira, ο Olga Besio, ο Fabian Salas και ο Chico Frumboli- συχνά αρνούνται την ύπαρξή του, το Tango Nuevo μπορεί να περιγραφεί ως μια νέα αναλυτική προσέγγιση στη μελέτη και διδασκαλία του tango. Η συστηματική διερεύνηση των αρχών και των βασικών δομικών στοιχείων της

τεχνικής του tango οδήγησε σε ταχείες καινοτομίες, στο λεξιλόγιο και στο στυλ. Ο χορός που προκύπτει συχνά χαρακτηρίζεται από μια πιο ανοικτή και ευέλικτη αγκαλιά που απαιτεί και από τους δύο εταίρους να διατηρούν τον δικό τους άξονα (κέντρο ισορροπίας). Χαρακτηριστικά του είναι οι αθλητικές κινήσεις που απαιτούν εξαιρετική στρέψη, συχνότερη χρήση κινήσεων εκτός χορογραφίας, ενσωμάτωση “χορευτικού λεξιλογίου”, σύγχρονο χορό και άλλους κοινωνικούς χορούς, και πιο ρεαλιστική αντίληψη των ρόλων των φύλων (Munoz et al., 1994).

Οι επικριτές του Tango Nuevo λένε επίσης ότι υπάρχει μικρή διαφορά στον τρόπο με τον οποίο ασκείται από το Show Tango, χαρακτηρίζοντάς το ως πιο εμπορικό και λιγότερο εντυπωσιακό από την κλασική μορφή του χορού. Στα τέλη της δεκαετίας του 2000, ο χορός Tango Nuevo περιελάμβανε πολλές κινήσεις αυτοσχεδιασμού. Πολλές από τις χορευτικές κινήσεις ήταν εμπνευσμένες από το αργεντίνικο τάνγκο. Αυτά τα νέα στοιχεία του τάνγκο δεν χαρακτηρίζονται μόνο από την αλλαγή στον τύπο της αγκαλιάς, αλλά περιλαμβάνουν και κινήσεις εκτός άξονα, “παιχνίδι” μεταξύ του καβαλιέρου και της ντάμας ή του ζευγαριού προς έναν τρίτο στο κοινό, προσοχή στο ρυθμό και τη μελωδία και **έμφαση στη μεγαλύτερη αυτοσχεδιαστική ικανότητα της γυναίκας στον χορό**, για να αναφέρουμε μερικά μόνο χαρακτηριστικά. Μερικοί χορευτές άρχισαν να υιοθετούν στοιχεία άλλων μορφών χορού όπως Salsa, Ballroom και Swing.

Το να το ονομάζει κανείς “νέο” παραπέμπει στην άρνηση της καινοτομίας και του πειραματισμού, από τα οποία έχει χαρακτηριστεί το τάνγκο καθ’ όλη τη διάρκεια της ιστορίας του.

3. ΕΞΕΛΙΚΤΙΚΟ ΤΑΝΓΚΟ ΕΝΑΝΤΙ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΤΑΝΓΚΟ: Η ΦΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΤΑΝΓΚΟ

Στις περισσότερες milonga της Αθήνας (2020) υπάρχουν ορισμένα έθιμα από το τέλος της χρυσής εποχής του tango (τάνγκο) στη δεκαετία του 1950. Αυτά περιλαμβάνουν:

Συγκρότηση ζευγαριού αποτελούμενο από έναν άνδρα που οδηγεί, και μια γυναίκα που ακολουθεί. Η πρόσκληση χορού γίνεται από τον καβαλιέρο και ολοκληρώνεται με την αγκαλιά για να ξεκινήσουν να χορέψουν. Χορεύουν χωρίς να παραβιάζεται ο χώρος άλλων ζευγαριών στην πίστα, μόνο σε κλασική μουσική Tango, δομημένη σε tandas με cortinas. Έπεται εκκαθάριση της πίστας στο τέλος κάθε tanda κατά τη διάρκεια μιας cortina. Επίσης, το ντύσιμο γίνεται με σεβασμό στη milonga. Αυτά τα έθιμα είναι μέρος μιας υποκουλτούρας παραδοσιακού τάνγκο που ακολουθείται από πολλούς χορευτές (παραδοσιακοί του τάνγκο) (Thompson, 2005).

Έχουν υπάρξει πολυάριθμες εξελικτικές τάσεις στο τάνγκο που έχουν προκύψει από το τέλος της Χρυσής Εποχής. Αυτά-ες περιλαμβάνουν:

- Μουσική: Tango Nuevo (Piazzolla και οπαδοί), Modern Tango (για την αίθουσα συναυλιών), Tango Electronico, Tango Fusion
- Χορός: Tango Escenario, Tango Nuevo, Tango Campeonato
- Κοινωνικό περιβάλλον: Εναλλακτική Μιλόνγκα, Φεστιβάλ Τάνγκο και Μαραθώνιος

Αυτές οι νέες εξελίξεις στο τάνγκο έχουν ενσωματωθεί σε μια υποκουλτούρα εξελικτικού τάνγκο, που ακολουθείται επίσης σε όλον τον κόσμο από πολλούς χορευτές (Tango Evolutionists). Στον υπόλοιπο κόσμο πλην Αργεντινής, οι περισσότεροι που ασχολούνται με το τάνγκο επιλέγουν συνήθως να ασχοληθούν με την κυρίαρχη υποκουλτούρα του εξελικτικού τάνγκο, κυρίως πλέον, λόγω της έλλειψης στενής επαφής με τις αξίες και τις συνθήκες που διαμόρφωσαν το παραδοσιακό τάνγκο.

Ένα σημαντικό μέρος της κουλτούρας του παραδοσιακού τάνγκο είναι η αυστηρή τήρηση των κανόνων, ενώ από την άλλη η κουλτούρα του εξελικτικού τάνγκο χαρακτηρίζεται σε σημαντικό βαθμό από τη χαλάρωση των περιορισμών του παραδοσιακού, ώστε να επιτραπεί η ελεύθερη έκφραση (Hackney, 2009).

Εδώ έγκειται και η πηγή της σύγκρουσης μεταξύ των διαφόρων υποκουλτούρων του tango. Αν και οι διαφορετικές φιλοσοφικές προοπτικές παρέχουν τη δυνατότητα σύγκρουσης στο περιβάλλον του κοινωνικού τάνγκο, η πιο έντονη σύγκρουση μεταξύ παραδοσιακών και “εξελικτικών” έχει βρει την έκφρασή της στο διαδίκτυο (Internet). Ο διαχωρισμός αυτός έχει δημιουργήσει σε ορισμένο βαθμό πολιτισμικά ομοιογενείς θέσεις για το παραδοσιακό τάνγκο (π.χ. Encuentros Milongueros) και το εξελικτικό τάνγκο (π.χ. Alternative Milongas, φεστιβάλ Neotango, βραδιές tango Queer). Σε επίπεδο τοπικής κοινότητας, συνήθως, υπάρχει ανεπαρκής αριθμός χορευτών του παραδοσιακού τάνγκο για υποστήριξη μιας παραδοσιακής milonga, επομένως ο παραδοσιακός πολιτισμός του τάνγκο συνήθως περιθωριοποιείται και καταστέλλεται μέσα στον κυρίαρχο πολιτισμό του εξελικτικού τάνγκο (van Alphen, 2014).

Παρά την προσαρμογή του tango στα τοπικά έθιμα, πολλοί λάτρεις του χορού tango, λόγω της περιέργειάς τους, ταξίδεψαν στο Μπουένος Άιρες για να βιώσουν το τάνγκο στη χώρα καταγωγής του. Εκεί έχουν βιώσει πρακτικές τάνγκο που αποτελούν μέρος μιας πολιτιστικής κληρονομιάς, η οποία υπήρχε από τη χρυσή εποχή του τάνγκο (περίπου 1935-55). Οι θετικές εμπειρίες αυτών των εξερευνητών του τάνγκο, υποστηριζόμενες από έναν μικρό αριθμό ταξιδιωτικών εκπαιδευτών tango στην Αργεντινή, οδήγησαν στην εκπαίδευση των χορευτών σε όλο τον κόσμο σχετικά με το παραδοσιακό τάνγκο του Μπουένος Άιρες. Είναι επίσης χαρακτηριστικές οι προσπάθειες των τοπικών διοργανωτών να διοχετεύσουν στην τοπική κοινότητα πρακτικές παρμένες από τις milongas του Μπουένος Άιρες (Munoz et al., 1994).

Ωστόσο, οι προσπάθειες εισαγωγής πρακτικών tango του Μπουένος Άιρες σε περιβάλλοντα milonga παγκοσμίως, έχουν περιορισμένη επιτυχία και, σε πολλές περιπτώσεις, έχουν συναντήσει αντίσταση. Υπάρχουν πολυάριθμοι χορευτές που υποστηρίζουν την εισαγωγή των πρακτικών tango του Μπουένος Άιρες, στο περιβάλλον milonga, επικαλούμενοι το σεβασμό στην προέλευση τους από την Αργεντινή. Αυτοί οι χορευτές είναι παραδοσιακοί Tango και η συλλογή των πρακτικών που υποστηρίζουν περιλαμβάνει την υποκουλτούρα του παραδοσιακού τάνγκο.

Αντίθετα, υπάρχουν και άλλοι χορευτές που επιδιώκουν την τροποποίηση τους έτσι ώστε να σχετίζονται με τις εμπειρίες τους, δηλ. προτιμούν να δημιουργήσουν ένα περιβάλλον milonga προσαρμοσμένο στην τοπική τους κουλτούρα. Με αυτόν τον τρόπο, ορισμένοι ισχυρίστηκαν ότι “κανένα άτομο ή ομάδα δεν κατέχει το τάνγκο”, ή ότι “το τάνγκο έχει εξελιχθεί” πέρα από τις ρίζες του στο Buenos Aires (Organic Tango, Tango Evolution). Αυτή η σχετικιστική προοπτική του τάνγκο, που χαρακτηρίζεται από την έμφαση που δίνεται στις νέες εξελίξεις στο τάνγκο, έχει οδηγήσει στη δημιουργία της υποκουλτούρας του εξελικτικού τάνγκο και οι συμμετέχοντες της μπορούν να αναγνωριστούν ως εξελικτικοί Tango (σε αντίθεση με τους παραδοσιακούς). Οι διαφορές μεταξύ παραδοσιακών Tango και Tango Evolutionists στις πρακτικές τάνγκο, τους έχουν οδηγήσει σε συγκρούσεις (Papart, 2015).

I. Παραδοσιακή κουλτούρα του Tango

Η κουλτούρα του παραδοσιακού τάνγκο στις χώρες του πολιτισμένου κόσμου άρα και στην Ελλάδα βασίζεται στη φιλοσοφία ότι υπάρχει αξία στη διατήρηση της πολιτιστικής παράδοσης του τάνγκο της Αργεντινής, όπως εφαρμόζεται σήμερα στην πλειοψηφία των milongas στο Μπουένος Άιρες. Αυτή η φιλοσοφία αναγνωρίζει το τάνγκο ως χορό που επικεντρώνεται στη σωματική και συναισθηματική σχέση μεταξύ άνδρα και γυναίκας και στη σύνδεση με την κλασική μουσική tango και την ερμηνεία της. Επίσης τιμούν τα κοινωνικά έθιμα δείχνοντας σεβασμό προς άλλους χορευτές κατά τη διάρκεια της μιλόνγκα, προσκαλώντας ευγενικά τους υπόλοιπους χορευτές να χορεύουν χρησιμοποιώντας το cabeceo -η μη λεκτική πρόσκληση ενός άνδρα σε μια γυναίκα να χορέψουν. Ο σεβασμός για το περιβάλλον καταδεικνύεται επίσης από τον εξωραϊσμό της μιλόνγκα. Αυτές οι παραδόσεις έχουν τις ρίζες τους στον πολιτισμό του τάνγκο του Μπουένος Άιρες κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1940 και στις αρχές της δεκαετίας του 1950, κατά τη διάρκεια της χρυσής εποχής του τάνγκο, όταν το τάνγκο ήταν στο αποκορύφωμά του στην Αργεντινή. Η αίσθηση της αξίας της διατήρησης αυτών των παραδόσεων στις χώρες της Δύσης οφείλεται στις προσωπικές εμπειρίες με συμμετοχή στις μιλόνγκα του Μπουένος Άιρες ή στην παρακαταθήκη που δόθηκε από

εκείνους που γεύτηκαν τη συγκεκριμένη εμπειρία, ιδιαίτερα τους Αργεντίνους που περιγράφουν τις εμπειρίες τους (Λούκος, 1998).

Τα βασικά χαρακτηριστικά είναι τα εξής: κατά τη διαμόρφωση ενός χορευτικού ζευγαριού, ο άντρας αναλαμβάνει τον ρόλο του ηγέτη και η γυναίκα το ρόλο της συνοδού. Η πρόσκληση για χορό πραγματοποιείται μέσω του *cabceo*, με άνδρες και γυναίκες που αναζητούν οπτική επαφή, από απόσταση, με τους πιθανούς συνεργάτες να είναι σε χωριστά καθίσματα με βάση το φύλο. Τα ζευγάρια που εισέρχονται στη μιλόνγκα μαζί, χορεύουν αποκλειστικά μεταξύ τους και κάθονται σε ξεχωριστό τμήμα (Hackney, 2010). Υπάρχει επαρκής φωτισμός στη milonga, έτσι ώστε να είναι δυνατό να δουν πιθανούς παρτενέρ σε όλη την αίθουσα.

Τα ζευγάρια αγκαλιάζονται ενώ χορεύουν ως επί το πλείστον σε κλειστή αγκαλιά. Η κίνηση των ζευγαριών γίνεται σε κύκλο με πορεία που κινείται αριστερόστροφα. Οι χορευτές κρατούν τα πόδια τους κοντά στο πάτωμα και μέσα στο χώρο που περικλείει το ζευγάρι.

Οι κινήσεις επίδειξης αποφεύγονται. Το Tango χορεύεται μόνο στην κλασική μουσική Tango, δομημένη σε tandas με cortinas (Rios Romenets et al., 2015).

Η μουσική για χορό σε milonga καθορίζεται από τον TJ (Tango Jockey), και είναι οργανωμένη σε μια σειρά 3 ή 4 τραγουδιών (tanda) που έχουν παρόμοια μουσικά χαρακτηριστικά (ρυθμό, ορχήστρα, χρονική περίοδο).

Επιπλέον, υπάρχει κώδικας ενδυμασίας. Για παράδειγμα, είναι ιδανικοί, άνδρες που φορούν κοστούμια και γραβάτες και γυναίκες που φορούν φορέματα, ενώ υπάρχουν απαγορεύσεις κατά ορισμένων μορφών ντυσίματος (π.χ., πουκάμισα, μπλουζάκια τύπου πόλο, T-shirt, τζιν, φαρδιά χαμηλοκάβαλα σκισμένα παντελόνια, σορτς, αθλητικά παπούτσια, σανδάλια, σαγιονάρες, μπότες, καπέλα).

Αυτά τα χαρακτηριστικά αποτελούν από κοινού το περιβάλλον μιας παραδοσιακής Μιλόνγκα, δηλ. το αρχέτυπο, το οποίο ως σκηνικό στο σύνολο του, σπάνια πραγματοποιείται σε milongas της Ευρώπης και των ΗΠΑ, αν και, ένας Encuentro Milonguero προσπαθεί να εφαρμόσει αυτές τις πρακτικές στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Ως εκ τούτου, οι παραδοσιακοί Τάνγκο ίσως χρειαστεί να κάνουν συμβιβασμούς συμμετέχοντας σε όλες σχεδόν τις Milongas του Πρώτου Κόσμου, π.χ. Τα χωρισμένα

ανά φύλο καθίσματα σχεδόν ποτέ δεν υπάρχουν έξω από το Encuentro Milonguero -και όχι όλοι οι Encuentros επιβάλλουν διαχωρισμένες θέσεις με βάση το φύλο (Taylor, 1998).

Πρέπει να τονιστεί ότι το παραδοσιακό τάνγκο είναι το σύνολο των κανόνων των λειτουργιών και των πρακτικών που αφορούν τη μουσική, τον χορό και τη συμπεριφορά των χορευτών που είναι χαρακτηριστικό της πλειοψηφίας των milongas στο Μπουένος Άιρες. Σήμερα, παρόλο που αυτές οι παραδόσεις έχουν τις ιστορικές τους ρίζες στην κουλτούρα του Τάνγκο της Χρυσής Εποχής, οι πρακτικές παραδοσιακού tango δεν είναι μια απλή αναδημιουργία των εθνοτήτων της μιλόνγκα της Χρυσής Εποχής. Χαρακτηριστικά ορισμένων milongas της Χρυσής Εποχής, που δεν εφαρμόζονται στο Μπουένος Άιρες σήμερα, περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Δύο ζωντανές ορχήστρες που παίζουν μουσική για χορό, συμπεριλαμβανομένης μιας ορχήστρας tango και μιας άλλης μουσικής, συνήθως τζαζ (βλέπε Tango Chamuyo). Αυτό ήταν περισσότερο χαρακτηριστικό της δεκαετίας του 1940 από τη δεκαετία του 1950, όταν η χρήση της ηχογραφημένης μουσικής είχε γίνει πιο συνηθισμένη (Savigliano, 1995).

Οι νεαρές γυναίκες συνοδεύονταν σε μια μιλόνγκα **από μια μεγαλύτερη γυναίκα** (συνοδός), συνήθως μέλος της οικογένειας. Στην αρχή μιας τάντα, οι άντρες συγκεντρώνονταν στο μέσον της πίστας και με το cabeceo καλούσαν τις γυναίκες να χορέψουν (Collier, 1995). Αυτό ήταν χαρακτηριστικό των Milongas del Barrio (της γειτονιάς) και όχι των Milongas de Centro (του κέντρου).

Ωστόσο, υπήρχαν και άλλα πολλά έθιμα του Τάνγκο, τα οποία κατά το πέρασμα των χρόνων σταμάτησαν να τελούνται. Τα έθιμα αυτά ήταν πολύ συνήθη στο Μπουένος Άιρες και αφορούσαν τον διαφορετικό τρόπο διδασκαλίας του τάνγκο στους άνδρες απ' ότι στις γυναίκες (Savigliano, 1995). Επίσης, ήταν υποχρεωτικό για τους άνδρες να φορούν κοστούμια και για τις γυναίκες να φορούν φορέματα στη μιλόνγκα.

II. Εξελίξεις στο Tango

Οι διαφορές στις φιλοσοφίες των υποειδών του Παραδοσιακού Τάνγκο και του Εξελικτικού Τάνγκο βασίζονται σε σημαντικό βαθμό στην ενσωμάτωση διαφορετικών προοδευτικών εξελίξεων σε κάθε υποκουλτούρα του τάνγκο (παραδοσιακοί - εξελικτικοί). Η μουσική του τάνγκο, ο χορός και τα έθιμα της συμπεριφοράς έχουν εξελιχθεί από τότε που υπήρχε μια πρώτη χορευτική και μουσική μορφή στο Μπουένος Άιρες που αναγνωρίστηκε ως τάνγκο και προφανώς υπήρξαν εξελικτικές τάσεις στη μουσική και στον χορό που οδήγησαν στη γέννηση του τάνγκο ως ξεχωριστή μορφή τέχνης. Τον 19ο αιώνα, οι ευρωπαίοι μετανάστες έφεραν χορούς στην περιοχή του Ρίο ντε Πλάτα (Μπουένος Άιρες και Μοντεβιδέο) όπως το vals, η polka, η mazurka οι οποίες συνέβαλαν στην ανάπτυξη του τάνγκο (Collier, 1995).

Οι Αφρικανοί που έφτασαν στην περιοχή αυτή ως δούλοι, αλλά αργότερα απελευθερώθηκαν με την κατάργηση της δουλείας (1842 στην Ουρουγουάη, 1861 στο Μπουένος Άιρες), είχαν τις δικές τους κοινωνικές συγκεντρώσεις, με χορό candombe, από τον οποίο ορισμένες κινήσεις δανείστηκαν και ενσωματώθηκαν στο χορό milonga, ιστορικό προκάτοχο του τάνγκο (Thompson, 2005). Από την Κούβα ήρθε ο ρυθμός habanera, ο οποίος αποτέλεσε τη βάση του ομώνυμου χορού, που συνέβαλε στην εξέλιξη της milonga και του πρώιμου τάνγκο.

Έτσι, το πρώιμο τάνγκο δημιουργήθηκε από ένα μίγμα ξένων επιρροών, αν και το συγκεκριμένο μείγμα ήταν μουσική και χορός με μοναδικό χαρακτήρα Αργεντινής / Ουρουγουάης. Αυτός ο χαρακτήρας εμφανιζόταν εν μέρει στους στίχους των τραγουδιών τάνγκο, που όχι μόνο αντικατόπτριζε τη ζωή στο Μπουένος Άιρες, αλλά ενσωμάτωνε κατά καιρούς στοιχεία της διαλέκτου Lunfardo (ένα μείγμα ισπανικών και ιταλικών) που χρησιμοποιούνταν συνήθως στις χαμηλότερες κοινωνικές τάξεις στο Μπουένος Άιρες στα τέλη του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα (Loetscher, 1997).

Μια σημαντική εξελικτική τάση στον χορό του τάνγκο και της μουσικής, έγινε με την εισαγωγή του τάνγκο σε ευρωπαϊκούς και βορειοαμερικάνικους πολιτισμούς στις αρχές της δεκαετίας του 1910 (διαπολιτισμική διάχυση και προσαρμογή του Tango Argentino τον 20ο αιώνα). Το πρώιμο αργεντίνικο τάνγκο ήταν πολύ αισθησιακό για τις ευρωπαϊκές και βορειοαμερικάνικες πολιτισμικές προτιμήσεις της εποχής και ως εκ τούτου μεταμορφώθηκε σε μια πιο καταπραϋντική μορφή που χαρακτηρίζει τους κοινωνικούς χορούς αυτών των πολιτισμών. Τελικά, οι κοινωνικά αποδεκτές τυποποιημένες εκδόσεις του Διεθνούς και Αμερικανικού Τάνγκο Ballroom

δημιουργήθηκαν από τις κατά τόπους οργανώσεις χορού. Με την άκαμπτη στάση και τις αιχμηρές κινήσεις του χορού, καθώς και το staccato, ποδηλατικό ρυθμό της μουσικής, που οδηγείται από τύμπανα, το Ballroom Tango έχει εξελιχθεί σε χαρακτηριστικά πολύ διαφορετικό από το Αργεντίνικο Τάνγκο (Mc Neely et al., 2015). ([youtube.com | v=jbkVyxpsKps](https://www.youtube.com/watch?v=jbkVyxpsKps))

Ωστόσο, όταν οι μύστες του εξελικτικού τάνγκο μιλάνε περί εξέλιξης του τάνγκο, δεν αναφέρονται στις αλλαγές στη μουσική τάνγκο, στη μετάβαση δηλαδή από τα στοιχεία habanera σε πιο ρυθμικά μουσικά στοιχεία (milonga), αλλά, στην εξέλιξη των χορευτικών κινήσεων, προκειμένου να δημιουργηθεί η πρώτη μορφή χορού tango, **η επονομαζόμενη και ως canyengue**. Αυτή η νέα μορφή χορού έχει ως βασική καινοτομία την ενσωμάτωση του bandoneon στην ορχήστρα. Επίσης, οι αλλαγές στην κοινωνική αποδοχή του τάνγκο από τις πρώτες μέρες της περιθωριοποίησης των χαμηλών στρωμάτων σε ένα αναπόσταστο κομμάτι της κοινωνικής ζωής της μεσαίας τάξης που είχε ως αποτέλεσμα την τελειοποίηση του χορού και τη μετάλλαξή του σε ένα πιο κομψό Tango de Salon, μετεξέλιξη που έλαβε χώρα στο Μπουένος Άιρες από το 1890 έως το 1940 (Collier, 1995). Η οποία δεν αναφέρεται καν στον μετασχηματισμό της πρώιμης φάσης του τάνγκο, όσον αφορά τη Διεθνή και την αμερικανική μορφή του χορού.

Αυτές οι καινοτομίες στο τάνγκο, ως επί το πλείστον, δεν έχουν αντικαταστήσει τις πρακτικές tango που υπάρχουν στο Μπουένος Άιρες στο τέλος της Χρυσής Εποχής, αλλά αντίθετα, ήταν οι απόγονοι του τάνγκο της Χρυσής Εποχής -που δημιουργούνται μερικές φορές μέσω της πολιτισμικής υβριδοποίησης- στην Αργεντινή με την κληρονομιά του Παραδοσιακού Τάνγκο ή έχουν επεκταθεί σε νέες κοινωνικοπολιτισμικές εξειδικευμένες θέσεις σε όλο τον κόσμο. Οι πρωταρχικοί αρχιτέκτονες των καινοτομιών στη μουσική του tango και στον τρόπο χορού παραμένουν οι Αργεντίνοι. Ωστόσο, όσον αφορά τους μετασχηματισμούς στο κοινωνικό περιβάλλον του τάνγκο, τόσο οι Αργεντίνοι όσο και οι πολίτες των χωρών του Πρώτου Κόσμου έχουν συμβάλλει σημαντικά (Azzi, 1995).

III. Εξελίξεις στη μουσική του Tango

Έχουν υπάρξει πολυάριθμες νέες εξελίξεις στη μουσική που έχουν ταξινομηθεί υπό το είδος του “tango”, που ορίζονται ευρέως, οι οποίες έχουν ξεκινήσει από τα μεταγενέστερα χρόνια της Χρυσής Εποχής, πρωτίστως από αργεντινούς μουσικούς. Αρχίζοντας τη δεκαετία του 1950, οι μουσικές συνθέσεις του Tango Nuevo του bandoneonista Astor Piazzolla, μια έγχυση στοιχείων της πρώτης παγκόσμιας κλασικής μουσικής και της τζαζ στη μουσική του tango, αποτέλεσαν μια μετατόπιση των παραδοχών όσον αφορά στα όρια της μουσικής που ορίζονται ως “τάνγκο”.

Ο Piazzolla δεν σχεδίασε τη μουσική του για χορό, καθώς η μουσική Tango Nuevo έχει συνήθως ένα μεταβαλλόμενο ρυθμό (π.χ. Adios Nonino, Verano Portefino) ή ένα ρυθμό πολύ αργό (π.χ. Oblivion, Milonga del Angel) ή πολύ γρήγορο (π.χ. Escualo) για χορό. Παράλληλα με τον Piazzolla ήταν ο πιανίστας και συνθέτης Horacio Salgan, ο οποίος έβαζε στοιχεία τζαζ, κλασικής μουσικής και βραζιλιάνικου και αφρικάνικου ρυθμού σε μουσική τάνγκο (π.χ., Don Augustin Bardi, A Fuego Lento). Η μουσική του τείνει επίσης να έχει χαρακτηριστικά ρυθμικής ακαμψίας και αργού ή γρήγορου ρυθμού που το καθιστούσε ακατάλληλο για χορό τάνγκο. Με την παρακμή των milongas κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1950 και μετά, ορισμένοι συνθέτες τάνγκο και μαέστροι ορχήστρας από τη χρυσή εποχή, κυρίως ο Osvaldo Pugliese (π.χ. El Andariego 1973, Los Mareados 1977) και ο Anibal Troilo (π.χ. Responso 1963, Sur 1971), άλλαξαν τη ρυθμική δομή της μουσικής τάνγκο, σχεδιάζοντάς τη για ακρόαση στην αίθουσα συναυλιών, καθιστώντας έτσι το τάνγκο ακατάλληλο για χορό. Άλλοι μουσικοί τάνγκο από τις ορχήστρες της Golden Age (π.χ. Florindo Sassone, Fulvio Salamanca, Hector Varela) συνέβαλαν επίσης σε αυτό το μουσικό είδος Modern Tango. Οι συνθέσεις Tango Nuevo και Modern Tango παίζονται σε αίθουσες συναυλιών στο Μπουένος Άιρες, αλλά οι ηχογραφήσεις από αυτά τα μουσικά είδη παίζονται σπάνια για χορό milongas στο Μπουένος Άιρες. Αντίθετα, οι ηχογραφήσεις Tango Nuevo και Modern Tango έχουν παιχτεί για χορό tango σε πολυάριθμες Milongas του Πρώτου Κόσμου (Kreutz, 2008).

Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ο Αργεντινός συνθέτης Sergio Bermejo (γνωστός επαγγελματικά ως Malevo), ο οποίος είχε προηγούμενη εμπειρία στη ροκ και την ηλεκτρονική μουσική, άρχισε να εισάγει στοιχεία μουσικής tango (π.χ. bandoneon, tango lyrics και μελωδίες) των πολιτισμών του Πρώτου Κόσμου, για να δημιουργήσει ένα νέο είδος μουσικής που τελικά είναι γνωστό ως Tango Electronico (ή Electrotango).

Ωστόσο, χρειάστηκε το μουσικό συγκρότημα Gotan Project του Παρισιού για τη διάδοση του Tango Electronico σε όλο τον κόσμο, με αποτέλεσμα την ενσωμάτωση αυτής της μουσικής σε πολλές Milongas του Πρώτου Κόσμου στη δεκαετία του 2000. Αρκετά μουσικά σύνολα της Αργεντινής (Bajo Fondo, Tanghetto, Narcotango, Carlos Libedinsky, Jaime Wilensky, Otros Aires, San Telmo Lounge) δημιούργησαν διάφορες εκδόσεις του Tango Electronico. Έχουν υπάρξει περιορισμένες προσπάθειες από μουσικά σύνολα από τις χώρες του Πρώτου Κόσμου για τη σύνταξη και εκτέλεση του Tango Electronico [π.χ. Electrocutango (Οσλο, Νορβηγία), Tango Berretin (Portland OR, ΗΠΑ)]. Τα συγκροτήματα Tango Electronico της Αργεντινής ταξίδεψαν σε όλο τον κόσμο για να παίζουν σε συναυλίες και μερικές φορές σε milongas, αργότερα κυρίως σε φεστιβάλ tango, και οι συναυλίες τους στο Μπουένος Άιρες αποτέλεσαν δημοφιλή τουριστικά αξιοθέατα. Η μουσική του Tango Electronico όμως έχει παίζει σπάνια σε εκδηλώσεις χορού tango στο Μπουένος Άιρες.

Μια άλλη εισβολή της μουσικής κουλτούρας του Πρώτου Κόσμου στην Tango εναλλακτική μουσική έχει συμβεί με τη χρήση των φωνημάτων στο Tango Electronico, προφανώς πριν από τους Gotan Project στο λεύκωμα Lunatico του 2006 (Mi Confesion), ([youtube.com | v=FQ4zObtAOuI](https://www.youtube.com/watch?v=FQ4zObtAOuI)) όταν και ακολούθησε το “Bajofondo” στο άλμπουμ Mar Dulce το 2007 (El Anden) ([youtube.com | v=riuF_Ur3unc](https://www.youtube.com/watch?v=riuF_Ur3unc)). Στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο Momo Smitt εκτελεί ραπ φωνητικά με θέματα tango, συχνά σε φεστιβάλ tango, τουλάχιστον από το 2010 (Φεστιβάλ Τάνγκο του Ντένβερ). Το 2011, οι Electrocutango κυκλοφόρησαν μια ηχογράφηση tango rap (El Tango del Gringo) ([youtube.com | v=0CNXd0-Dskw](https://www.youtube.com/watch?v=0CNXd0-Dskw)).

IV. Εξελίζεις στο χορό του Tango

Από τα μεταγενέστερα χρόνια της χρυσής εποχής, έχουν υπάρξει και πολλές νέες κατευθύνσεις στον τρόπο του χορού τάνγκο. Οι περισσότερες έχουν ξεκινήσει από επαγγελματίες χορευτές της Αργεντινής, ανταγωνιστές και εκπαιδευτές. Το Tango Fantasia, ένα παράγωγο του Tango de Salon Estilo del Barrio με πιο εκτεταμένες και εκφραστικές κινήσεις, είχε αναπτυχθεί κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1940 και ενσωματώθηκε ως show σε μερικές milongas στο Μπουένος Άιρες, κατά τη διάρκεια

παύσης του χορού. Το Tango Escenario, μια προσαρμογή του Tango Fantasia για τη σκηνή, αναπτύχθηκε με μεγάλη επιρροή από τον Juan Carlos Copes κατά τη δεκαετία του 1950, αλλά ήταν η κινηματογραφική παραγωγή Tango Argentino και άλλα που ακολούθησαν στα μέσα της δεκαετίας του 1980 και στη συνέχεια, που εισήγαγαν τον χορό τάνγκο σε μεγάλες πόλεις της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής (διαπολιτισμική διάχυση και προσαρμογή του Tango Argentino τον 20ο αιώνα). Η μουσική, η οποία βασίζεται σε χορογραφική παραγωγή, στηρίχθηκε ως επί το πλείστον στη κλασική μουσική Tango. Αντίθετα, η μουσική Modern Tango και Tango Nuevo βασίστηκε κατά κύριο λόγο σε ηχογραφημένες παραγωγές του Tango. Οι χορευτές από το Tango Argentino και άλλα μουσικές παραγωγές του τάνγκο ανταποκρίθηκαν στην τοπική ζήτηση για μάθηση του χορού, δημιουργώντας έτσι μια απλουστευμένη πιο προσιτή μορφή του Tango Escenario που έγινε δημοφιλής ως το κοινωνικό τάνγκο και στις milongas της Αθήνας.

Δεν ήταν ασυνήθιστο για τα τάνγκο κοινωνικά χορευτικά γεγονότα στις χώρες αυτές κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1990, να συμπεριληφθεί ηχογραφημένη μουσική από τις παραγωγές Stage Tango ως μουσική για τον κοινωνικό χορό του τάνγκο. Αυτό αντιπροσωπεύει μια σημαντική εξελικτική φάση, τη μεταφορά του τάνγκο από τη σκηνή ξανά στην πίστα του κοινωνικού χορού, ένα φαινόμενο που δεν είχε συμβεί στο Μπουένος Άιρες (Λούκος, 2011).

Νέες κατευθύνσεις στον χορό του τάνγκο συνεχίστηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1990 με έρευνες για τη δομή των κινήσεων τάνγκο από τον Gustavo Naveira και τον Fabian Salas. Αυτό που ξεκίνησε ως μια διανοητική ανάλυση του χορού του τάνγκο και των διαδοχικών δυνατοτήτων του, έχει συμβάλλει σε νέες ή πολύ τροποποιημένες κινήσεις στο ρεπερτόριο του χορού tango, συμπεριλαμβανομένων των κινήσεων εκτός άξονα (colgadas, volcadas), του διαχωρισμού εταίρων (soltadas) και του ενισχυμένου και επαναπροσανατολισμένου Stage Τάνγκο και των κινήσεων του (γραμμικές boleos, μαργαρίτες). Η ενσωμάτωση αυτών των κινήσεων σε αυτοσχεδιαστικό χορό tango έχει ως αποτέλεσμα συνήθως αυτό που χαρακτηρίζεται ως Tango Nuevo, παρόλο που αυτές οι κινήσεις έχουν επίσης συμπεριληφθεί στις χορογραφίες Stage Tango. Λόγω των μεγάλων και μερικές φορές απρόβλεπτων κινήσεων, ο χορός Tango Nuevo μπορεί να οδηγήσει στην απομάκρυνση από τον παραδοσιακό χορό των Milongas που χορεύεται κυρίως στο Μπουένος Άιρες. Η διδασκαλία στο Tango Nuevo έγινε δημοφιλής στις

χώρες του Πρώτου Κόσμου μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 2000 και εξακολουθεί να παρουσιάζεται στα τέλη του 2010, αν και σε μειωμένο επίπεδο σε σύγκριση με 10 χρόνια νωρίτερα. Η χρήση των κινήσεων που χαρακτηρίζουν το Tango Nuevo μπορεί να παρατηρηθεί κατά καιρούς στις μιλόνγκες του Πρώτου Κόσμου (Torres, 2013).

Το 2013 η κατηγορία Tango de Salon μετονομάστηκε σε “Tango de Pista”. Παρόλο που η κατηγορία Tango de Salon προοριζόταν αρχικά να αναπαριστά το ύφος του χορού που διαμορφώθηκε στις μιλόνγκες του Μπουένος Άιρες, τα τελευταία χρόνια τα στοιχεία του τάνγκο θεωρούνται ακατάλληλα για χορό στις milongas (π.χ. υψηλά boleos και cuatros, ganchos, back sacadas, calesitas, planeos, colgadas κλπ.), αλλά έχουν επιτραπεί στον διαγωνισμό Tango de Pista. Οι πρακτικές αυτές, μαζί με τα επακόλουθα shows από κορυφαίους καλλιτέχνες στην κατηγορία τάνγκο πίστας, οδήγησαν στην αναγνώριση ενός νέου είδους χορού, του τάνγκο ως αθλήματος, ως διαγωνιστικού μέρους (Tango Dancesport), που αναπτύχθηκε και προσαρμόστηκε στο τάνγκο της αίθουσας χορού. Η επιτυχημένη ή υψηλή διάθεση στην κατηγορία Campeonato Mundial Tango de Pista βοήθησε στην έναρξη της διδακτικής σταδιοδρομίας πολλών “αθλητών” χορού της Αργεντινής και η επίδρασή τους πιθανότατα οδήγησε στο τέλος του 2010 στο Tango Campeonato, του πιο ευρέως διαδεδομένου είδους χορού tango που προωθείται από ταξίδια και από tango instructors (Torres, 2013).

V. Αλλαγές στο κοινωνικό Τάνγκο από τη Χρυσή Εποχή

Ο κώδικας ντυσίματος για τις περισσότερες milongas στο Μπουένος Άιρες σήμερα είναι πολύ πιο χαλαρός από ό,τι στη Χρυσή Εποχή. Οι άνδρες μπορούν να παρακολουθήσουν milongas χωρίς σακάκια και οι γυναίκες χωρίς φορέματα (δηλαδή φορώντας παντελόνια), ακόμα και στις παραδοσιακές Milongas (π.χ. Obelisco Tango. Νυχτερινό club στην Αργεντινή όπου διοργανώνει καθημερινά αποκλειστικά παραδοσιακές milongas). Οι κώδικες ενδυμασίας είναι ακόμη πιο χαλαροί στις ανεπίσημες milongas δημοφιλείς στους νέους και τους τουρίστες (π.χ. La Catedral). Οι πρώτες παγκόσμιες μιλόνγκες συχνά χαρακτηρίζονται από καθημερινή ενδυμασία ιδιαίτερα αν αυτή η ενδυμασία αφορά τη νοοτροπία των νέων. Φαίνεται ότι η

καθημερινή ενδυμασία για τους συμμετέχοντες σε milonga ήταν αποδεκτή στις χώρες του Πρώτου Κόσμου πριν γίνει αποδεκτή στο Μπουένος Άιρες. Επίσης, σε ορισμένα γεγονότα κοινωνικού χορού του πρώτου παγκόσμιου τάνγκο, τα πρότυπα για την επιτρεπόμενη ενδυμασία έχουν χαλαρώσει ακόμη περισσότερο από αυτά που μπορεί κανείς να παρατηρήσει συνήθως στο Μπουένος Άιρες -π.χ. φορούν χαμηλά παντελόνια, σκισμένα παντελόνια, σορτς, καπέλα, μπότες ή σαγιονάρες milongas (Thompson, 2005).

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι τροποποιήσεις των προτύπων έχουν γίνει το θέμα για μια πρώτη παγκόσμια milonga. Μια δημοφιλής διαμόρφωση της ενδυμασίας milonga στις αμερικανικές κοινότητες tango είναι η milonga αποκριών, όπου οι χορευτές φορούν κοστούμια αφιερωμένα στην εν λόγω γιορτή (π.χ., St Louis, Salt Lake City). Σε σπάνιες περιπτώσεις, η ενδυμασία για μια μιλόνγκα (π.χ. Medford Pajama Milonga) μπορεί να είναι ακατάλληλη για δημόσιες κοινωνικές εκδηλώσεις. Οι προσαρμογές αυτές αντικατοπτρίζουν τη μετάδοση των πολιτιστικών εκδηλώσεων του Πρώτου Κόσμου (κόμμα κοστούμιών, κόμμα πιτζάμα) στο περιβάλλον της milonga (Vila, 1991).

Έχουν υπάρξει αρκετές εξελικτικές τάσεις όσον αφορά τους ρόλους των φύλων στο τάνγκο από τη χρυσή εποχή. Είναι γνωστό ότι το πρότυπο περιβάλλον για τους άνδρες που μαθαίνουν να χορεύουν τάνγκο διαμορφώθηκε κατά τη διάρκεια της Χρυσής Εποχής σε tango dance parties στο Μπουένος Άιρες, και σε Tango Practicas. Η απουσία γυναικών στην πρακτική ήταν αποτέλεσμα των περιορισμών στην κοινωνική ελευθερία τους. Οι κοινωνικοί περιορισμοί στις γυναίκες αντικατοπτρίζονται επίσης στη συνήθη πρακτική των νεαρών γυναικών που συνοδεύονταν στις milongas από μεγαλύτερες γυναίκες (μαμά ή γιαγιά) κατά τη διάρκεια της Χρυσής Εποχής. Με την αναβίωση του τάνγκο κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980 και την πρόσφατη ανεξαρτησία των γυναικών, οι practicas στο Μπουένος Άιρες συμπεριέλαβαν τόσο άνδρες όσο και γυναίκες, ωστόσο, συνήθως οι άνδρες συνεχίζουν να αναλαμβάνουν τον ρόλο του ηγέτη (leader) κι οι γυναίκες της συνοδού (follower). (tangozone.org | tango-knowledge).

Η εξέλιξη του συνοδού ως ουδέτερο φύλο στο τάνγκο, η απόκλιση δηλαδή από το πρότυπο των ανδρών που είναι καβαλιέροι και των γυναικών που είναι συνοδοί, είναι το χαρακτηριστικό στο Queer Tango. Το Queer Tango ως έννοια περιλαμβάνει την

επιλογή του ίδιου σεξουαλικού συντρόφου ανεξάρτητα από τη σεξουαλική έλξη ή τον προσανατολισμό, πάντα στα πλαίσια του χορού. Αυτό που φαίνεται να είναι η πρώτη δημόσια έκφραση του Queer Tango από την αναβίωση του τάνγκο είναι η δημιουργία της εταιρείας χορού Tango Mujer, μια συνεργασία αμερικανίδων και γερμανίδων γυναικών, που ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του 1990. Το Tango Mujer παρουσίασε τις επιδόσεις του Stage Tango που αποτελούνται μόνο από γυναίκες, τόσο σε ρόλους ηγέτη όσο και σε ρόλους ακόλουθου, στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική. Οι εμφανίσεις του tango Mujer, αν και σεξουαλικά υποδηλώνουν ομοφυλοφιλία, επί της ουσίας αποτελούν περισσότερο σχόλιο για τον ρόλο των φύλων στο τάνγκο παρά για την ομοφυλοφιλία αυτή καθαυτή. Η άμεση σύνδεση του χορού με την ομοφυλοφιλία έγινε για πρώτη φορά με την έναρξη μιας ανοιχτά ομοφυλοφιλικής μιλόνγκα στο Αμβούργο το 2001. Η πρώτη ανοιχτά γκέι μιλόνγκα στο Μπουένος Άιρες, το La Marshall ([youtube.com | v=6BLXsaepTWg](https://www.youtube.com/watch?v=6BLXsaepTWg)), άνοιξε το 2002. Το Tango Queer Practica ([youtube.com | v=AG1fUSbW6eY](https://www.youtube.com/watch?v=AG1fUSbW6eY)) ακολούθησε το 2005, αλλά το τελευταίο έδωσε έμφαση περισσότερο στη δημιουργία ουδέτερων εταίρων σε σχέση με το φύλλο (Papart, 2015).

VI. Αλλαγές στο περιβάλλον της Milonga από τη χρυσή εποχή

Οι Milongas στο Μπουένος Άιρες έχουν φιλοξενηθεί συνήθως σε κοινοτικά κέντρα (ιδιαίτερα οι Milongas del Barrio) και σε αίθουσες (σαλόνια) σχεδιασμένα για δραστηριότητες χορού. Ο χορός του tango έξω από κλειστούς χώρους, από την άλλη πλευρά, έχει στο Μπουένος Άιρες μακρά ιστορία, που χρονολογείται από τον 19ο αιώνα (Collier, 1995), κι έτσι υπάρχουν και σήμερα χορευτικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται τακτικά στο Μπουένος Άιρες σε εξωτερικούς χώρους. Ωστόσο, στις χώρες του Πρώτου Κόσμου, οι ρυθμίσεις γύρω από τον χώρο που γίνεται ο χορός έχουν επίσης διευρυνθεί. Το υπαίθριο σκηνικό του tango έχει επεκταθεί συμπεριλαμβάνοντας και χορό στην παραλία (π.χ. Sitges, Ισπανία, Port Macquarie, Αυστραλία). Το Flash Mob Tango, η αυθόρμητη εμφάνιση του χορού τάνγκο σε δημόσιο χώρο έχει συμβεί σε χώρους όπως πάρκα (π.χ. Λονδίνο) και εμπορικά κέντρα (Σαν Φρανσίσκο, Σίδνεϊ, Αυστραλία). Στη χώρα μας, επίσης συμβαίνουν γεγονότα tango σε εξωτερικούς χώρους

από δρόμους και πάρκα μέχρι εμπορικά καταστήματα ακόμα και στο αεροδρόμιο ελ.Βενιζέλος:

[youtube.com | v=oVPEWGCaP0U](https://www.youtube.com/watch?v=oVPEWGCaP0U)

[youtube.com | v=zi7dACPbmFo](https://www.youtube.com/watch?v=zi7dACPbmFo)

[youtube.com | v=9HFcEYm4uCk](https://www.youtube.com/watch?v=9HFcEYm4uCk)

[youtube.com | v=Mj_kB5bvaSo&t=328s](https://www.youtube.com/watch?v=Mj_kB5bvaSo&t=328s)

Ένας από τους πιο εμφανείς μετασχηματισμούς του περιβάλλοντος της μιλόνγκα του Πρώτου Κόσμου ήταν η δημιουργία της Alternative Milonga (γνωστή και ως Neolonga: St Louis, Ρώμη, Γερμανία), ένα περιβάλλον κοινωνικού χορού tango όπου η εναλλακτική μουσική Tango περιλαμβάνει ένα σημαντικό ποσοστό (συνήθως 50% ή περισσότερο) της μουσικής που παίζεται για χορό tango. Η εναλλακτική μουσική του Tango για χορό tango στις Alternative Milongas μπορεί να περιλαμβάνει το Tango Modern, το Tango Nuevo, το Tango Extranjero (μουσική tango ξένης προέλευσης), το Tango Fusion (τυπικά jazz latin pop ή rock με τάνγκο στοιχεία). Μια πρόσθετη μοναδική εξέλιξη στη σκηνή εναλλακτικής Milonga ήταν η συμπερίληψη μουσικής μη-τάνγκο (π.χ. pop, rock, hip-hop, folk, τζαζ, world music χωρίς στοιχεία tango) που παίζει για χορό tango.

Το CELL space Alternative Milonga στο Σαν Φρανσίσκο, το οποίο φιλοξενήθηκε για πρώτη φορά το 2003 μπορεί να ήταν ο πρώτος χώρος κοινωνικού χορού tango στη Βόρεια Αμερική και θεσμοθετήθηκε με σκοπό να παίζει τακτικά Tango. Βέβαια, μερικοί tango DJs στη δεκαετία του 1990 δεν έπαιζαν παραδοσιακό τάνγκο εξαιτίας της άγνοιας της παράδοσης. Με σπάνιες εξαιρέσεις, η ιδέα της εναλλακτικής μιλόνγκα δεν έχει εμφανιστεί στο Μπουένος Άιρες και για αυτόν τον λόγο φαινόταν ασυνήθιστο να παίζει εναλλακτική μουσική τάνγκο για χορό τάνγκο (Thompson, 2005).

Οι σπάνιες και ασυνήθιστες τροποποιήσεις στο περιβάλλον κοινωνικού χορού του τάνγκο που ξεκίνησαν στις πρώτες παγκόσμιες κοινότητες tango περιλάμβαναν milongas “πολυμέσων”, συμπεριλαμβανομένης δηλαδή και της προβολής εικόνων στους τοίχους (συνήθως σε συνθήκες χαμηλού φωτισμού), σε συνδυασμό με την

εναλλακτική μουσική Tango (Βρέμη, Γερμανία, Βαρσοβία, Halmstad, Σουηδία). Μια εξαιρετική παραλλαγή των συνθηκών φωτισμού στο περιβάλλον του τάνγκο είναι η “Dark Milonga” (Edmonton- Καναδάς, Τορόντο, Tübingen-Γερμανία). Υπάρχουν δηλαδή μερικές Milongas του Πρώτου Κόσμου όπου οι συνθήκες φωτισμού είναι τόσο ελάχιστες που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως “Dark Milongas”, ακόμα και αν δεν διαφημίζονται ως τέτοιες. Προφανώς, υπό τέτοιες συνθήκες χαμηλού φωτισμού, δεν είναι δυνατή η χρήση του cabeceo για χορευτική πρόσκληση (Thompson, 2005).

Από την αναβίωση του τάνγκο στα τέλη της δεκαετίας του 1980, εισήχθησαν αρκετές οργανωτικές αλλαγές σχετικά με το πλαίσιο μέσα στο οποίο ενσωματώνονται οι milongas. Στη Βόρεια Αμερική, πολλά φεστιβάλ tango ξεκίνησαν τη δεκαετία του 1990. Τα tango φεστιβάλ είναι πλέον ένα κοινό φαινόμενο σε όλο τον κόσμο (παγκόσμιος κατάλογος φεστιβάλ τάνγκο <https://tangocat.net/>), συμπεριλαμβανομένου του Μπουένος Άιρες. Το πιο μακροχρόνιο φεστιβάλ τάνγκο στο Μπουένος Άιρες - CITA (Congreso Internacional de Tango Argentino), το οποίο ξεκίνησε το 1998, φιλοξενεί κυρίως εκπαιδευτές στο εκθεσιακό τάνγκο (Tango Escenario, Tango Nuevo & Tango Campeonato). Το Διεθνές Φεστιβάλ, το οποίο φιλοξενείται από την πόλη του Μπουένος Άιρες και περιλαμβάνει συναυλίες, εκθέσεις, μαθήματα και εκδηλώσεις κοινωνικού χορού, εκτός από το Παγκόσμιο Πρωτάθλημα Tango (Campeonato Mundial de Baile de Tango), έχει γίνει το μεγαλύτερο φεστιβάλ τάνγκο στον κόσμο (Mc Mains, 2012).

Μια άλλη πρόσφατη καινοτομία του Πρώτου Κόσμου (2010) που δεν έχει την προέλευσή της στο Μπουένος Άιρες είναι ο Μαραθώνιος Tango, συνήθως μια εκδήλωση διάρκειας ενός Σαββατοκύριακου που αποτελείται από μια σειρά από milongas την ίδια ημέρα. Μπορεί να υπάρχει ένας ιστορικός σύνδεσμος του Μαραθωνίου του tango με τους μαραθώνιους χορού που συνέβησαν στις Ηνωμένες Πολιτείες τη δεκαετία του ‘20 και του ‘30. Οι μαραθώνιοι του Tango είχαν γίνει δημοφιλείς στις χώρες του Πρώτου Κόσμου κατά τη διάρκεια του 2010. Μία ιδιαίτερη περίπτωση μάλιστα Μαραθωνίου Tango είναι η περίπτωση του Tango Nuevo, ο οποίος απευθύνεται σε χορευτές με συγκεκριμένα μουσικά ακούσματα.

Στη Βόρεια Αμερική υπάρχουν φεστιβάλ tango που επικεντρώνονταν κυρίως στην εκπαίδευση σε “στυλ milonguero”, πρώτα στο Ντένβερ, στη συνέχεια, στο Σαν Ντιέγκο, την Ατλάντα και το Σικάγο. Αυτά τα φεστιβάλ τάνγκο έδωσαν λίγη ή καθόλου

προσοχή στην πρακτική των κωδίκων των μιλόνγκα του Μπουένος Άιρες. Ως ένδειξη αυτού, τα Φεστιβάλ σε Ντένβερ, Σαν Ντιέγκο και Ατλάντα δεν περιλάμβαναν την εναλλακτική Milonga. Μέχρι τα τέλη της δεκαετίας του 2000 αυτά τα φεστιβάλ τάνγκο είτε έπαψαν να υπάρχουν είτε δεν επικεντρώνονταν πλέον στο Tango Estilo Milonguero (π.χ. Φεστιβάλ του Τάνγκο του Σικάγο).

Μια πιο σαφής προσπάθεια δημιουργίας ενός περιβάλλοντος παραδοσιακού τάνγκο για χορό στις χώρες του Πρώτου Κόσμου ήταν το “Encuentro Milonguero”, το οποίο έγινε δημοφιλές στην Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική το 2010. Αυτή η ορολογία έχει δανειστεί από την εκδήλωση που ξεκίνησε νωρίτερα στο La Academia Tango Milonguero στο Μπουένος Άιρες και μοιάζει με διάφορες άλλες εκδηλώσεις, πάντα ανάλογα με τον διοργανωτή. Συνήθως η πρώτη έκδοση του Encuentro Milonguero είναι μια εκδήλωση το Σαββατοκύριακο που χαρακτηρίζεται από μια σειρά milongas που προσπαθούν να αναδημιουργήσουν ένα περιβάλλον milonga του Μπουένος Άιρες, ενδεχομένως με χωριστά καθίσματα ανά φύλο. Στην Ευρώπη, το Encuentros Milongueros τείνει να γίνει παρόμοιο με τους μαραθώνιους του Tango, καθώς δεν υπάρχουν συναφείς εκπαιδευτικά καταρτισμένοι χώροι, ενώ στην Αθήνα τείνουν να περιλαμβάνονται σταδιακά πλέον εκπαιδευτικοί χώροι, αν και πρόσφατα Encuentros χωρίς εργαστήρια έχουν γίνει πιο συνηθισμένα. Μια καινοτομία στην οργάνωση του Encuentros Milongueros είναι να περιορίσει τη συμμετοχή με πρόσκληση, με πρόθεση να συμπεριλάβει μόνο τους χορευτές που συμμορφώνονται με τους παραδοσιακούς κώδικες Tango (Collier, 1995).

VII. Εξελικτική υποκουλτούρα του Tango

Σε αντίθεση με το Παραδοσιακό Tango, το οποίο έχει ένα συγκεκριμένο μοντέλο, δηλαδή την Παραδοσιακή Μιλόνγκα στο Μπουένος Άιρες σήμερα, δημιουργείται ένα (σχεδόν) ομοιόμορφο σύνολο χαρακτηριστικών με τα οποία οι σύλλογοι που υπηρετούν το παραδοσιακό τάνγκο μπορούν να προσπαθήσουν να οργανώσουν το περιβάλλον τους. Το Εξελικτικό Τάνγκο είναι ετερογενής πολιτισμός που αποτελείται από (κάπως) ανεξάρτητη απόκλιση από τις πρακτικές του παραδοσιακού τάνγκο. Ως εκ τούτου, υπάρχουν πολυάριθμες εκφράσεις του εξελικτικού πολιτισμού του τάνγκο, που χαρακτηρίζεται από ένα από τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

Ο σχηματισμός των ζευγαριών μπορεί να αποτελείται είτε από άνδρες είτε από γυναίκες -έχοντας τον ρόλο των συνοδών- επιτρέποντας ζευγάρια του ιδίου φύλου καθώς και αλλαγή των ρόλων (γυναίκες που οδηγούν άνδρες).

Η πρόσκληση για χορό **με την άμεση προσέγγιση** στη θέση που βρίσκεται ο χορευτής θεωρείται κανονική, αλλά οι διαχωρισμένες θέσεις με βάση το φύλο είναι σχεδόν ανύπαρκτες. Δεν είναι ταμπού, κάποιος να προσκαλέσει κάποιον που είναι καθισμένος να χορέψει.

Δεν υπάρχει απαίτηση να παρέχεται επαρκής φωτισμός στη μιλόνγκα ώστε να γίνεται χρήση του cabecero. Στην πραγματικότητα, σε ορισμένες περιπτώσεις προτιμάται ο υποτονικός φωτισμός (Vila, 1991).

Η αγκαλιά συχνά θεωρείται ως μια προσωρινή σχέση μεταξύ των παρτενέρ, ένα στάδιο δηλαδή μέσω του οποίου τα ζευγάρια μπορούν να περάσουν κατά τη διάρκεια του χορού τους. Η απουσία μιας αγκαλιάς σε όλο το χορό είναι μια επιλογή, και μάλιστα μπορεί να είναι συνηθισμένη. Ο διαχωρισμός των παρτενέρ μέσω της τεχνικής των χεριών πολλές φορές είναι και ο πλέον αποδεκτός τρόπος για τα ζευγάρια ([youtube.com | v=5K7uwngHVTM](https://www.youtube.com/watch?v=5K7uwngHVTM)) (Collier, 1997).

Οι μεγάλες, “απλωμένες” κινήσεις επιτρέπονται, εφόσον δεν παρεμβαίνουν στην κίνηση άλλων ζευγαριών. Η διδασκαλία στην πίστα χορού μπορεί να επιτρέπεται, υπό την προϋπόθεση ότι δεν παρεμποδίζει την ελεύθερη κυκλοφορία άλλων ζευγαριών στο πάτωμα. Ο χορός τάνγκο δεν περιορίζεται στη μουσική Classic Tango. Το σύγχρονο

Tango, το Tango Nuevo, το Neotango και η μη-τάνγκο μουσική είναι αποδεκτά για χορό. Όταν αυτή η εναλλακτική μουσική Tango τονίζεται ως μέρος του μουσικού προγράμματος για μια μιλόνγκα, αυτό θεωρείται ως εναλλακτική Milonga. Οι συμμετέχοντες της Milonga μπορούν να έχουν τη δυνατότητα να ζητούν από τον DJ να παίζουν ένα συγκεκριμένο είδος μουσικής για χορό και ο DJ μπορεί να συμμορφώνεται (Loetscher, 1997).

Σπανίως υπάρχουν απαγορεύσεις κατά της ενδυμασίας συγκεκριμένων ειδών ένδυσης. Τέτοια είδη μπορεί να είναι τα blue jeans, τα φαρδιά παντελόνια, τα σκισμένα, τα χαμηλά ή στενά παντελόνια, τα αμάνικα πουκάμισα, τα μπλουζάκια, τα T-shirts, τα καπέλα, τα αθλητικά παπούτσια, οι μπότες, τα σανδάλια και τα σαγιονάρες. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν συχνά πρότυπα για τη δομή του περιβάλλοντος και τη συμπεριφορά μέσα στην υποκουλτούρα του Εξελικτικού Τάνγκο. Σε αντίθεση με την υποκουλτούρα του Παραδοσιακού Τάνγκο, στην οποία οι milongas μπορούν να διαφημιστούν, εκτός από την Alternative Milonga, τα γεγονότα κοινωνικού χορού τάνγκο που εμπλουτίζονται κυρίως με την υποκουλτούρα του Εξελικτικού Τάνγκο σπάνια διαφημίζονται ως συγκεκριμένες εκδηλώσεις αυτού του πολιτισμού καθώς είναι η κυρίαρχη υποκουλτούρα στις περισσότερες κοινότητες τάνγκο του Πρώτου Κόσμου και συνειδητά ή υποσυνείδητα αποδεκτή ως πρότυπο για τον πολιτισμό του τάνγκο (Kreutz, 2008).

Σε αντίθεση με τους λάτρεις του Παραδοσιακού Τάνγκο, πολλοί χορευτές του Εξελικτικού Τάνγκο δεν γνωρίζουν ότι ασχολούνται με πρακτικές και τεχνικές οι οποίες διαφέρουν από τις πρακτικές του παραδοσιακού τάνγκο των μιλόνγκα του Μπουένος Άιρες. Συμμορφώνονται με τα τοπικά έθιμα που παρατηρούν. Αυτά τα έθιμα αποτελούν συχνά μέρος της κουλτούρας του κοινωνικού χορού της γεωγραφικής τοποθεσίας, συγκεκριμένα, οι ρυθμίσεις καθισμάτων και οι πρακτικές χορευτικής πρόσκλησης, αν και οι στάσεις απέναντι στην αγκαλιά και την αυτοπροβολή μπορεί επίσης να αντανakλούν την κουλτούρα του τοπικού κοινωνικού χορού. Αυτή η “σιωπηλή πλειοψηφία” των χορευτών που υπάρχουν σε πολλές κοινότητες τάνγκο του Πρώτου Κόσμου έχει περιορισμένη γνώση ή άγνοια της υποκουλτούρας του παραδοσιακού τάνγκο λόγω της έλλειψης έκθεσης και κατά συνέπεια έχει καθόλου ή ελάχιστες απόψεις σχετικά με τον πολιτισμό του παραδοσιακού τάνγκο. Αντίθετα, ορισμένοι αυτοαποκαλούμενοι (αυτογνωστικοί) ασκούμενοι του Evolutionary Tango

είναι εκ προθέσεως σε εξέγερση ενάντια σε αυτό που αντιλαμβάνονται ως περιοριστικό της παραδοσιακής σχολής (*Papart, 2015: 2329-30*).

Το μεγαλύτερο μέρος του πολιτισμού του εξελικτικού τάνγκο μπορεί να ενταχθεί στη Φιλοσοφία του One Tango. Τα Tango de Salon, Tango Nuevo, Tango Escenario, Tango Campeonato είναι αποδεκτές κοινωνικές φόρμες χορού tango (και συνεπώς μπορεί να συνυπάρχουν στην milonga) και διάφορα είδη μουσικής (Classic Tango, Modern Tango, Tango Nuevo, Tango Electronico, Tango Fusion και μη μουσική tango) είναι όλα αποδεκτά για τον χορό σε μία milonga. Θεωρητικά λοιπόν, μερικές πρακτικές παραδοσιακού τάνγκο όπως το τάνγκο Milonguero, είναι αποδεκτές όταν συνοδεύονται από μουσική κλασικού τάνγκο. Ο εξελικτικός πολιτισμός του tango και η Φιλοσοφία του One Tango αποτελούν κυρίαρχα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος του χορού, αρκεί να μην υπάρχουν απαιτήσεις για ομοιομορφία στην τήρηση των παραδοσιακών μορφών του τάνγκο (*McMains, 2012*).

4. Μία αντιπαραβολή του Tango Nuevo και Tango Salon

Στην παρούσα ενότητα, μέσα από την ανάλυση της κινησιολογίας του κάθε στυλ, θα αναδειχθούν οι τεχνικές διαφορές μεταξύ του Tango Nuevo και του Tango Salon. Για τον σκοπό αυτό επιλέχθηκαν κυρίως, αλλά όχι μόνο, videos από χορευτικές ερμηνείες των δημοφιλέστερων εκπροσώπων του κάθε είδους. Το πρώτο βίντεο σε κάθε δυάδα θα είναι από χορό που εμπίπτει στα χαρακτηριστικά του Tango Salon και το δεύτερο στα χαρακτηριστικά του Nuevo Tango.

1. «Poema» του Francisco Canaro

Ο Ricardo Vidort και η Liz Haight στο τραγούδι Poema δημιουργούν ένα χορό που χρησιμοποιεί μόνο ένα μικρό σύνολο σχετικά απλών κινήσεων. Μια κλειστή αγκαλιά διατηρείται κατά τη διάρκεια του χορού. Ο χορός αποτελείται από περπάτημα (συμπεριλαμβανομένων γρήγορων corridas), προς τα εμπρός και τα πλάγια σε ένα vai-ven προς τα μπρος και προς τα πίσω, σε παράλληλο και διασταυρούμενο σύστημα ποδιών τόσο εσωτερικά όσο και εξωτερικά της ντάμας όπως και rebotes. Περιστασιακά γίνεται κάποιο ocho cortado, κάποια calecita, parada όπως και μερικές απλές στροφές. Οι κινήσεις είναι γενικά μικρές με τα πόδια κοντά στο πάτωμα. Υπάρχουν λίγα στολίδια στην κίνηση για τα οποία επίσης καλύπτεται λίγος χώρος.

Υπάρχουν σημαντικές διακυμάνσεις στον ρυθμό, καθώς η ταχύτητα των κινήσεων είναι στενά συνδεδεμένη με το μεταβαλλόμενο ρυθμό και την ένταση της μουσικής. Αυτό αντικατοπτρίζεται εν μέρει στην διαφοροποίηση του μεγέθους των βημάτων. Υπάρχουν μερικές περιπτώσεις όπου ο Ricardo Vidort κινείται σε γρήγορο ρυθμό, ενώ η Liz Haight κινείται στον διπλάσιο χρόνο από αυτόν του Ricardo.

Υπάρχει αξιοσημείωτος αυτοσχεδιασμός που βασίζεται στον συντονισμό των απλών κινήσεων και είναι προσανατολισμένος σε διάφορες κατευθύνσεις.

<https://www.youtube.com/watch?v=o2puX7uOCDg&feature=related>

(τελευταία προσπέλαση: 21/5/20)

Στο Tango Nuevo των Pablo Inza και Moira Castellano, ο Pablo και η Moira ξεκινούν με περπάτημα, αλλά τα βήματά τους είναι μακρύτερα και με λιγότερες εναλλαγές στον ρυθμό από τους Ricardo και Liz. Η αγκαλιά ξεκινά κλειστή και ο ένας είναι ακριβώς μπροστά από τον άλλον, αλλά στη συνέχεια μετατοπίζεται προς τα δεξιά, με τη γυναίκα να περπατά μπροστά. Αυτό εξελίσσεται σε ένα σημείο, στη θέση “al reves”. Το περπάτημα έχει μέσα διάσπαρτα μεγάλα planeos, χαμηλά και υψηλά boleos, εκτεταμένα dibujos και sacadas τόσο από τον Pablo προς την Inza όσο και από την Inza προς τον Pablo. Υπάρχει σημαντικός αυτοσχεδιασμός στον προσανατολισμό της κίνησης, βοηθούμενος εν μέρει από παραλλαγές στη φυσική σύνδεση μεταξύ χορευτών, με λιγότερες εναλλαγές του χρονισμού των κινήσεων σε σχέση με τις εναλλαγές του ρυθμού της μουσικής. https://www.youtube.com/watch?v=r9yE-DLYwe4&feature=Playlist&p=159BD3C930401548&playnext_from=PL&playnext=1&index=33

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

2. «El Adios» του Edgardo Donato

Ο χορός των Coca και Osvaldo Cartery χαρακτηρίζεται από μικρά βήματα και μετρημένη γενικότερα κίνηση. Περιέχει δε και αρκετές παύσεις. Ο χορός αποτελείται κυρίως από περπάτημα (μέσα κι έξω από την ντάμα, πλάγια και κυκλική εξέλιξη) και στροφές που πραγματοποιούνται με rocking steps (rocking turns) οι οποίες μερικές φορές τερματίζονται σε ένα ocho cortado· και τα δύο χρησιμοποιώντας διαφορετικά ρυθμικά χαρακτηριστικά της μουσικής. Μερικές φορές ο Osvaldo χρησιμοποιεί διπλά βήμα σε σύγκριση με την Coca που κάνει ένα βήμα στον ίδιο χρόνο. Η κλειστή αγκαλιά διατηρείται σε όλο τον χορό.

https://www.youtube.com/watch?v=ZBaeDIOV7t0&feature=player_embedded

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

Το Tango Nuevo των Gustavo Naveira και Giselle Ann, περιέχει σημαντικό βαθμό εξερεύνησης του εύρους της αγκαλιάς μεταξύ των χορευτών, καθώς έχουμε κλειστή

μπροστινή αγκαλιά, κλειστή πλαϊνή (off axis), ανοιχτή, σύνδεση με ένα χέρι καθώς και “σπάσιμο” της αγκαλιάς ενόσω κυρίως περπατούν. Το περπάτημα ωστόσο περιέχει δραματικές φιγούρες όπως quebradas ή πολύ γρήγορες κινήσεις όπως sacadas (μπρος και πίσω), boleos, ganchos και περιτυλίξεις γύρω από τα πόδια (leg wraps). Υπάρχουν εναλλαγές στο tempo του χορού αλλά σημαντικά λιγότερες από τον χορό του Osvaldo και της Coca στην ίδια μουσική.

https://www.youtube.com/watch?v=ZBaeDIOV7t0&feature=player_embedded

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

3 «Ya no ves» του Juan D' arienzo

Ο Osvaldo Roldan και η Anna Maria Ferrara στη δική τους εκδοχή, διατηρούν μια κλειστή αγκαλιά στην ίδια θέση σε όλο τον χορό και κρατούν τα πόδια τους κοντά στο πάτωμα. Οι κινήσεις αποτελούνται κυρίως από περπάτημα και στο παράλληλο σύστημα (parallel system) και στο διασταυρούμενο σύστημα (cross system) με έναν μεταβαλλόμενο ρυθμό που ακολουθεί τον ρυθμό της μελωδίας. Υπάρχει κατακερματισμός στην κίνηση, με μια πολύ σύντομη παύση (χωρίς να χάνεται χτύπημα) κατά την αλλαγή βάρους, ιδιαίτερα όταν αλλάζει η κατεύθυνση. Μεγάλο μέρος του χορού είναι μια σειρά από περιστροφές αριστερόστροφα και δεξιόστροφα, οι οποίες τελικά συχνά τελειώνουν με ένα ocho cortado, με μερικές από τις στροφές να περιέχουν μια σακάδα. Ο χορός προχωράει αριστερόστροφα σε μια γραμμή χορού παρόμοια με την εξέλιξη που θα συνέβαινε σε μια milonga. Δεν υπάρχει σχεδόν κανένας εξωραϊσμός, εκτός από περιστασιακά χτυπήματα από τις μύτες των ποδιών των Osvaldo και Anna Maria για να “μαρκάρουν” τον χτύπο του ρυθμού.

<https://www.youtube.com/watch?v=Fzhf8ZatcNM> (τελευταία προσπέλαση: 21/5/20)

Ο χορός Tango Nuevo των Fabian Salas και της Carolina del Rivero επιδεικνύει μια πλήρη ποικιλία του λεξιλογίου του Tango Nuevo - volcadas, colgadas, calesitas, arrastres, boleos, ganchos και enganches (ακόμα και στο ύψος της μέσης), sacadas μπροστά και πίσω (συμπεριλαμβανομένης της γυναίκας προς τον άνδρα) - και γίνεται με γρήγορη διαδοχή και λίγη αλλαγή στον ρυθμό. Η σύνδεση των χορευτών γίνεται με ανοιχτή αγκαλιά, καθώς η κλειστή αγκαλιά χρησιμοποιείται κυρίως μόνο στιγμιαία,

κατά τη διάρκεια της μετάβασης των κινήσεων ή όπως απαιτείται στις volcadas. Η αγκαλιά έως και εγκαταλείπεται τις φορές που οι δύο χορευτές κινούνται χωριστά.

https://www.youtube.com/watch?v=4p4jlbC_DTM

(τελευταία προσπέλαση: 21/5/20)

4. «El recodo» του Rodolfo Biagi

Στον χορό των Pedro Rusconi (Tete) και της Silvia Ceriani, οι κινήσεις του Tete ήταν ταχύτερες με τα μακρύτερα βήματα από τους περισσότερους milongueros. Ο χορός χαρακτηρίζεται από γρήγορη εξέλιξη αριστερόστροφα στην πίστα, με περπάτημα και στο παράλληλο και στο διασταυρούμενο σύστημα τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό της ντάμας στο οποίο παρεμβάλλονται αριστερόστροφα και δεξιόστροφα giros, με τους τελευταίους να τελειώνουν συνήθως σε ένα ocho cortado. Παρά τη γενικά ταχεία εξέλιξη, υπάρχουν κάποιες παύσεις. Σε όλο σχεδόν το χορό, τα πόδια παραμένουν κοντά στο πάτωμα. Δεν υπάρχει σχεδόν κανένας εξωραϊσμός. Ο Tete και η Sylvia διατηρούν επαφή στήθος με στήθος καθ' όλη τη διάρκεια του χορού

https://www.youtube.com/watch?v=xIne2fqkcwM&feature=player_embedded

(τελευταία προσπέλαση: 21/5/20)

Στην παραλλαγή του Tango Nuevo των Federico Naveira και Innes Muzzopappa, παρόλο που ο Tete χορεύει αρκετά γρήγορα για milonguero, ο Federico χορεύει πολύ πιο γρήγορα, με μεγαλύτερα βήματα. Καθ' όλη τη διάρκεια του χορού τους, οι Federico & Ines δοκιμάζουν πολυάριθμες παραλλαγές στη σύνδεσή τους (κλειστή αγκαλιά, ανοιχτή, επαφή με ένα χέρι) καθώς εκτελούν μια σειρά γρήγορων στροφών που διερευνούν τον διαθέσιμο χώρο στο πάτωμα, χρησιμοποιώντας sacadas, arrastres και volcadas, χωρίς να προχωρούν σε κάποια συγκεκριμένη κατεύθυνση. Τα πόδια φεύγουν συχνά από το πάτωμα. Υπάρχει μια σχετική ποικιλία στο ρυθμό του χορού, σε άμεση συσχέτιση με την ποικιλία στον ρυθμό της μουσικής. Υπάρχουν μόνο λίγες παύσεις μέσα στην πυκνή συνέχεια της ροής των κινήσεων.

https://www.youtube.com/watch?v=BAKA3PKE_NY

(τελευταία προσπέλαση: 21/5/20)

5. «La Tapera» του Edgar Donato

Το tango vals των Alberto Dassieu και Paulina Spinoso χαρακτηρίζεται από μικρά βήματα με μετρημένο ρυθμό, συμπεριλαμβανομένων και σύντομων παύσεων στο σημείο 0 (όταν οι φτέρνες έρχονται η μία δίπλα στην άλλη). Ο χορός αποτελείται κυρίως από γρήγορο και αργό περπάτημα, *veí ven* και *giros* που περιστασιακά περιέχει κάποια *sacáda*), χρησιμοποιώντας εναλλαγές στο ρυθμό που διερευνούν την ποικιλία του εσωτερικού ρυθμού του vals, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης *corrida* και στα 3 χτυπήματα του εξωτερικού ρυθμού του vals. Η αγκαλιά διατηρείται κάθε στιγμή και τα πόδια παραμένουν κοντά στο πάτωμα.

<https://www.youtube.com/watch?v=3j20JYZI2mg&feature=related>

(τελευταία προσπέλαση: 21/5/20)

Η αντίστοιχη εμφάνιση των Fernando Sanchez και Ariadna Naveira χαρακτηρίζεται από μεγάλα βήματα και γρήγορη κίνηση και στο περπάτημα και στις στροφικές κινήσεις. Ένα ολόκληρο ρεπερτόριο από *sacadas*, *ganchos* και *boleos* είναι διασπείρεται μέσα στο χορό ενόσω η αγκαλιά αλλάζει διάφορες θέσεις (κλειστή, λίγο ανοιχτή, ανοιχτή, σύνδεση με έναν βραχίονα μόνο). Τα πόδια σηκώνονται συχνά από το δάπεδο. Υπάρχει μια περιστασιακή *parada* και στο τέλος μία στροφή της Ariadna κάτω από τον ώμο του Fernando με μια τελική *quebrada*. Σημειώνεται ότι υπάρχει κάποια παραλλαγή στον ρυθμό του χορού που σχετίζεται με τον ρυθμό της μουσικής τελεία Αυτό φαίνεται και από την εκτέλεση μιας αλληλουχίας *back ochos* από τον Fernando στον μισό χρόνο, από αυτόν που προχωράει η Ariadna.

<https://www.youtube.com/watch?v=tuBT7Si8lwU> (τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

6. «Milonga Sentimental» του Francisco Canaro

Ο χορός των Dany 'El Flaco' Garcia και Silvina Valz γίνεται από την αρχή έως το τέλος σε κλειστή αγκαλιά. Ο χορός αποτελείται σχεδόν εξ ολοκλήρου από περπάτημα και στροφικές αλληλουχίες βημάτων μόνο με μερικές λεπτές διακοσμήσεις. Τα βήματα είναι μικρά και τα πόδια παραμένουν κοντά στο πάτωμα. Ο Dany Garcia εδώ εκτελεί υποδειγματικά κάποια *traspie* τα οποία τον βοηθούν να “παίζει” με τον εσωτερικό ρυθμό της *milonga*. Υπάρχουν επίσης αρκετές ακολουθίες όπου ο Dany χορεύει σε διπλό tempo στο μονό tempo της Silvina καθώς και βηματισμοί όπου γίνεται μερική αλλαγή βάρους προκειμένου πάλι το ζευγάρι να χορέψει σε όλη την ποικιλομορφία του

εσωτερικού ρυθμού της milonga. Ο χορός είναι δομημένος γύρω από τη μουσική.
<https://www.youtube.com/watch?v=0KhBuOwJPcU&feature=related>

(τελευταία προσπέλαση: 21/5/20)

Αντίστοιχα ο χορός των Mariano Chicho Frumboli και Eugenia Parrilla αν και ανήκει στην ίδια μουσική, είναι πιο γρήγορος, με μακρύτερα βήματα και ταχύτερες στροφές από εκείνη του χορού των Dany & Silvina. Τα πόδια σηκώνονται από το πάτωμα πολλές φορές, ιδιαίτερα από την Eugenia. Υπάρχουν αλλαγές ρυθμού, αλλά όχι με την πολυπλοκότητα του χορού των Garcia και Valz. Η αγκαλιά ποικίλει, αν και κυρίως είναι ανοιχτή για να επιτρέπει πιο ανεξάρτητη κίνηση των χορευτών. Διάσπαρτα σε όλο το χορό υπάρχουν πολυάριθμες sacadas και boleos, καθώς και τουλάχιστον ένα παράδειγμα από arrastre, parada, colgada· ακόμα και ένα άλμα.
<https://www.youtube.com/watch?v=--I61uRCsn4> (τελευταία προσπέλαση: 21/5/20)

3.1 Χαρακτηριστικές διαφορές μεταξύ Tango Nuevo και Tango Salon

Στο Tango Salon, η αγκαλιά διατηρείται κλειστή σε όλο το χορό, με τους συγχορευτές ακριβώς μπροστά ο ένας στον άλλο ή την ντάμα τοποθετημένη στα δεξιά του καβαλιέρου με την αγκαλιά να σχηματίζει ένα V. Με σπάνιες εξαιρέσεις, και οι δύο χορευτές είναι ισορροπημένοι στους άξονές τους. Τα βήματα είναι σχετικά μικρά και τα πόδια διατηρούνται κοντά στο πάτωμα. Τα στολίδια ή διακοσμήσεις (embellishments) χρησιμοποιούνται σε περιορισμένο βαθμό και είναι μικρού μεγέθους και κοντά στο πάτωμα. Οι κινήσεις περιορίζονται από τη διατήρηση της κλειστής αγκαλιάς, παρόλο που μπορεί να εμφανιστούν διακυμάνσεις στο εσωτερικό και στο εξωτερικό του κοινού περπατήματος και στο παράλληλο και στο διασταυρούμενο σύστημα. Ο αυτοσχεδιασμός συμβαίνει στη σύνδεση των κινήσεων, όπως το περπάτημα, σε *veinen*, σε κινήσεις *rebote* (rocking steps), *giros* και *ocho cortados*. Ένα σημαντικό μέρος του αυτοσχεδιασμού είναι η μεταβολή του ρυθμού των κινήσεων σύμφωνα με την ρυθμική ποικιλία στη μουσική. Μέσα στον αυτοσχεδιασμό συμβαίνουν και παύσεις. Δεν είναι σπάνιο, οι παρτενέρ να μην έχουν απόλυτο συγχρονισμό στις αλλαγές του βάρους τους αν και οι δύο συνδέονται επιτυχώς μεν αλλά πιθανά σε άλλη ρυθμική εκδοχή της μουσικής ο καθένας.

Στο Tango Nuevo, υπάρχει μια σημαντική διακύμανση στη σύνδεση μεταξύ των χορευτών, από μια κλειστή αγκαλιά (είτε μπροστά ο ένας από τον άλλον είτε μετατοπισμένη η ντάμα στη δεξιά πλευρά του παρτενέρ), μια ανοιχτή αγκαλιά με κράτημα από τους δύο βραχίονες εκατέρωθεν, στη συνέχεια επαφή μόνο με ένα χέρι έως να μην υπάρχει καμία επαφή μεταξύ τους. Τα βήματα είναι μακρύτερα και έτσι οι κινήσεις είναι ταχύτερες και δημιουργούν κάποια ορμή. Τα πόδια μπορεί να εξερευνούν κάθετο χώρο, όπως το διάστημα ανάμεσα στα πόδια του συντρόφου (συμπεριλαμβανομένης της επαφής ή της περιτύλιξης γύρω από αυτά) ή πιθανόν ακόμη και γύρω από τη μέση του συντρόφου. Οι χορευτές μπορεί επίσης να κάνουν κινήσεις σε χώρο που δεν βρίσκεται μέσα στον χώρο που ορίζεται από το σώμα του συγχορευτή τους. Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθούν κινήσεις εκτός άξονα από αυτές που ένας ή και οι δύο χορευτές δεν είναι ισορροπημένοι στον άξονά τους. **Ο αυτοσχεδιασμός συνίσταται κυρίως στην ομοιογενή σύνθεση μιας ποικιλίας κινήσεων που διερευνούν τις χωρικές σχέσεις μεταξύ των εταίρων και του χώρου γύρω τους.**

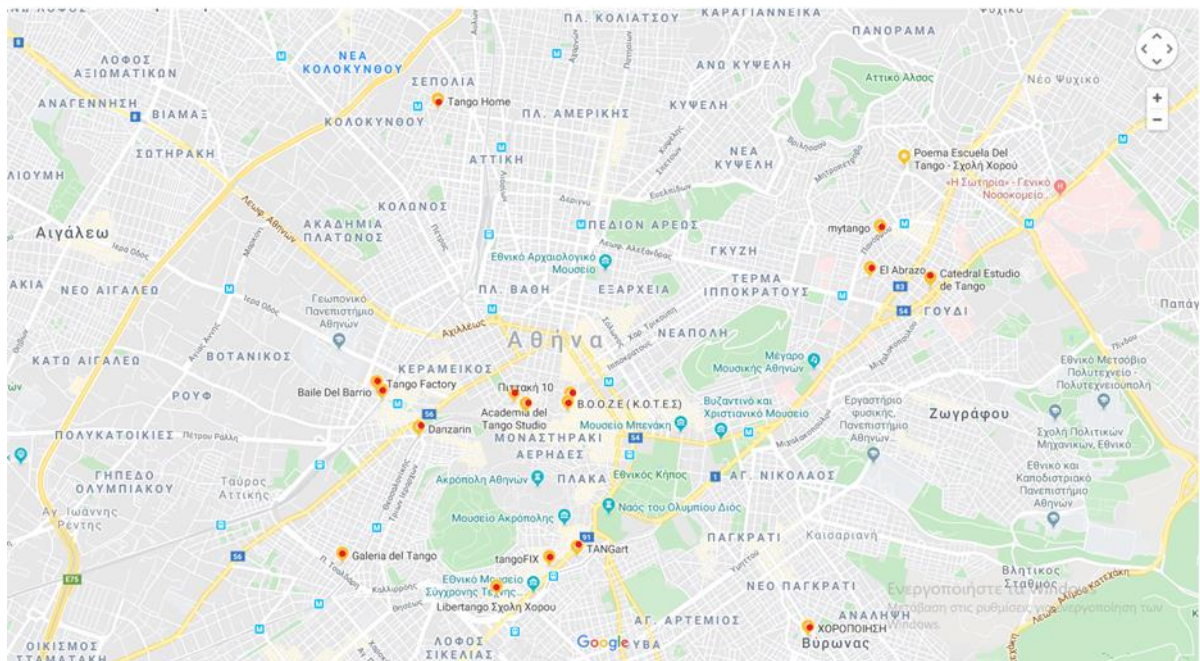
Συμβαίνουν κάποιες μεταβολές στον ρυθμό της κίνησης σε σχέση με τον ρυθμό που κυριαρχεί κάθε στιγμή, αλλά ο ρυθμός της μουσικής λειτουργεί πρωταρχικά και κυρίως ως χρονο-οδηγός για τον συγχρονισμό των αλλαγών βάρους που συμβαίνουν στην σύνθεση των κινήσεων και όχι ως πηγή για αυτοσχεδιασμό.

Το Tango Salon βασίζεται κυρίως στο χορό, διατηρώντας μια στενή αγκαλιά, εξερευνώντας τις ρυθμικές παραλλαγές της μουσικής. Το Tango Nuevo χρησιμοποιεί κατά κύριο λόγο παραλλαγές στην επαφή μεταξύ των εταίρων ως μέρος της διερεύνησης των μεταβολών στις χωρικές σχέσεις μεταξύ και γύρω από τους εταίρους.

5. Η αθηναϊκή μιλόνγκα

5.1 Οι χώροι

Στο παρόν κεφάλαιο, καταγράφονται τα ευρήματα επιτόπιας έρευνας που διεξήχθη από τον Δεκέμβριο του 2018 έως τον Δεκέμβριο του 2019 σε αθηναϊκές μιλόνγκες του κέντρου της Αθήνας.

Εικ.1

1. Academia del tango, Ψυρρή
2. Booze, πλ. Αγίας Ειρήνης Σύνταγμα
3. Tango Home, Σεπόλια
4. Tango Factory, Κεραμεικός
5. Baile del Barrio, Κεραμεικός

6. Danzarin, Καλλιθέα
7. Galeria del tango, Πετράλωνα
8. Tangofix, Συγγρού (ύψος Συγγρού-Φιξ)
9. Tangart, Μετς
10. Libertango, Κουκάκι
11. Χοροποίηση, Βύρωνας
12. Catedral estudio de Tango, Μεσογείων
13. Casa di Argentina, Ψυρρή

Milonga “El Cabeceo”

Academia del Tango, Αγαθάρχου 17, Ψυρρή

Πέμπτη, 28/2/2019

Ο χώρος όπου διαδραματίζεται η μιλόνγκα είναι σε πρώτο όροφο στην καρδιά του Ψυρρή και είναι πολύ μεγάλος. Η πίστα είναι περίπου 120 τμ. Είναι μία μιλόνγκα που έχει αρκετούς επισκέπτες από το εξωτερικό μέσα στη διάρκεια του έτους, καθώς το ζευγάρι των χορευτών που διατηρεί τη σχολή είναι ένα πολυταξιδεμένο χορευτικό ζευγάρι που διαφημίζει τη δράση του συμμετέχοντας σε διοργανώσεις ανα τον κόσμο σε χώρες της Ευρώπης, της Ασίας, στην Ινδία κτλ.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Φολκλορική αισθητική. Βελούδινες πολυθρόνες και καναπέδες σε χρώματα βαθύ κόκκινο βουργουνδίας, λαδί πράσινο και χρυσό. Στρογγυλά τραπεζάκια από μάρμαρο, και καρέκλες από απλό μαύρο σκελετό αισθητικής δεκαετίας του ‘70. Κουρτίνες κόκκινες και βελούδινες. Χρυσοποίκιλτα κάδρα στους τοίχους με γνωστά ζευγάρια της tango σκηνης, καταξιωμένα στο χρόνο, και φυσικά των ιδιοκτητών της σχολής, αριστεία και διακρίσεις, βάζα με ψεύτικα λουλούδια βαμμένα με χρυσό σπρέι, και πορτατίφ και μπιμπελό που γεμίζουν τη μεγάλη αίθουσα.

Μουσική

Η μουσική που παίζει ο Tj της βραδιάς ανήκει ως επί το πλείστον στη χρυσή εποχή του τάνγκο και στην περίοδο της “παλαιάς φρουράς” Guardia Vieja.

Ενδυματολογικός κώδικας

Οι υπεύθυνοι της διοργάνωσης, δίνουν άρρητα την κατευθυντήρια γραμμή όσον αφορά την ένδυση, και οι συμμετέχοντες στην milonga, είναι ντυμένοι άκρως επίσημα. Οι γυναίκες φορούν στενά φορέματα μέχρι το γόνατο, από έντονα χρωματιστά και floral υφάσματα και ψηλοτάκουνα πέδιλα. Οι άντρες φορούν κοστούμια με πουκάμισα σε

επίσης έντονους χρωματισμούς, όπως κόκκινο ή φλοράλ μοτίβο, με ανοιχτούς και χοντρούς γιακάδες. Τα μαλλιά τους είναι επιμελώς χτενισμένα και τα παπούτσια τους είναι επίσης περιποιημένα και γυαλιστερά. Το στυλ ντυσίματος, δηλαδή, προσιδιάζει στη δεκαετία του '70 όταν και αναγεννήθηκε το αργεντίνικο τάνγκο.

Φωτισμός

Ο φωτισμός του χώρου, μετά την πρώτη ώρα από την έναρξη της milonga, είναι πολύ χαμηλός. Όσοι είχαν έρθει από νωρίς πρόλαβαν να βολιδοσκοπήσουν πρόσωπα και διαθέσεις με σκοπό να βρουν υποψήφιους χορευτικούς συντρόφους.. Στη συνέχεια ο φωτισμός χαμηλώνει κατα το ήμισυ.

Πρόσκληση σε χορό

Η πρόσκληση σε χορό με cabeceo, στις παρούσες συνθήκες φωτισμού, κρίνεται δύσκολη γι αυτό και παρατηρεί κανείς πολλά ζευγάρια να προκύπτουν από χορευτές που έτυχε να κάθονται σε κοντινές καρέκλες ή να βρίσκονται κοντά-κοντά όρθιοι στην μεριά του bar. Ο συνωστισμός που προκύπτει, μιας και η συγκεκριμένη μιλόνγκα είναι αρκετά δημοφιλής δεν επιτρέπει πάντα το πλήρες “καθάρισμα” της πίστας, κατα τη διάρκεια μιας cortina, με αποτέλεσμα πάλι να μην έχει κάποιος την ευκαιρία να εντοπίσει σε όλη την αίθουσα πιθανή ντάμα ή καβαλιέρο ώστε να πραγματοποιήσει οπτική πρόσκληση σε χορό. Παρ’ όλα αυτά θα έλεγα ότι παρατηρήθηκαν κατα μέσο όρο ίση χρήση λεκτικών και μη λεκτικών προσκλήσεων -cabeceo- σε χορό.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Η βραδιά έχει ξεκινήσει από τις 22:30 και ήδη στις 23:00 έχει δημιουργηθεί και δεύτερη γραμμή χορού, εσωτερικά. Η ροή της ronda εξελίσσεται ομαλά, αν εξαιρεθούν κάποια σημεία όπου ζευγάρια μόλις μπαίνουν στην πίστα. Αυτά τα σημεία δεν είναι σταθερά αλλά κάθε ζευγάρι πραγματοποιεί την είσοδο, στην πίστα, από όποιο σημείο έξω από αυτήν κατάφερε να έρθει σε επαφή. Παρ’ όλα αυτά, επειδή και οι δύο πλευρές τηρούν τους κώδικες της μιλόνγκα περί ευγένειας και υποχωρητικότητας, μετά την προσωρινή παρακώλυση της κυκλοφορίας, η κίνηση της γραμμής χορού αποκτά και πάλι ροή.

Πλην ελαχίστων εξαιρέσεων τα ζευγάρια διατηρούν κλειστή αγκαλιά και περιορίζουν τις κινήσεις τους στο πάτωμα. Δεν εκτελούνται enganchos, γραμμικά boleos, ψηλά planeos και volcadas. Στην πίστα επικρατεί ένα κλίμα μεγαλοπρεπούς σοβαροφάνειας.

Παρατηρώ ότι υπάρχουν δύο ζευγάρια που χορεύουν σε nuevo τυλ. Ακολουθούν το ρυθμό της κίνησης της ronda αλλά επιλέγουν να κάνουν giros με ανοιχτή αγκαλιά και ganchos. Η δυσαρέσκεια των κοντινών ζευγαριών είναι εμφανής στα πρόσωπά τους.

Milonga “Tangofix”

Tango Fix, Δηλιάδος και Λ.Συγγρού 66, Συγγρού Φιξ

Παρασκευή, 5/4/2019

Η είσοδος του χώρου βρίσκεται σε ένα αδιέξοδο στενό, κάθετο στη λεωφόρο Συγγρού, μερικά βήματα από την έξοδο του μετρό “Συγγρού Φιξ”, στο ισόγειο πολυώροφου κτιρίου. Ο χώρος είναι μεγάλος σε έκταση, περίπου 150τμ, αλλά το ενιαίο του χώρου σπάνε δύο μεγάλες τετράγωνες κολώνες από μπετόν. Η συγκεκριμένη μιλόνγκα έχει, επίσης, προσέλευση από τουρίστες λόγω του ότι είναι στο κέντρο της Αθήνας, δίπλα στο μετρό, αλλά και λόγω του ότι το ζευγάρι των υπεύθυνων δασκάλων είναι ένα νέο χορευτικό ζευγάρι που προσελκύει κόσμο από τα ταξίδια του ανα τον κόσμο.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Ο χώρος χαρακτηρίζεται από industrial αισθητική, όπου κυριαρχεί το μπετόν και το γυαλί. Υπάρχουν μεγάλα παράθυρα χωρίς κουρτίνες, και οι τοίχοι είναι γυμνοί στο φυσικό χρώμα του τσιμέντου.

Μουσική

Η μουσική που κυριαρχεί είναι αυτή της χρυσής εποχής του τάνγκο με κάποιες σφήνες από νεότερη.

Ενδυματολογικός κώδικας

Φαίνεται ότι δεν υπάρχει ενδυματολογικός κώδικας. Το κοινό χωρίζεται σε δύο κατηγορίες, σε αυτούς που έχουν έρθει στυλιζαρισμένοι και σε εκείνους που είναι ντυμένοι casual και άνετα. Πολλοί άνδρες φορούν μόνο πουκάμισο χωρίς σακάκι, και παντελόνι σε “loose” γραμμή, που επιτρέπει προφανώς όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ελευθερία στην κίνηση των ποδιών. Οι γυναίκες που δεν φορούν φούστα ή φόρεμα είναι πολλές, καθώς κι εκείνες που δεν φορούν ψηλοτάκουνα πέδιλα.

Φωτισμός

Ο φωτισμός είναι ιδιαιτέρως χαμηλός, σε σημείο που κάποιος, αν περνάει απ' έξω, ίσως και να δυσκολεύεται να καταλάβει ότι στο εσωτερικό εκτυλίσσεται χορός.

Πρόσκληση σε χορό

Ως επι το πλείστον η πρόσκληση σε χορό γίνεται με λεκτική επικοινωνία.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Θα μπορούσα να πω ότι δεν υπάρχει γραμμή χορού, αφού μπορεί να παρατηρήσει κανείς ζευγάρια να προσπερνούν άλλα ζευγάρια και από τις δύο πλευρές. Σ' αυτή τη μιλόνγκα υπάρχουν περισσότεροι χορευτές Tango Nuevo από Salon. Ενώ δεν διαφημίζεται ως milonga Tango Nuevo φαίνεται ότι, άτυπα, έχει αποκτήσει αυτήν την ετικέτα. Μπορεί να το συμπεράνει κάποιος βλέποντας αρκετά ζευγάρια να εκτελούν ένα ολόκληρο ρεπερτόριο από colgadas, volcadas, back sacadas και ψηλά ganchos όλων των ειδών. Ταυτόχρονα, μπορεί να παρατηρήσει κανείς ζευγάρια milongueros που με την ίδια ζέση πραγματοποιούν κινήσεις που ανήκουν στο βηματολόγιο του stage tango. Δεν πρέπει να παραλείψω ότι σε αυτήν τη μιλόνγκα γίνονται και συνδυασμοί ομόφυλων ζευγαριών είτε ανδρών είτε γυναικών.

Γενικά, η συνύπαρξη των ζευγαριών στην πίστα παρουσιάζει αρκετά συγκρουσιακά στοιχεία και θα έλεγα ότι σε αρκετές περιπτώσεις δημιουργούνται αμήχανες καταστάσεις με πολλούς να φαίνονται δυσαρεστημένοι.

Milonga “Casual”

Κυριακή, 24/2/2020

Το κτίριο είναι σε πολύβουο σημείο ανάμεσα Καλλιρρόης και Συγγρού. Στον δεύτερο όροφο όπου βρίσκεται ο χώρος της milonga, όμως, επικρατεί ένα χαλαρό και ήσυχο κλίμα. Ο χώρος είναι μεγάλος και ενιαίος, ενώ η πίστα είναι περίπου 80τμ γιατί καταλαμβάνουν χώρο τα τραπεζάκια και οι καρέκλες.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Η αισθητική είναι απλή και είναι παντού φανερό το συνεργατικό στοιχείο. Κάποιοι τοίχοι είναι βαμμένοι κόκκινο-τοματί, σαν το κόκκινο που, μια μέρα έφηβος, παίρνεις την απόφαση να βάψεις μόνος σου έναν τοίχο στο δωμάτιό σου. Στο ίδιο χρώμα είναι βαμμένες και οι ποδιές από δύο επιτοίχιους καναπέδες, κατασκευής “diy”, μήκους 10μ ο καθένας, που με τη σειρά τους προσφέρουν μια νότα ζεστασιάς στο χώρο. Υπάρχει κάπου κεντρικά τοποθετημένος ένας καμβάς, με ζωγραφισμένο το logo της σχολής στο χέρι. Είναι σαν ένα εργαστήρι του τάνγκο. Υπάρχουν στη μία πλευρά του χώρου στρόγγυλα τραπεζάκια με κόκκινα τραπεζομάντηλα και κεράκια. Επίσης, συγκριτικά με άλλους χώρους, υπάρχει μεγαλύτερο ποσοστό νέων, και ειδικά νέων κοριτσιών κάτω των 30 ετών. Η ατμόσφαιρα, με μία πρώτη ματιά, φαίνεται πολύ ζεστή.

Μουσική

Η μουσική επικρατεί και, στην αποψινή βραδιά, είναι αυτή της “χρυσής εποχής” του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Η συντριπτική πλειοψηφία των κοριτσιών φορούν στενά φορέματα σε φλοράλ χρωματισμούς, μέχρι το γόνατο, και οι μεγαλύτερες φορούν μονόχρωμα φορέματα ή και στενά μπλουζάκια με τζιν, αλλά όλες φορούν ψηλοτάκουνα πέδιλα. Οι νεότεροι άνδρες φορούν τζιν, t-shirts, και από πάνω ίσως ένα ανοιχτό πουκάμισο. Οι μεγαλύτεροι άνδρες φορούν τζιν και πουκάμισο έξω από το παντελόνι, ή υφασμάτινο παντελόνι και πουκάμισο. Γενικά, είναι όντως μια casual milonga αφού δεν υπάρχει περαιτέρω styling στο ντύσιμο.

Φωτισμός

Υπάρχει αρκετός φωτισμός στον χώρο, καθ' όλη τη διάρκεια της milonga -από κρυφές πηγές φωτισμού σε ζεστές αποχρώσεις του κόκκινου και του κίτρινου- η οποία ξεκινάει απόγευμα στις 18:00 και τελειώνει στις 22:00 λόγω του ότι γίνεται Κυριακή.

Πρόσκληση σε χορό

Υπό αυτές τις συνθήκες, είναι εύκολο κάποιος να ανιχνεύσει πιθανούς παρτενέρ, σε όλο τον χώρο, και παρατηρώ ότι σχεδόν όλοι οι καβαλιέροι πραγματοποιούν cabeceo σε ντάμες που, με τη σειρά τους, έχουν εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους κάνοντας mirada.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Σε αυτή τη μιλόνγκα υπάρχουν αρκετοί που χρησιμοποιούν βηματολογία του Tango Nuevo, αλλά επιλέγουν να προσαρμόσουν την εξωστρέφεια των κινήσεων στις απαιτήσεις του χώρου που τους αναλογεί. Οι γραμμές χορού που έχουν δημιουργηθεί τηρούνται, όμως η ροή στην πίστα είναι κάπως αργή, καθώς οι καβαλιέροι δίνουν χρόνο στις ντάμες για στολίδια (adornos) όπως saludos (παιχνιδισμοί του ελεύθερου ποδιού γύρω από το σταθερό) σε όλο το μήκος του ποδιού, lapiz, και μπρος-πίσω βήματα σαν απάντηση σε συχνές paradas (ο καβαλιέρος βάζει ένα “εμπόδιο” στο ελεύθερο πόδι της ντάμας με το πόδι του). Τα περισσότερα ζευγάρια χορεύουν σε κλειστή αγκαλιά, αλλά με την πρώτη ευκαιρία τη χαλαρώνουν για giros, και, μπροστινά και πίσω ochos.

Θα έλεγα ότι υπάρχει αρκετή “συζήτηση” ανάμεσα στα ζευγάρια, με ενδιάμεσα λίγο περίπατο (caminada). Γενικά, δεν υπάρχει βιάση στην πίστα και όλοι φαίνονται να απολαμβάνουν την ατμόσφαιρα και τον χορό.

Milonga “Viva el tango”

17/3/2019

Ο χώρος βρίσκεται στα σύνορα Πετράλωνα με Θησείο και είναι ένας ισόγειος χώρος, όπου, αν κάποιος σταθεί απ' έξω μπορεί να έχει μια καλή θέα του τι συμβαίνει μέσα. Όταν η ώρα προχώρησε, ωστόσο, αυτό σταδιακά άλλαζε, μιας και η μεγάλη τζαμαρία της πρόσοψης είχε θολώσει από την κυριολεκτικά ζεστή ατμόσφαιρα στο εσωτερικό. Ο μέσος όρος ηλικίας είναι τα 55 χρόνια.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Ο χώρος θυμίζει dance-club της γειτονιάς (del barrio) της δεκαετίας του '70. Υπάρχουν πολύχρωμοι στολισμοί με σειρές από φωτάκια σε μπλε, κόκκινα, και πράσινα χρώματα, καθώς και κάποια spot-lights, επίσης σε έντονους χρωματισμούς.

Μουσική

Όπως και σε άλλες milongas, η μουσική που κυριαρχεί είναι αυτή της “χρυσής περιόδου” του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Φαίνεται ότι δεν υπάρχει ένας ενδυματολογικός κώδικας, αλλά, όλοι μοιάζουν να έχουν φορέσει τα “καλά” τους. Οι γυναίκες φορούν στενά φορέματα στο ύψος του γονάτου, και πιο ψηλά. Άλλες φορούν δικτυωτό καλσόν, ενώ όλες φορούν φανταχτερά ψηλοτάκουνα πέδιλα, χρυσά ή ασημί με στρας ή κόκκινα. Οι άνδρες ως επι το πλείστον φορούν λευκά ή γκρι πουκάμισα με τζιν παντελόνια.

Φωτισμός

Ο φωτισμός κατά τη διάρκεια της milonga προέρχεται από spots, είναι σε κόκκινο χρώμα, και από τις 21:00 και έπειτα είναι πολύ χαμηλός -η μιλόγκα διαρκεί από τις 20:00 έως τις 01:00.

Πρόσκληση σε χορό

Υπό αυτές τις συνθήκες το cabecero είναι αδύνατον, και η λεκτική επικοινωνία για

πρόσκληση σε χορό είναι μονόδρομος. Αν και, απ'ότι φαίνεται, αυτό δεν επηρεάζει κανέναν, αντίθετα υπάρχουν ελάχιστοι καθημενοί μετρημένοι στα δάχτυλα του ενός χεριού ενώ η πίστα είναι γεμάτη.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Παρατηρώ ότι στην πίστα συμβαίνει ένα κανονικό πάρτυ. Όλοι, άνδρες και γυναίκες, επιδίδονται αμφοτέρω σε φιγούρες. Σε αυτό το κλίμα ευφορίας, κάποιος καβαλιέρος μου έμαθε μια αυθεντική *salida americana* -πριν καν τη διδαχθώ στη σχολή που παρακολουθώ μαθήματα. Είναι ένα παραδοσιακό βήμα, αρκετά παλιό, που προσδίδει μια μαχητικότητα στο στυλ των χορευτών. Τη γνωρίζουμε και από τον ελληνικό κινηματογράφο, και ουκ ολίγες κλασικές πλέον σκηνές, όπως αυτή που ο Λ. Κωνσταντάρας χορεύει με την ηθοποιό, και μοντέλο της εποχής, Ρ. Διαλυνά στα γενέθλιά της, στο night club του Ύδρα beach, ένα τάνγκο με τριαντάφυλλο στο στόμα.

Είναι περιττό να μιλήσω για γραμμές χορού κλπ, αν και υπάρχουν και τηρούνται χωρίς δυσκολία, γιατί εδώ όλα καθοδηγούνται με γνώμονα τη διασκέδαση.

Milonga “Libertango”

Σχολή Libertango, Δημητρακοπούλου 106, Κουκάκι

Παρασκευή, 23/3/2019

Η σχολή χορού βρίσκεται στον 5ο όροφο μιας μεγάλης πολυκατοικίας στην οδό Δημητρακοπούλου, στο κέντρο της συνοικίας Κουκάκι. Είναι από τις πιο παλιές σχολές tango στην Αθήνα, καθώς ιδρύθηκε το 2002 κι έκτοτε δεν έχει αλλάξει υπεύθυνο διεύθυνσης.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Καταλαβαίνει κανείς ότι μπήκε σε ένα πολυτελές studio χορού μιας άλλης δεκαετίας. Έχει μια αίγλη που θυμίζει ευμάρεια αρχές δεκαετίας '90. Ο χώρος είναι πολύ μεγάλος, και κυριαρχεί το καλοσυντηρημένο ενιαίο παρκέ και μια μεγάλη εσοχή του τοίχου βαμμένου σε βαθύ πορτοκαλί, διαμορφωμένη αντίστοιχα με πορτοκαλί καναπέδες. Υπάρχει επίσης μία μεριά διαμορφωμένη σε μπαρ, με κυρίαρχο το γυαλί ενώ έξω από την ενιαία τζαμαρία και τις ορθάνοιχτες διάφανες κουρτίνες, δεσπόζει ένα τεράστιο φαρδύ μπαλκόνι, με πολλές πρασινάδες και τραπεζοκαθίσματα, μιας και ο όροφος είναι ρετιρέ.

Μουσική

Η μουσική, που δίνει ταυτότητα στη βραδιά, είναι και εδώ η κλασική μουσική του αργεντίνικου τάνγκο, δηλαδή εκείνη της χρυσής εποχής του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Όλοι είναι καλοντυμένοι, με την ευρεία έννοια του όρου. Οι περισσότερες γυναίκες φορούν γυαλιστερά στενά φορέματα και κοσμήματα στο λαιμό, στα αυτιά και στα χέρια. Οι άνδρες είναι καλοχτενισμένοι και φορούν κοστούμια, ή υφασμάτινο παντελόνι και πουκάμισο. Οι γυναίκες, ανεξαιρέτως, φορούν ψηλά παπούτσια ενώ δεν παρατηρώ κανέναν που να είναι ντυμένος casual ή με φαρδιά ρούχα.

Φωτισμός

Ο φωτισμός, κατά τη διάρκεια της milonga, είναι χαμηλός αλλά αρκετός, ώστε να μπορεί κανείς να δει σε όλα τα σημεία της αίθουσας, και προέρχεται από spotlights κόκκινου

χρώματος.

Πρόσκληση σε χορό

Παρατηρώ ότι οι νεότεροι καβαλιέροι χρησιμοποιούν πολύ το cabecceo ως πρόσκληση για χορό αλλά υπάρχουν επίσης αρκετές “κλειστές” παρέες μεγαλύτερων ηλικιακά, όπου οι άνδρες και οι γυναίκες χορεύουν μεταξύ τους. Παρόλα αυτά κάποιοι καβαλιέροι και ντάμες, που δεν ανήκουν σε παρέες, ηλικίας 55+ χρόνων, πραγματοποιούν και δέχονται cabecceo.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Η συγκέντρωση των ζευγαριών στην πίστα είναι αραιή αλλά υπάρχει προσήλωση στη γραμμή χορού. Υπάρχουν δύο ζευγάρια που δοκιμάζουν νουέβο φιγούρες, και γενικά καταναλώνουν αρκετό χώρο, αλλά φαίνεται ότι κανείς δεν τους δίνει σημασία. Για την ακρίβεια είναι σαν να τους αγνοούν επιδεικτικά.

Practica “Morocha”

Σχολή Galeria del Tango, Κειριαδών 159,
Κ.Πετράλωνα

Σάββατο, 30/3/2019

Η συγκεκριμένη σχολή δεν διοργανώνει milonga, αλλά η practica που διοργανώνει έχει αρκετή απήχηση, όχι μόνο στο κοινό της σχολής αλλά και σε άλλους χορευτές. Είναι πρόσφατη σε λειτουργία καθώς ξεκίνησε μόλις το 2017.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Στον χώρο επικρατεί μια ουδέτερη απλότητα. Κυριαρχούν το άσπρο και γκρι χρώμα. Τα αντικείμενα στο χώρο, όπως καθίσματα και τραπεζάκια, είναι λιγοστά και φαίνεται καινούριο ακόμα και το πάτωμα. Είναι μια σύγχρονη και πολύ φρέσκια αίθουσα διδασκαλίας χορού, με μεγάλη τζαμαρία και αρκετές κολώνες να σπάζουν το ενιαίο του χώρου.

Μουσική

Η μουσική ανήκει αμιγώς στη μουσική της “χρυσής εποχής” του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Οι περισσότεροι είναι ντυμένοι casual αλλά υπάρχουν και ζευγάρια χορευτών που έχουν έρθει ντυμένοι επίσημα. Η πράκτικα πραγματοποιείται Σάββατο, και είναι απογευματινή, οπότε μπορεί να συμπεράνει κανείς πως κάποιοι αντιμετωπίζουν αυτή τη δραστηριότητα σαν τη σαββατιανή τους έξοδο / διασκέδαση, ή ακόμα ότι πηγαίνουν έτοιμοι ώστε να συνεχίσουν το Σαββατόβραδο μετά την πράκτικα (τελειώνει στις 21.30), είτε σε κάποια milonga είτε οπουδήποτε αλλού.

Φωτισμός

Ο φωτισμός είναι κανονικός καθόλη τη διάρκεια της πράκτικα.

Πρόσκληση σε χορό

Η πρόσκληση σε χορό γίνεται περισσότερο με cabecceo. Υπάρχει και η λεκτική πρόσκληση, αλλά παρατηρώ ότι τα ζευγάρια δυσκολεύονται να πραγματοποιήσουν

συμφωνία για χορό, είτε με τον έναν είτε με τον άλλον τρόπο. Μπορεί, εδώ, ο φωτισμός να δρα ανασταλτικά. Επίσης, υπάρχουν αρκετοί αρχάριοι χορευτές οι οποίοι δεν φαίνεται να έχουν την απαραίτητη αυτοπεποίθηση για να προσκαλέσουν κάποιον σε χορό.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Επειδή υπάρχουν αρκετοί αρχάριοι, συμβαίνουν πολλά λάθη στην πίστα, όπως συγκρούσεις άνευ λόγου, αφού ο χώρος είναι άπλετος σε σχέση με τη συγκέντρωση των χορευτών. Υπάρχουν έμπειροι χορευτές, που δοκιμάζουν φιγούρες νουέβο τάνγκο, αλλά ενσωματώνονται στη γραμμή χορού η οποία κινείται αργά.

Milonga “Factoriana”

Σχολή Tango Factory, Παγγαίου 6, Κεραμεικός

Σάββατο, 6/4/2019

Η σχολή βρίσκεται στον Βοτανικό, λίγα μέτρα από το μετρό του Κεραμεικού.

Είναι ένας μεγάλος ενιαίος χώρος 180 τ.μ, ισόγειος με ξύλινο πάτωμα και μεγάλο πατάρι. Από παλιό συνεργείο αυτοκινήτων, μεταμορφώθηκε τεχνηέντως σε έναν ατμοσφαιρικό χώρο με διακόσμηση επηρεασμένη από την εποχή του μεσοπολέμου.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Ο χώρος είναι ο πιο “θεατρικός”, από όλους τους χώρους για tango που υπάρχουν στην Αθήνα. Από την άποψη ότι το σκηνικό σε μεταφέρει κατευθείαν σε άλλη εποχή, στη δεκαετία του ’30. Τραπέζια σε σχήμα ροτόντα και πολυτελή καθίσματα, καναπέδες από βελούδινα υφάσματα, και μαξιλάρια, όλα, σε χρυσό και κόκκινο χρώμα. Παντού υπάρχουν πολυέλαιοι και αναμμένα κεριά σπαρματσέτα.

Μουσική

Η μουσική που δίνει ταυτότητα στη βραδιά είναι για ακόμα μία φορά εκείνη της “χρυσής εποχής” του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Δεν υπάρχει ενδυματολογικός κώδικας, καθώς, δεν παρατηρείται ενιαία εικόνα του κοινού στην εξωτερική εμφάνιση. Υπάρχουν ντάμες που είναι ντυμένες αμπιγιέ και ντάμες που έχουν έρθει ντυμένες casual, ακόμα και με χαλαρά φουλάρια στο λαιμό, και καβαλιέροι που είναι ντυμένοι παραδοσιακά με μονόχρωμα σκούρα πολυτελή υφάσματα, γιλέκα κλπ, και καβαλιέροι με τζιν και πουκάμισα έξω από το παντελόνι ή μπλούζες.

Φωτισμός

Ο φωτισμός είναι αρκετά χαμηλός και προέρχεται από φυσικές πηγές, δηλαδή από κεριά, και από κάποιες σειρές από λαμπιόνια με ζεστό λευκό φως.

Πρόσκληση σε χορό

Η πρόσκληση σε χορό γίνεται εξίσου, με cabecceo και με λεκτική επικοινωνία, και μάλιστα και τα δύο σε μεγάλο βαθμό. Λίγοι είναι αυτοί που κάθονται.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Υπάρχει μια κύρια γραμμή χορού, η οποία τηρείται χωρίς πολύ προσπάθεια, ενώ στη μέση υπάρχουν αρκετοί αρχάριοι. Δεν παρατηρήθηκε από κανένα ζευγάρι κινησιολογία που άπτεται στην κινησιολογία του νουέβο τάνγκο. Όλοι διατηρούν κλειστή αγκαλιά.

Ενώ η πίστα δείχνει μια εικόνα παραδοσιακής milonga, εντούτοις δεν μοιάζει στο ύφος της παραδοσιακής milonga “el cabecceo” όπου, στο στυλιζάρισμα του ντυσίματος και των κινήσεων, διέκρινα κάποια διάθεση εντυπωσιασμού. Αντιθέτως κρίνεται μια φιλική milonga, καθώς το ενδιαφέρον κινείται περισσότερο γύρω από τη διασκέδαση και λιγότερο από τη φροντίδα για διατήρηση ενός κάποιου προσωπικού προφίλ. Θα μπορούσα να τη χαρακτηρίσω μία μιλόνγκα της γειτονιάς (del barrio) όπως η “Viva el tango” της Danzarin.

Milonga “G”

Σχολή Baile del barrio, Κων/πόλεως 52, Κεραμεικός

Σάββατο, 13/4/2019

Η σχολή βρίσκεται στην οδό Κωνσταντινουπόλεως, ανάμεσα στις γραμμές του τραίνου και την πλατεία Κεραμεικού (Γκάζι). Είναι σε όροφο πολυκατοικίας και είναι ένας ενιαίος χώρος 90τμ.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Ο χώρος δεν χαρακτηρίζεται από κάποια συγκεκριμένη αισθητική καθώς είναι μία αίθουσα, όπου απλώς προστέθηκαν για τη μιλόνγκα λιγοστά τραπεζάκια και καρέκλες. Δεσπόζει η τζαμαρία, σε όλη την πλευρά του τοίχου, από την οποία φαίνεται το μπαλκόνι κι ένας έντονος πράσινος φωτισμός ανάμεσα σε λιγοστές γλάστρες με πρασινάδες.

Μουσική

Η μουσική που κυριαρχεί είναι εκείνη της “χρυσής εποχής” του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Όλες οι γυναίκες είναι καλοντυμένες, με στενά αμπιγιέ φορέματα και ψηλοτάκουνα πέδιλα. Επίσης υπάρχει και styling στα μαλλιά. Οι άνδρες είναι επίσης πολύ καλά ντυμένοι, με κοστούμια και γιλέκα οι μεγαλύτεροι, και υφασμάτινα παντελόνια και τζιν με πουκάμισα οι νεότεροι.

Φωτισμός

Ο φωτισμός είναι καθόλη τη διάρκεια της milonga σε λογικά επίπεδα. Ούτε δυνατός αλλά ούτε και πολύ χαμηλός όπως στην milonga “tangofix”.

Πρόσκληση σε χορό

Η πρόσκληση σε χορό γίνεται κυρίως με cabecero αλλά και με λεκτική επικοινωνία.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Αν και είναι Σάββατο, η συγκέντρωση χορευτών στην πίστα είναι αραιή, και μου κάνει

εντύπωση αμέσως. Οι περισσότεροι κάθονται και απολαμβάνουν κάποιο ποτό ή φαγητό. Κάποιοι μπεινοβγαίνουν για να καπνίσουν στο μπαλκόνι. Παρόλα αυτά υπάρχει μια καλοσχηματισμένη γραμμή χορού, με ισομοιρασμένες αποστάσεις ανάμεσα στα ζευγάρια. Υπάρχουν επίσης, στο κέντρο, ζευγάρια που επιδίδονται σε φιγούρες Tango Nuevo και είναι αρκετά στάσιμα. Οι περισσότεροι χορευτές είναι κοντά στα 55+ ενώ υπάρχουν και ηλικίες χορευτών κοντά στα 30.

Μια γενική εκτίμηση είναι ότι όλοι φαίνεται να περνούν καλά και ότι είναι άλλη μία milonga “της γειτονιάς” (del barrio).

Milonga “La casa del tango”

Σχολή Casa Argentina, Πιττάκη 10, Ψυρρή

Παρασκευή, 27/4/2019

Η σχολή βρίσκεται στην καρδιά του Ψυρρή, σε όροφο σε πολυκατοικία.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Ο χώρος είναι πολύ ζεστός, καθώς είναι ένα μικρό στούντιο κοντά στα 40τμ. Υπάρχουν επιτοίχιοι καθρέπτες στο τέλος του δωματίου, που δημιουργούν την αίσθηση του βάθους, ενώ στη μία πλευρά του τοίχου υπάρχουν παράθυρα με διάφανες κουρτίνες. Δεν υπάρχει μπαλκόνι. Είναι ένα λιτό περιβάλλον που φαίνεται ότι επιδιώκει να φιλοξενεί παρείστικες καταστάσεις.

Μουσική

Η μουσική που επικρατεί είναι εκείνη της χρυσής εποχής του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Το ντύσιμο, ανδρών και γυναικών, θυμίζει μία σπιτική συνάθροιση με σκοπό τη διασκέδαση με τάνγκο χορό.

Φωτισμός

Ο φωτισμός είναι πολύ χαμηλός.

Πρόσκληση σε χορό

Η πρόσκληση, μέσα σ’ αυτό το περιβάλλον, γίνεται κατ’εξοχήν με λεκτική επικοινωνία.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Υπάρχουν περισσότεροι καβαλιέροι. Η γραμμή χορού τηρείται με σχετική ευκολία. Όλοι χορεύουν με κλειστή αγκαλιά.

Δεν μοιάζει με καμία άλλη μιλόνγκα που επισκέφθηκα. Το περιβάλλον, που θυμίζει σπίτι, δίνει έναν άλλο χαρακτήρα στην αποψινή βραδιά. Είναι σαν ιδιωτική συνάντηση για λίγους που μοιράζονται ένα κοινό hobby. Έχει λιγότερο το χαρακτήρα του κοινωνικού γεγονότος.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Όπως και η μιλόνγκα “La casa del Tango”, έτσι κι αυτή γίνεται σε έναν μικρό σχετικά χώρο κοντά στα 50τμ, που δεν έχει κάποια συγκεκριμένη αισθητική. Είναι ένα ενιαίο ορθογώνιο όπου στη μία μικρή του πλευρά και στη μία μεγάλη υπάρχουν παράθυρα όλο τζάμι με διάφανες κουρτίνες, ενώ στην άλλη μεγάλη του πλευρά υπάρχουν μεγάλοι επιτοίχιοι καθρέπτες.

Μουσική

Η μουσική που κυριαρχεί είναι εκείνη της “χρυσής εποχής” του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Κι εδώ, όπως και στην “La casa del Tango”, όλοι είναι ντυμένοι casual.

Φωτισμός

Ο φωτισμός είναι ικανοποιητικός.

Πρόσκληση σε χορό

Η πρόσκληση σε χορό γίνεται ως επι το πλείστον με cabeceo.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Μέσος όρος ηλικίας τα 40 έτη. Καλή αναλογία ανδρών - γυναικών. Παρουσία νουέβο χορευτών.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Επίσης ένα θεατρικό σκηνικό, που θυμίζει το περιβάλλον της milonga “Factoriana” αλλά και το περιβάλλον της “El cabecero”, από την άποψη ότι προσομοιάζεται μια δραματική μεγαλοπρέπεια και αίγλη της εποχής του μεσοπολέμου. Στους τοίχους υπάρχουν ζεστά σκούρα χρώματα, όπως το μπορντό και γκριζαρισμένες (από τεχνοτροπία) ώχρες. Στο κέντρο της αίθουσας κρέμεται ένας πολυέλαιος, ενώ, ότι καθίσματα υπάρχουν γύρω από την πίστα είναι όλα καρέκλες τύπου αντίκα. Φυσικά υπάρχουν χρυσοποϊκίλτες κορνίζες με φωτογραφίες των μεγαλύτερων συνθετών-μαέστρων της “χρυσής εποχής” του τάνγκο. Υπάρχουν όμως και φωτογραφίες των συνθετών της “παλιάς φρουράς” αλλά και του Astor Piazzolla.

Μουσική

Η μουσική που κυριαρχεί είναι εκείνη της “χρυσής εποχής” του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Δεν υπάρχει ενιαίος ενδυματολογικός κώδικας. Οι γυναίκες φορούν είτε στενά φορέματα, είτε στενές φούστες με κοντά μπλουζάκια, είτε στενά παντελόνια με τιραντέ ή εξώμα μπλουζάκια. Όλες φορούν ψηλοτάκουνα πέδιλα. Οι άνδρες με τη σειρά τους είναι ντυμένοι είτε με κοστούμι, είτε με υφασμάτινο παντελόνι και πουκάμισο, είτε με τζιν παντελόνι και πουκάμισο. Δεν υπάρχει περαιτέρω styling στα μαλλιά και στο ντύσιμο όπως μαντήλια, παπιγιόν, φουλάρια κλπ.

Φωτισμός

Ο φωτισμός είναι καθόλη τη διάρκεια της milonga πολύ χαμηλός.

Πρόσκληση σε χορό

Υπό αυτές τις συνθήκες, είναι αρκετά δύσκολο να πραγματοποιήσει κάποιος cabecero -οι

καβαλιέροι- ή mirada -και οι καβαλιέροι και οι ντάμες. Συμβαίνει εξίσου cabecéo και πρόσκληση με λεκτική επικοινωνία.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Οι δύο γραμμές χορού που έχουν δημιουργηθεί, “βαδίζουν” εξαιρετικά αργά με τα ζευγάρια να δοκιμάζουν μια ποικιλία από αλληλουχίες βημάτων (secuencia), giros και contra giros με sacadas και quebradas, βαθειά planeos, μπροστινά και οπίσθια voleos. Υπάρχει μεγάλη πυκνότητα στην πίστα με αρκετές συγκρούσεις, όμως φαίνεται ότι τα πιο πολλά ζευγάρια το αντιμετωπίζουν με ευγένεια.

Άλλη μία μιλόνγκα στην οποία παρουσιάζεται θέμα έλλειψης χώρου σε σχέση με τη συγκέντρωση των χορευτών.

Η πιο πρόσφατη σχολή tango στην Αθήνα καθώς, η λειτουργία της, ξεκίνησε τον Σεπτέμβρη του 2017 όμως διοργανώνει ήδη, εκτός από practica, και milonga. Βρίσκεται κοντά στο μετρό Σεπολίων και είναι σε ένα μεγάλο ισόγειο πολυκατοικίας.

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Ο χώρος στην είσοδο του είναι χαμηλοτάβανος, όμως στη συνέχεια γίνεται ψηλοτάβανος. Επικρατεί μία αισθητική vintage, με έπιπλα από σουηδικό ξύλο, μεταλλικό σκελετό. και μαξιλάρια σε γκρι χρώμα. Δεσπόζει ένας μεγάλος καμβάς που απεικονίζει σε ακουαρέλα τον Anibal Troilo, μπαντονεονίστα και συνθέτη της “χρυσής εποχής” του τάνγκο. Υπάρχουν καθρέφτες στη μία από τις δύο μεγάλες πλευρές του χώρου, που προσδίδουν βάθος, ενώ στις άλλες δύο πλευρές του ορθογωνίου υπάρχουν απλές μωβ πάνινες κουρτίνες που καλύπτουν τις τζαμαρίες.

Μουσική

Η μουσική που επικρατεί είναι εκείνη της “χρυσής εποχής” του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Υπάρχει αρκετή νεολαία, με μέσο όρο ηλικίας τα 25 έτη. Το ντύσιμο και των κοριτσιών και των ανδρών είναι απλό και ουδέτερο χωρίς έμφαση στο διαχωρισμό των δύο φύλων.

Φωτισμός

Ο φωτισμός είναι πολύ χαμηλός.

Πρόσκληση σε χορό

Στον χώρο υπάρχουν πολλοί αρχάριοι χορευτές οι οποίοι, όμως, πραγματοποιούν σε μεγάλο βαθμό cabecéo.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Η συγκέντρωση των χορευτών στην πίστα είναι κανονική. Έχουν δημιουργηθεί δύο

γραμμές χορού οι οποίες τηρούνται ευλαβικά. Υπάρχουν κι εδώ ζευγάρια χορευτών που δοκιμάζουν nuevo βηματολογία, συνδυασμένη με το παραδοσιακό ρεπερτόριο του Tango Salon (caminada, μπροστινά και πίσω ochos, giros).

Η συνύπαρξη των ζευγαριών στην πίστα είναι ειρηνική, και όλοι φαίνεται να συμμετέχουν στην milonga με πραγματικό σεβασμό κι ενδιαφέρον για το tango αυτό καθεαυτό.

Milonga “Querida”

Πολυχώρος τέχνης-cafe bar Booze cooperativa,
Κολοκοτρώνη 57, Πλ.Αγίας Ειρήνης

Δευτέρα, 16/9/2019

Αισθητική περιβάλλοντα χώρου

Ο χώρος που πραγματοποιείται η milonga είναι στον δεύτερο όροφο ενός νεοκλασικού κτιρίου επί της Κολοκοτρώνη. Είναι ένας χώρος ψηλοτάβανος γεμάτος χρώματα στους τοίχους και στα έπιπλα. Είναι εμφανές ότι επικρατεί μια “παιχνιδιάρική” αισθητική, που εμπνέει την προσωπική διάθεση του καθενός για δημιουργία και έκφραση. Υπάρχει άπλετος χώρος για χορό, ο οποίος δεν οριοθετείται αυστηρά αλλά μπορεί να χορέψει κανείς όπου υπάρχουν διαθέσιμα τετραγωνικά, στο δάπεδο από πλακάκι.

Μουσική

Η μουσική που επικρατεί είναι εκείνη της “χρυσής εποχής” του τάνγκο.

Ενδυματολογικός κώδικας

Οι γυναίκες είναι καλοντυμένες με στενά φορέματα και φούστες καθώς και ψηλοτάκουνα πέδιλα. Επίσης, όλες έχουν χρησιμοποιήσει makeup προσώπου. Δεν υπάρχει περαιτέρω επιτήδευση στα μαλλιά. Οι καβαλιέροι είναι ντυμένοι casual, με ελάχιστες εξαιρέσεις, και φορούν τζιν παντελόνια και μπλουζάκια ή πουκάμισα.

Φωτισμός

Ο φωτισμός κρίνεται ικανοποιητικός.

Πρόσκληση σε χορό

Το cabecero έχει την τιμητική του, καθώς υπάρχουν πολλοί έμπειροι καβαλιέροι οι οποίοι έχουν άνεση με αυτό.

Πλοήγηση από τους χορευτές στην πίστα / σύσταση του σώματος των χορευτών

Στην πίστα έχουν δημιουργηθεί δύο γραμμές χορού, και η ροή είναι αρκετά γρήγορη.

Υπάρχουν πολλά ζευγάρια που επιδίδονται σε ολόκληρη βηματολογία που ανήκει στο ρεπερτόριο του Tango Nuevo όπως volcadas, colgadas, back sacadas, και ψηλά γραμμικά voleos. Υπάρχουν και συνδυασμοί ζευγαριών από γυναίκες ή άνδρες.

Τα ευρήματα της έρευνας

Μουσική

Η μουσική που παίζεται στις milongas που διοργανώνονται σε εβδομαδιαία βάση δεν είναι “ζωντανή” αλλά επιμελείται από Tjs (tango jockeys). Κατα κανόνα, οι tandas όπως διαμορφώνονται από τους Tjs αποτελούνται από ηχογραφήσεις μουσικής tango της δεκαετίας του 1930, της δεκαετίας του 1940, και λιγότερο συχνά, της δεκαετίας του 1950, με σαφή ρυθμό, πάντα, για χορό. Σπάνια, θα παιχτεί πιο σύγχρονη μουσική tango από ορχήστρες που παίζουν στο στυλ της Χρυσής Εποχής ('30 - '50), όπως π.χ. Villas Boas ή Color Tango.

Η μουσική λοιπόν, όπως αναφέραμε, είναι δομημένη σε tandas, δηλαδή σύνολα των 4 tango, 3 vals (περιστασιακά 4), και 4 milongas (περιστασιακά 3). Οι τάντες των tango είναι σχεδόν πάντα από την ίδια ορχήστρα και από την ίδια χρονική περίοδο. Οι tandas των vals και milongas μπορεί να προέρχονται από ίδιες ή διαφορετικές ορχήστρες, αλλά γενικά ταιριάζουν στο ρυθμό. Παρατηρείται η τάση, οι tandas των tango να είναι ή μόνο οργανικές, ή μόνο με φωνητική συνοδεία (συνήθως από τον ίδιο τραγουδιστή), αν και υπάρχουν tandas που είναι μίξη από οργανικά και με φωνητική συνοδεία tangos. Οι tandas χωρίζονται από cortinas non tango μουσικής, που διαρκούν συνήθως μέχρι 30 sec. ή περισσότερο, το οποίο εξαρτάται και από τον ρυθμό με τον οποίον αδειάζει η πίστα από τους χορευτές. Η τυποποιημένη ακολουθία των tandas είναι Tango, Tango, Vals, Tango, Tango, Milonga (TTVTTM) και επαναλαμβάνεται, αν και υπάρχει περιστασιακά κάποια τροποποίηση σε αυτό το μοτίβο, με την προσθήκη μιας τρίτης tango tanda (στην ακολουθία των tangos).

Το τελευταίο tango μιας milonga είθισται να είναι η γνωστή “La cumparsita”, και αυτό σηματοδοτεί το τέλος της, αν και, όλοι οι Tjs απευθύνονται στο κοινό όταν η milonga πλησιάζει στο τέλος της για να τους ευχαριστήσουν για την παρουσία τους, και φυσικά, να τους γνωστοποιήσουν ότι θα ξεκινήσει η τελευταία tanda. Σχεδόν σε όλες τις milongas παίζεται επίσης μία tanda με τροπική μουσική, σε ρυθμό salsa ή cumbia ή merengue ή “swing” (τζαζ και ροκ), και βέβαια αργεντίνικη παραδοσιακή μουσική, όπως chacarera ή paso doble, στην οποία οι χορευτές επίσης αυτοσχεδιάζουν με tango βηματολόγιο.

Πλοήγηση στην πίστα

Η κίνηση στην πίστα γίνεται κατά κανόνα αριστερόστροφα, και ως επί το πλείστον τηρείται η ronda και οι εσωτερικές γραμμές χορού. Κατά κόρον, ο άνδρας οδηγεί και η γυναίκα ακολουθεί, αλλά υπάρχουν και περιπτώσεις χορευτών που υιοθετούν ένα πιο χαλαρό πλαίσιο σχετικά με τους ρόλους των δύο φύλων οπότε με κάθε ευκαιρία δοκιμάζουν διαφορετικούς συνδυασμούς και ρόλους.

Οι εσωτερικές λωρίδες, σε ορισμένες milongas, είναι συνήθως λιγότερο διακριτές, και ενώ κανονικά θα έπρεπε να ανήκουν σε εκείνους που θέλουν να βαδίσουν πιο αργά και να μείνουν περισσότερο στάσιμοι πραγματοποιώντας φιγούρες, ή στους αρχάριους, εντούτοις παρατηρείται ότι πολλοί αρχάριοι χορευτές είτε δεν γνωρίζουν πού πρέπει να τοποθετηθούν στην πίστα είτε δεν έχουν επίγνωση του επιπέδου των ικανοτήτων τους - υπάρχουν milongas που ανεπίσημα θεωρούνται “απαιτητικές” όσον αφορά το επίπεδο ικανοτήτων σωστής πλοήγησης στην πίστα όπως ταχύτητα συνδυασμού κινησιολογίας και σωστής ροής, αποφυγής συγκρούσεων κλπ. Επίσης, κάποια ζευγάρια, και είναι για αυτό υπεύθυνοι οι καβαλιέροι που θέλουν να βαδίσουν πιο αργά ή να έχουν χρόνο για να κάνουν πολλές στάσιμες φιγούρες, αντί να προχωρήσουν σε κάποια εσωτερική γραμμή παρατηρείται ότι επιμένουν να βρίσκονται στην εξωτερική γραμμή, και αυτό, γεννάει επίσης μια δυσανασχέτηση από τη μεριά των άλλων ζευγαριών. Το αποτέλεσμα πολλές φορές είναι μία “άσχημη” εικόνα της πίστας, όπου είτε η εξωτερική γραμμή κινείται εξαιρετικά αργά, είτε συμβαίνουν πολλές συγκρούσεις.

Πολλές φορές ένα ζευγάρι αλλάζει λωρίδα, από μία εσωτερική σε μία εξωτερική, απότομα και χωρίς προετοιμασία, ή εισέρχεται στην πίστα χωρίς να γνωστοποιήσει την πρόθεση του στο ζευγάρι που ακολουθεί, με αποτέλεσμα τη δυσφορία ανάμεσα στα ζευγάρια.

Παρατηρήθηκε συχνά ολόκληρη κινησιολογία που αντλείται από το stage tango, όπως ganchos και υψηλά boleos, τα οποία αποδοκιμάζουν οι άλλοι χορευτές γιατί δημιουργούν την αίσθηση της εισβολής και της έλλειψης σεβασμού στον προσωπικό χώρο του κάθε ζευγαριού.

Φωτισμός και πρόσκληση σε χορό

Αυτά τα δύο είναι εξ ορισμού αλληλένδετα καθώς η πραγματοποίηση οπτικής επαφής και πρόσκλησης με νεύμα, καθώς και το να δει κάποιος τη θετική απάντηση από την πλευρά της ντάμας, ώστε να πλησιάσει για να εισέλθουν μαζί στην πίστα, προϋποθέτει επαρκή φωτισμό. Επίσης, δεν διαθέτουν όλοι άριστη όραση. Στις περισσότερες milongas, αν όχι σε όλες, παρατηρήθηκε ότι ο φωτισμός ήταν χαμηλός έως ανεπαρκής.

Σύμφωνα με ένα ικανό ποσοστό των ερωτηθέντων, και από την προσωπική παρατήρηση, δεν είναι ορθή η ενθάρρυνση με το χαμήλωμα των φώτων, από τους υπεύθυνους του χώρου, προς τους χορευτές για να αγκαλιάσουν και να αγκαλιαστούν. Η μιλόνγκα, γενικά στην Αθήνα, θα έπρεπε να έχει περισσότερη φωτεινότητα, η δε αγκαλιά να “νομιμοποιείται” με πιο ανοιχτά φώτα, και όχι να “διευκολύνεται” με χαμηλωμένα φώτα. Απαιτείται μια ανοιχτοσύνη της κοινωνικής συνεύρεσης, γιατί όχι και η παρουσία φίλων που δεν χορεύουν tango, και λιγότερο του party που θα σχολιάσουμε στην επόμενη ενότητα.

Παρόλα αυτά η χρήση του cabecceo είναι συχνή, αλλά ισομοιράζεται με τη χρήση λεκτικής πρόσκλησης.

Ενδυματολογικός κώδικας

Το κοινό των milongas, στις οποίες πραγματοποιήθηκε η έρευνα, το οποίο στη γενικότητα του περιστασιακά ανακυκλώνεται σε όλες τις milongas, όσον αφορά το ντύσιμο είναι μοιρασμένο σε αυτούς που ντύνονται για την milonga και σε εκείνους που ντύνονται μεν επίσημα αλλά όχι προσανατολισμένα για το tango. Για παράδειγμα, οι γυναίκες που ντύνονται για την milonga επιλέγουν κατα κόρον στενά φορέματα μέχρι το γόνατο, καλσόν και ψηλοτάκουνα πέδιλα (“στιλέτο”). Φροντίζουν το styling των μαλλιών να είναι κατάλληλο για χορό cheek to cheek, όπως είναι το αργεντίνικο τάνγκο, και βέβαια φορούν σκουλαρίκια, κολιέ και άλλα κοσμήματα. Οι άνδρες φορούν κοστούμι με υφασμάτινο παντελόνι, χωρίς γραβάτα αλλά με μαντηλάκι στο πέτο. Συνήθως δεν διατηρούν μούσι και είναι καλοξυρισμένοι. Όμως, υπάρχει εξίσου και η

μερίδα του κοινού που σταθερά επιλέγουν ένα ουδέτερο άνετο ντύσιμο για χορό. Όλοι ανεξαιρέτως παρουσιάζουν μια ομοιόμορφη εικόνα φροντίδας και καθαριότητας.

Αισθητική του χώρου

Οι milongas εδώ κατηγοριοποιούνται σε αυτές που ο περιβάλλον χώρος είναι απλός και ουδέτερος και σε εκείνες που επικρατεί μια φολκλορική αισθητική της εποχής της πρώτης ακμής του αργεντίνικου τάνγκο. (1935-55)

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα ευρήματα της έρευνας μπορούν να ομαδοποιηθούν ως προς την “φιλικότητα” ή μη των milongas στη σχέση των δύο στυλ ως εξής :

Παραδοσιακές milongas κλειστού τύπου

Ο περιβάλλον χώρος χαρακτηρίζεται από φολκλορική αισθητική που αναπαριστά “ατμόσφαιρα” μιλόνγκα της “χρυσής εποχής” του τάνγκο. Η μουσική είναι αποκλειστικά κλασική τάνγκο. Ο ενδυματολογικός κώδικας είναι υπαρκτός, και τηρείται από την πλειοψηφία. Οι υπεύθυνοι της διοργάνωσης, που δίνουν άρρητα την κατευθυντήρια γραμμή όσον αφορά τον κώδικα ντυσίματος, και οι υπόλοιποι χορευτές, είναι ντυμένοι επίσης. Οι γυναίκες φορούν στενά φορέματα μέχρι το γόνατο, σε έντονα χρώματα και floral μοτίβο, καθώς και ψηλοτάκουνα πέδιλα. Οι άνδρες φορούν κοστούμια με πουκάμισα σε επίσης έντονους χρωματισμούς, όπως κόκκινο ή floral μοτίβο, και έχουν τα μαλλιά και τα υποδήματα περιποιημένα και γυαλιστερά. Το στυλ ντυσίματος προσιδιάζει στη δεκαετία του ‘70, ακριβέστερα, στη μόδα που επικρατούσε στις αρχές της δεκαετίας του ‘80 όταν και ξεκίνησε η αναβίωση του τάνγκο. Η χρήση του cabecero συμβαίνει κατά κόρον σε σχέση με τη λεκτική πρόσκληση.

Οι milongas αυτές είναι δημοφιλείς ανάμεσα στο κοινό του τάνγκο και συγκεντρώνουν παράλληλα και τουριστικό ενδιαφέρον. Ως αποτέλεσμα, η συγκέντρωση των χορευτών στην πίστα είναι υψηλή. Εδώ τα “πάθη” είναι οξυμένα, καθώς οποιαδήποτε διαφοροποίηση στους κώδικες συμπεριφοράς κρίνεται δυνητικά επικίνδυνη για την ομαλή λειτουργία του συνόλου. Οι milongas αυτές συντηρούνται από την παραδοσιακή υποκουλτούρα του τάνγκο. Η συνύπαρξη παραδοσιακών χορευτών και nuevo χορευτών, εδώ, κρίνεται συγκρουσιακή.

Παραδοσιακές milongas ημίκλειστου τύπου

Είναι οι περισσότερες σε αριθμό. Εδώ το περιβάλλον διατηρείται απλό και ουδέτερο και δεν οριοθετεί τα tango styles που υποστηρίζει. Δεν υπάρχει ενδυματολογικός κώδικας, αλλά, όλοι ντύνονται με τον δικό τους τρόπο κομψά και φροντισμένα. Το ντύσιμο δηλαδή μπορεί να μην είναι προσανατολισμένο γύρω από την milonga αλλά να εξυπηρετεί μια οποιαδήποτε κοινωνική εκδήλωση. Η χρήση του cabecero είναι

περιορισμένη. Και στις δύο milongas, του τύπου, η εικόνα της πίστας είναι η παραδοσιακή, με ευδιάκριτη εξωτερική γραμμή -ή δύο ευδιάκριτες γραμμές που ονομάζονται ronda και αποτελούν το κυρίως σώμα της κυκλικής κίνησης- και κάποια εσωτερική ή εσωτερικές στις οποίες παραμένουν είτε οι αρχάριοι χορευτές είτε όσα ζευγάρια επιθυμούν να κάνουν στάσιμες φιγούρες.

Οι milongas αυτές συγκεντρώνουν μικρότερο αριθμό χορευτών, και μάλιστα, όχι τόσο εκείνης της μερίδας που αυτοπροσδιορίζονται ως χορευτές “Salon” ή ετεροπροσδιορίζονται υπερασπιζόμενοι την “αυθεντικότητα” του τάνγκο -αφού ο χορός ξέχωρα από σωματική δραστηριότητα αποτελεί και μια πολιτισμική πραγματικότητα με κοινωνικές διαστάσεις (Brinson, 1985: 206-214). Εδώ η συνύπαρξη παραδοσιακών και nuevo χορευτών κρίνεται πιο ομαλή.

Milongas ανοιχτού τύπου

Είναι οι λιγότερες σε αριθμό. Εδώ η εικόνα της πίστας θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι “μπερδεμένη”. Υπάρχουν αρκετές συγκρούσεις ανάμεσα στα ζευγάρια λόγω της μη οριοθέτησης, συνήθως της πίστας αλλά κυρίως της ronda. Το περιβάλλον είναι μοντέρνο ή αρτιστικό. Προκρίνεται η ελεύθερη δημιουργία και αυτοέκφραση των χορευτών καθώς και η πολυπολιτισμικότητα του τάνγκο. Μπορεί να υπάρχουν και συνδυασμοί ομόφυλων ζευγαριών. Η μουσική είναι πάντα, και σε αυτό τον τύπο milonga, η κλασική χορευτική μουσική του τάνγκο, ενώ μπορεί να υπάρξουν προς το τέλος μία ή δύο tandas με ελληνικά tangos ή μη-tango μουσική.

Οι milongas, αυτές, επίσης συγκεντρώνουν τουριστικό ενδιαφέρον.

Είναι εμφανές ότι κυριαρχεί το εξελικτικό στοιχείο και απαντώνται χορευτές που ανήκουν σε όλο το φάσμα του εξελικτικού tango, από αυτούς που δεν ανήκουν αυστηρά στην παραδοσιακή κουλτούρα του τάνγκο έως χορευτές neotango. Η συνύπαρξη nuevo και παραδοσιακών χορευτών, εδώ, δεν εμφανίζει ζητήματα ιδεολογικής διαφοροποίησης.

Οι milongas αυτές παρουσιάζουν γενικά θέμα διαχείρισης και σεβασμού του χώρου στην πίστα, λόγω μη ομοιογένειας του σώματος των χορευτών και άρα της μη αίσθησης του “ανήκειν” σε μία ομάδα με κοινά πολιτισμικά στοιχεία.

5.2 Συνεντεύξεις στο πεδίο

ΟΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιο είναι το χρονικό διάστημα που χορεύετε αργεντίνικο tango; - Εισαγωγική ερώτηση.
2. «Ποια “σχολή” του tango είναι πιο κοντά στην αισθητική σας;»

Η ερώτηση αποσκοπεί στο να φανεί η εικόνα που ο ερωτώμενος έχει για τον εαυτό του, και κυρίως, η συλλογική ταυτότητα την οποία υιοθετεί.

3. Στις milongas της Αθήνας, σε αυτές που διοργανώνονται σε εβδομαδιαία βάση σε σχολές χορού αλλά και χώρους νυχτερινής διασκέδασης, δεν υπάρχει διαχωρισμός σε τύπους π.χ. milonga Enquentro ή nuevo tango milonga κλπ.

(a) Εσύ πως βιώνεις αυτή τη συνύπαρξη με χορευτές Tango Nuevo; - Η ερώτηση αποσκοπεί στο να καταγραφεί η σχέση του με τον “άλλον” στο περιβάλλον επιτέλεσης.

(b) Θα επιθυμούσες να υπάρχει διαχωρισμός των milongas ανάλογα με τον τύπο;

ΟΙ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

1

Τάκης, 48χρ. Ελεύθερος επαγγελματίας στον τομέα cafe/εστίασης.

1. Χορεύω τάνγκο από το 2005 (14 χρόνια).
2. Θα έλεγα ότι είμαι ένας **παραδοσιακός χορευτής** κι ότι έχω εντάξει κάποια νεωτεριστικά στοιχεία όπως volcadas, colgadas κλπ.
3. Δεν υπάρχει διαφοροποίηση επειδή ο αυθεντικότερος χορός του αργεντίνικου τάνγκο στηρίζεται στην παραδοσιακή καθεαυτή μουσική τάνγκο από τη γέννησή του. (Υπάρχουν μιλόνγκες που δεν βάζουν μόνο τα παραδοσιακά τάνγκο). Δεν βιώνω καμία σύγκρουση, πάνω στο παραδοσιακό αν κατάλαβα καλά, αργεντίνικο τάνγκο, σε σχέση με το Nuevo, πολύ απλά επειδή έχω συνδυάσει παραδοσιακό με Nuevo. Αν ποτέ έρθεις εκεί που παίζω μουσική θα δεις ότι παίζω και τα δύο είδη μουσικής.

2

Πέτρος, 32χρ. Μάγειρας στον ιδιωτικό τομέα.

1. Σχεδόν 5 χρόνια.
2. Χορεύω ανάλογα με το στυλ της ντάμας μου. Χορεύω **παραδοσιακά** με μία ντάμα που της αρέσει να χορεύει παραδοσιακά και **tango nuevo** με μια ντάμα που της αρέσει αντίστοιχα αυτό. Θα χορέψουμε με μια πιο ανοιχτή αγκαλιά και οι φιγούρες είναι πιο 'ανοιχτές' και τα βήματα τους όχι τόσο 'μετρημένα'. Το nuevo είναι πιο ελεύθερο στην κίνηση.

1. Χορεύω τάνγκο από το 2004. (16 χρόνια)
2. Το είδος του τάνγκο που μ' αρέσει πιο πολύ απ' όλα είναι το τάνγκο που χορεύουμε στη μιλόνγκα δλδ **τάνγκο Σαλόν!** Μου αρέσει να αυτοσχεδιάζω και να ανταποκρίνομαι στις ανάγκες της πίστας δλδ του χώρου που μου αναλογεί, της μουσικής και της αγκαλιάς. Να εμπνέομαι απ' την ντάμα και φυσικά να την ικανοποιήσω, να την προσέχω και να της δίνω όλο μου το είναι!
3. Όσον αφορά την τρίτη ερώτηση, πολλές φορές έρχομαι σε δύσκολη θέση όταν κάποιος χτυπάει απ' την απροσεξία του την ντάμα μου ή και εμένα, ή όταν μας σκουντάνε. Πάντα προσπαθώ να είμαι πίσω από κάποιο ζευγάρι που ξέρω πως θα κρατήσει σωστά τη θέση του στην πίστα και θα σεβαστεί και τους άλλους τριγύρω του. Δυστυχώς όμως ίσως επειδή κάποιοι δάσκαλοι δεν επιμένουν αρκετά στη διδασκαλία τους ή οι ίδιοι οι μαθητές δεν δίνουν αρκετή σημασία στη γραμμή χορού το πρόβλημα αυτό έχει μείνει άλυτο εδώ και αρκετά χρόνια. Το να γίνει διαχωρισμός του κόσμου σε μιλόνγκες ανάλογα με το στυλ το θεωρώ λάθος. Πρέπει οι χορευτές να βελτιώνουν τις κινήσεις τους όταν είναι σε μια πίστα και να δίνουν πολύ μεγάλη βάση πάνω στο θέμα αυτό ώστε να συνυπάρξουμε με αρμονία όλοι μαζί στον ίδιο χώρο!

Ένα άλλο θέμα είναι ότι μπαίνουν όλοι μαζί για να χορέψουν ενώ δεν υπάρχει χώρος. Δεν αλλάζουν εύκολα τα ζευγάρια, π.χ. χορεύουν πολλές τάντες χωρίς να κατέβουν απ' την πίστα. Ή π.χ. οι αρχάριοι δεν χορεύουν στο κέντρο αλλά στον εξωτερικό κύκλο. Οπότε η πίστα δεν έχει ροή.

Δημήτρης, 42 χρ. Υπάλληλος στον ιδιωτικό τομέα, τις καθημερινές σε τηλεφωνικό κέντρο, και τα σαββατοκύριακα οδηγός μεταφορών.

1. Τρία χρόνια
2. Προτιμώ το Αργεντίνικο Τάγγκο λόγω ψυχικής και σωματικής σύνδεσης ντάμας και καβαλιέρου. Όσον αφορά αυτό καθαυτό το Αργεντίνικο, πρότιμώ να χορεύω Σαλόν διότι συνδυάζει κλειστή αγκαλιά και πλήθος κινήσεων.
3. Από τη σύντομη εμπειρία μου θα μπορούσα να πω ότι ο βασικός διαχωρισμός που γίνεται στις εκδηλώσεις της Αθήνας είναι ανάμεσα στο κλασσικό (Milonguero, Salon) και στο σύγχρονο (Nuevo-NeoTango). Θεωρώ τον διαχωρισμό αυτό υπαρκτό και επαρκή στην συντριπτική πλειοψηφία των εκδηλώσεων. Αυτό που πραγματικά δείχνει να μην είναι επαρκές είναι το πλήθος των εκδηλώσεων στο σύγχρονο. Ωστόσο αυτό είναι κάτι που συμβαίνει παντού και καθορίζεται από τη ζήτηση του κοινού, αν η συντριπτική πλειοψηφία θέλει κλασσικό τότε προκρίνεται αυτό σαν κύρια επιλογή.

Όσον αφορά τον χώρο, οι εκδηλώσεις πραγματοποιούνται παντού, από σχολές έως εστιατόρια και ξενοδοχεία. Σε γενικές γραμμές είναι ικανοποιητική η επιλογή των χώρων.

Αυτό που θα μπορούσε να βελτιωθεί είναι το μέγεθος στις πίστες, και εκεί έρχομαι στο επόμενο θέμα που θίγεται. Όλοι προτιμούμε πάντα περισσότερο χώρο για να χορεύουμε αλλά αυτό είναι ένα παγκόσμιο φαινόμενο, βλέποντας το να συμβαίνει στο εξωτερικό. Βλέπουμε εκδηλώσεις με πολύ μεγαλύτερο συνωστισμό χορευτών.

Αυτό ουσιαστικά πρέπει να μας πειθαρχήσει περισσότερο, και να μας εκπαιδεύσει περισσότερο, στο να χορεύουμε ικανοποιητικά σε ελάχιστο χώρο αλλά και να σεβόμαστε τους διπλανούς μας. Μικρός ή μεγάλος χώρος, το βασικό ζητούμενο είναι η ικανοποίηση της ντάμας, και αυτό πρέπει πρωτίστως να απασχολεί τον καβαλιέρο όπως επίσης και η ασφάλεια από τυχόν συγκρούσεις με διπλανά ζευγάρια.

Σε μια πίστα χώρου με κόσμο, το “ανέμελα” λοιπόν δεν υπάρχει. Θα πρότιμούσαμε περισσότερα τετραγωνικά, αλλά έως εκεί.

Όσον αφορά τις μουσικές προτιμήσεις των χορευτών τα πράγματα είναι πιο απλά απ' ό,τι φαίνονται. Ανάλογα το κομμάτι έτσι είναι και ο τρόπος χορού, δεν μπορεί κανείς να χορέψει νουέβο ένα κλασικό κομμάτι, και αν το κάνει το αποτέλεσμα θα είναι παράταιρο (και θα το διορθώσει ο ίδιος μόλις αποκτήσει μεγαλύτερη εμπειρία). Αντίστροφα ένας χορευτής μιλονγκέρο αν βρεθεί σε χώρο που παίζει μοντέρνα μουσική είναι εκτός κλίματος και χορεύει διαφορετικά από αυτό που ορίζει η βραδιά. Ανάλογα τη μουσική που επιλέγει ο tñj, ανάλογο χορό έχουμε και στην πίστα. Ισχύει πάντα αυτό; Όχι, και για αυτό βλέπουμε καμιά φορά ζευγάρια που χορεύουν ανορθόδοξα. Δεν πειράζει, συμβαίνει.

Εγώ προσωπικά επηρεάζομαι από την κακή συμπεριφορά των παρευρισκομένων και όχι από τον χώρο, ή τη μουσική, διότι ξέρω πάνω κάτω από πριν τι μουσική θα έχει και που ακριβώς πηγαίνω. Επίσης, αν δεν ενοχλούν με το να πέφτουν πάνω μας όταν χορεύουν, ας χορεύουν όσο παράταιρα θέλουν, ούτως ή άλλως μοιραία, όλοι οι παρευρισκόμενοι κρινόμαστε από τον χορό μας και την συμπεριφορά μας και αυτό έχει αντίκτυπο σε επόμενες τάντες ή βραδιές. Προσπαθώ να εστιάσω στην ικανοποίηση της ντάμας, στην εκάστοτε τάντα, και αν η ντάμα είναι χαμογελαστή στο τέλος, η διακόσμηση, το πάτωμα, ο διπλανός που χορεύει σαν τσαρλατάνος και όλοι οι άλλοι τύποι παρευρισκομένων, έχουν ελάχιστη σημασία.

Σαν τελικό σχόλιο το οποίο αποτελεί και σύντομη απάντηση στην ερώτηση είναι ότι δεν θεωρώ επιτακτική ανάγκη τον περαιτέρω διαχωρισμό της κάθε μιλόγκκα αλλά την απόκτηση σωστής συμπεριφοράς και χορευτικής παιδείας (ανεξαρτήτως δυνατοτήτων) από τα ζωντανά κύτταρα της κάθε μιλόγκκα, δηλαδή τους παρευρισκόμενους !

Σύνοψη: Τονίζει εμμέσως ότι οι οπαδοί του παραδοσιακού tango υπερέχουν αριθμητικά από τους nuevo. Υποστηρίζει ότι είναι λάθος ένας nuevo χορευτής να χορεύει μια κλασική τάντα με μη παραδοσιακό τρόπο, για την ακρίβεια ότι φαίνεται παράταιρο.

1. Φέτος είναι η τρίτη χρονιά.
2. Κοίτα...αυτό που μου αρέσει είναι το συναίσθημα...Οπότε προσπαθώ να χορεύω αργά... και αρκετά σε κλειστή αγκαλιά. Και μ' ενδιαφέρει να περνάμε όμορφα με την ντάμα μου...
3. Το νουεβο είναι κάτι που ακόμη δεν έχω κατακτήσει σα ρυθμό. Και για μένα δύσκολο να το χορέψω... αν και μου αρέσει η μουσική και ο στίχος της Nuevo...

Όσον αφορά στις μιλονγκας...δε μπαίνω στη διαδικασία επίδειξης. Δε μου αρέσει όταν το βλέπω και δε θεωρώ ότι συνδέεται το ζευγάρι. Αλλά αυτό που κερδίζω είναι το συναίσθημα

Όχι τόσο η εκτέλεση... Τουλάχιστον όχι ακόμη.

Οπότε... προσπαθώ να σου πω ότι δε μ' ενοχλεί η διαφορετική προσέγγιση... αλλά για να περάσω όμορφα χορεύω αργά... σε κλειστή αγκαλιά... προστατεύω την ντάμα μου, και δε με νοιάζει η προσέγγιση των άλλων

Χορεύω ανέμελα... αλλά όταν έχει πολύ κόσμο... χορεύω λιγότερο.

Δεν πιστεύω στο διαχωρισμό των μιλονγκας... έτσι κι αλλιώς προσπαθώ να επιλέγω που χορεύω. Υπάρχουν φορές που διαλέγω σχολές μικρές και κάποια παιδιά που παίζουν ωραία πράγματα.

Η επίδειξη είναι κάτι που δεν μου αρέσει. Το show δε μου προσφέρει πολλά.

Σύνοψη : Πρωταρχικό μέλημα είναι η άντληση συναισθήματος από την αγκαλιά. Δεν του αρέσει η επίδειξη αλλά δεν τον ενοχλεί η διαφορετική προσέγγιση.

1. 2,5 χρόνια (ξεκίνησα τον Σεπτέμβριο του 2017)
2. Αυτό που μου ταιριάζει είναι τα παλαιού τύπου τάνγκο (χρυσής εποχής, όχι νουέβο) που είναι αργά, αισθαντικά και αφήνουν πολύ χώρο και χρόνο στην μελωδία και στο ζευγάρι για να τα περπατήσει και μέσω αυτών να έρθει πιο κοντά. Δεν μου αρέσουν τόσο τα πιο γρήγορα, χαρούμενα, ρυθμικά. Μου αρέσει ο ελεύθερος ρυθμός (να υπάρχει, αλλά ρε παιδί μου το τραγούδι να αναπνέει, γι' αυτό δεν αγαπώ τόσο το νουέβο, είναι πιο τετράγωνο και με beat), μου αρέσουν τα βιολιά και τα μπαντονεόν, και επίσης μου αρέσουν περισσότερο τα ορχηστρικά. Αγαπώ επίσης πολύ τα τανγκο με δραματικές κορυφώσεις και γενικώς τα δραματικά, μελό, θλιμμένα κλπ.
3. Λοιπόν, για αρχή να σου πω ότι καταλαβαίνω την ανάγκη που εξυπηρετεί η πολυσυλλεκτικότητα στις milongas. Δεν είναι τόσο μεγάλο το κοινό ώστε να υποστηρίξει τόσο ειδικές προσεγγίσεις. Το τάνγκο είναι από μόνο του κάτι που απευθύνεται σε μικρό και συγκεκριμένο κοινό, οπότε το κατανοώ. Τώρα για την συνύπαρξη των εκφραστών διαφορετικών προσεγγίσεων...

α) Δεν σου κρύβω ότι με αγχώνει, όσο περνάει ο καιρός και λιγότερο, αλλά πάντα είναι ένας παράγοντας δυσκολίας το να έχεις -ιδιαίτερα ως καβαλιέρος- να διαχειριστείς την “απρόβλεπτη” συμπεριφορά των γύρω σου.

β) Από την άλλη ξέρω ότι με κάνει καλύτερο. Αν όλοι χόρευαν σαν εμένα δεν ξέρω πόσο αυτό θα μπορούσε να με εξελίξει. Ωστόσο, επειδή εσύ ρωτάς κατά πόσο το απολαμβάνω και όχι κατά πόσο μαθαίνω, νομίζω στην υποθετική περίπτωση που θα πήγαινα σε μια μιλόνγκα που όλοι θα είχαν την ίδια προσέγγιση με εμένα θα ένιωθα αρχικά ανακούφιση. Πιθανά θα το απολάμβανα και περισσότερο.

γ) Θεωρώ ότι σε έναν σημαντικό βαθμό η διαφορά στην προσέγγιση έχει να κάνει και με τις διαφορετικές προσωπικότητες, ιδιοσυγκρασίες και τη μοναδικότητα κάθε ανθρώπου. Όσο και η αισθητική προσέγγιση ή η θεωρητική άποψη να μοιάζει, πάντα η έκφρασή της θα περνάει από το προσωπικό μας φίλτρο που θα την κάνει μοναδική. Από αυτή την άποψη

θεωρώ την επιδίωξη ομοιογενούς έκφρασης σε μια συνάθροιση τέτοιου σκοπού ουτοπική.

δ) Ακόμα και αν ήταν εφικτή, θα σου πω πως όχι μόνο δεν τη θεωρώ επιτακτική ανάγκη, αλλά δεν τη θέλω κιόλας, και ας με αγχώνει η έλλειψή της. Αυτή η μαγεία της προσωπικής έκφρασης ιδιαίτερα σε έναν τόσο ευαίσθητο και κατά βάθος γυμνό χορό πιστεύω πως ξεδιπλώνεται εμφανέστερα όταν έχεις εκπροσώπους διαφορετικών προσεγγίσεων. Επιπλέον κατά κάποιο τρόπο ‘φοβάμαι’ μία εντός πολλών εισαγωγικών “γκετοποίηση” του χορού, θεωρώ ότι ήδη μέσα από τα χρόνια και την ελιτίστικη προσέγγιση πολλών εκφραστών του, το τάνγκο έχει χάσει μία πολύ βασική του πλευρά και λειτουργία, αυτή του λαϊκού, κοινωνικού χορού που φέρνει τον πυρήνα των ανθρώπων πιο κοντά. Γι’ αυτό ακόμα και αν όλοι δεν έχουν την ίδια προσέγγιση, ακόμα και αν ο άλλος έρχεται για να κάνει φιγούρες ή δεν σέβεται τους άλλους και γίνεται από ανόητος έως αγενής στην πίστα, ακόμα και αν με δυσκολεύει και με μπλοκάρει πολύ συχνά, θέλω να τους βλέπω όλους. Ακόμη, σε πιο πρακτικά πράγματα, θα σου πω ότι το πολύ το κύριε ελέησον... Κοινώς, θέλω και μια εναλλαγή. Μπορεί να αγαπώ τον Pugliese αλλά με θυμάμαι να έχω ξαφνιαστεί ευχάριστα σε μιλόνγκα όταν ξαφνικά μπήκε μια τάντα νουέβο, και ας μην είναι το φόρτε μου.

Σύνοψη : Θα αισθανόταν ανακούφιση αν ήξερε ότι σε μια milonga θα χόρευε σε μία πίστα που θα είχε μόνο χορευτές με τη δική του νοοτροπία αλλά στο βάθος δεν θα ευχόταν να συμβεί κάτι τέτοιο από φόβο ενδεχόμενης γκετοποίησης του τάνγκο.

1. Πρακτικά χορεύω 12 μήνες!
2. Πιο κοντά στην αισθητική μου, και βασικά στην αισθητική μου πλήρως, είναι το **κλασικό πατροπαράδοτο αργεντίνικο τάνγκο.. το τάνγκο της χρυσής εποχής...**
Αυτό ήταν η βάση που αναγέννησε το τάνγκο και είναι αυτό που με εκφράζει! Ως προς την αγκαλιά, τη μουσική, τη χαρά, τη νοσταλγία, τη λύπη, και όλα τα άπειρα συναισθήματα που προκαλεί αυτός ο χορός.
3. **α)** Η συνύπαρξη σε σχέση με την αισθητική απόλαυση του χορού. Ναι είναι αλήθεια ότι σε μία Μιλόνγκα υπάρχουν τόσοι πολύ διαφορετικοί άνθρωποι που καθένας ξεχωριστά έχει τα δικά του στοιχεία, γούστα, ακούσματα, προσωπικότητα, προβλήματα, διάθεση, και “θέλω”. Ο λόγος για τον οποίο επιλέγει κανείς να χορέψει τάνγκο είναι ιδιαίτερος, προσωπικός και άγνωστος σε όλου τους άλλους. Δεν θα σταθώ σε αυτούς που επιδιώκουν να προβληθούν μέσω αυτού του χορού σε μία μιλόνγκα με περίπλοκες φιγούρες και πάθος, παρενοχλώντας παράλληλα όλα τα άλλα ζευγάρια στην πίστα. Όμως πιστεύω ότι αυτοί αλλά και όλοι που έχουν επιλέξει να χορεύουν αυτόν τον κοινωνικό κατά βάση και ουσία χορό είναι επειδή θέλουν να επικοινωνήσουν, να αγκαλιάσουν και να κοινωνικοποιηθούν. Διότι σε αυτό τον δύσκολο κόσμο, και στην απρόσωπη κοινωνία που ζούμε, όλοι μας έχουμε αυτή την σημαντική ανάγκη να ικανοποιήσουμε και να απολαύσουμε. Την αγκαλιά και την επικοινωνία με άλλους ανθρώπους. Όσον αφορά εμένα ανέκαθεν μου άρεσε ο χορός και ο ρυθμός. Αλλά από τότε που μπήκε στη ζωή μου αυτό το μαγικό πράγμα έχει αλλάξει όλη μου η ζωή ως προς το καλό. Όλη μου η ζωή πλέον εδώ στην Αθήνα περιστρέφεται γύρω από αυτό. Δεν είναι μόνο η μαγική αυτή μουσική, αλλά και το ότι έχω διευρύνει τον κύκλο μου με ανθρώπους που έχουμε τελικά τόσα κοινά πράγματα.
- β)** Ψυχική διάθεση. Όπως ανέφερα και προηγουμένως, αυτός ο χορός με έχει αλλάξει ως προς το καλύτερο. Μου κάνει πολύ καλό στη ψυχική μου διάθεση. Μόλις πηγαίνω στη μιλόνγκα απλά αδειάζω ψυχολογικά και σωματικά. Μου φεύγει όλη η κούραση και όλα τα κακά συναισθήματα που έχω... Με κάνει καλύτερο άνθρωπο και χαρούμενο ταυτόχρονα. Είναι ένα από τα πιο όμορφα συναισθήματα

που έχω βιώσει ποτέ μου, αυτό το να χορεύεις με έναν άγνωστο συνάνθρωπο και μόλις τελειώσει η τάντα να σου χαμογελά και να σου λέει με ικανοποίηση και χαμόγελο ένα απλό ειλικρινές “ευχαριστώ”, υπονοώντας ότι αυτά τα λίγα λεπτά που ήμασταν αγκαλιά περάσαμε και οι δύο όμορφα γιατί ο χορός αυτός είναι κοινωνικός και αμοιβαίος. Δεν ξέρω.. Αυτό το πράγμα με γεμίζει και με κάνει χαρούμενο άνθρωπο.

γ) Διαχωρισμός των milongas. Πιστεύω πως πρέπει να υπάρχει διαχωρισμός στις Μιλόνγκας ως προς τη μουσική. Δηλαδή να μην παίζει στην ίδια μιλόνγκα Nuevo μουσική, διότι είναι διαφορετικό το στυλ. Γιατί εάν δεν μπορώ να απολαύσω τη μουσική που χορεύω εγώ ή κάποιος άλλος καβαλιέρος δεν θα το απολαύσει και η αντίστοιχη ντάμα.

8.

Κωνσταντίνος, 44 χρ. Θαλάσσιος βιολόγος.

1. 10 χρόνια
2. Μιλονγκερο, κλειστή αγκαλιά, αλλά όχι υποχρεωτικά και παλιά παραδοσιακά τραγούδια. Μιλονγκέρο με καθαρά ακούσματα μη τανγκο.
3. Δεν με ενοχλεί ότι δεν υπάρχει ο χαρακτηρισμός στον οποίο αναφέρεσαι! Με ενοχλεί ότι δεν σέβονται την πίστα, δεν υπάρχει ροή, ο καθένας πάει με οποία ταχύτητα θέλει, και σταματάει να κάνει ότι του κατέβει, χωρίς να σέβεται τη ροή της πίστας, τη μουσική, και τους άλλους χορευτές. Δεν υπάρχει σεβασμός χώρου!!

Πιστεύω πως μπορούμε όλοι να συνυπάρξουμε σε μια πίστα, αρκεί να υπάρχει ο σεβασμός του χώρου, και ροή.

Ας πούμε σε μια γεμάτη πίστα δεν σηκώνει πολλές φιγούρες βολέο και άλλα κόλπα...

1. 4 χρόνια

2. **Salon**

3. Σε θεωρητικό βαθμό δεν υπάρχει ανάγκη διαχωρισμού εκτός από περιπτώσεις που είναι ήδη διαχωρισμένες όπως nuevo με κλασικό Αργεντινή π.χ.. Στην πραγματικότητα υπάρχει όμως ένας τυπικός διαχωρισμός καθώς οι περισσότεροι διαλέγουν τους χώρους όπου θα πάνε να χορέψουν ανάλογα με το ύφος της κάθε σχολής. Εκεί όπου πραγματικά μπορεί κάποιος να δει τα διαφορετικά στιλ ταυτόχρονα μέσα στη πίστα είναι σε ανεξάρτητες εκδηλώσεις.

Προσωπικά είμαι υπέρ της ανάμιξης των διαφόρων στιλ κ εποχών καθώς μόνο μέσω αυτής της ζύμωσης μπορεί να υπάρχει εξέλιξη. Οι ίδιοι οι Αργεντινοί για παράδειγμα παραδέχονται αλλαγές στο ίδιο το τάνγκο από την στιγμή που έγινε πραγματικά διεθνές. Για μένα τον ίδιο, τουλάχιστον, το πόσο θα απολαύσω τον χορό έχει να κάνει με το κατά πόσο ο παρτενέρ μου θα προσπαθήσει κ αυτός να συμβάλει στη μεταξύ μας χημεία κ σε πολύ δεύτερο χρόνο η γενικότερη κινησιολογία.

1. Αισίως 8.
2. Μου αρέσει το **Tango Salon**. Όχι επειδή διδάσκομαι τόσα χρόνια αυτό αλλά επειδή ακόμα και πριν ξεκινήσω άκουγα tango τύπου salon, άλλωστε αυτός ήταν και ο λόγος που ξεκίνησα, μου άρεσε η μουσική αυτή. Αν θέλουμε να κάνουμε έναν διαχωρισμό τύπων salon, δηλ. το πάμε ένα βήμα πιο πέρα, αγαπώ τη milonga, και από tango προτιμώ τα γρήγορα στακάτα, στην καθομιλουμένη τα τσικι-τσικι.
3. Αν θέλεις να κάνουμε και διάκριση εποχών, επειδή είθισται να διακρίνονται τρεις εποχές ανάλογα με το ρυθμό, και εξηγούμαι 1η εποχή 1913 με 1932-33, 2η εποχή 1934 με 1950(+)-2 και 3η εποχή 1952-3 κ εξής, θα έλεγα ότι προτιμώ τις μουσικές της 2ης περιόδου.
4. Λοιπόν κατ' αρχάς θα σου πω ότι στις πιο γνωστές (εννοώ διαφημιζόμενες μέσω social media) milongas όντως θα ακούσει κανείς περισσότερο μουσική της χρυσής εποχής, αυστηρά salon, με τους ντόπιους TJs (tango jokeys) να μην ξεφεύγουν από τον άλλοτε αυστηρό κανόνα του 2+1 (2 τάνγκο ένα βαλς, 2 τανγκο μια μιλόνγκα). Μάλιστα στις περισσότερες από αυτές τις μιλόνγκας θα ακούσεις πολύ συγκεκριμένους maestros με κυριότερους τους pugliese, d'arienzo, calo, troilo, canaro, fresedo, rodriguez, di sarli, donato. Δε μπορώ να απαντήσω για την αισθητική απόλαυση και τον αντίκτυπο σε αυτήν γιατί εμένα προσωπικά αυτό μου αρέσει, δηλ. ότι λόγω του πολυπαιγμένου των συγκεκριμένων ξέρω τα κομμάτια και μπορώ να χορέψω χωρίς εκπλήξεις. Όμως υπάρχουν και μιλόνγκας όπου μπορεί κανείς να ακούσει όχι μόνο διαφορετικού τύπου τανγκο, εναλλασσόμενου του salon με το nuevo η ακόμα και το Ελληνικό παλιό τάνγκο (βαλς) αλλά και μουσική salon από λιγότερο δημοφιλείς μαέστρος οι οποίοι όμως έχουν προσφέρει στο τανγκο καλλιτεχνήματα με όλη την έννοια της λέξης. Θεωρώ λοιπόν ότι όποιος θέλει την εναλλαγή αυτή μπορεί να επιλέξει τις μιλόνγκας αυτές, ενώ όποιος είναι περισσότερο συμβατικός θα επιλέξει τις μιλόνγκας που προανέφερα. Δεν ξέρω αν είναι απαραίτητο να αλλάξει αυτό. Μπορώ όμως να αλλάξω λίγο τη φύση του ερωτήματος, και από τη milonga, να πάω τη συζήτηση στον Tj. Θεωρώ ότι όλα είναι θέμα του Tj, επομένως αν κάτι πρέπει να αλλάξει δεν είναι ο τύπος της

μουσικής που θα “σηκώνει” η κάθε μιλόνγκα, αλλά το άνοιγμα προς νέους Tjs πιο εναλλακτικούς, με διαφορετικές μουσικές προτιμήσεις, οι οποίοι με τον τρόπο τους μπορούν να μυήσουν τον κόσμο και σε άλλα είδη τάνγκο, ή ακόμα και να αναδείξουν πιο “ψαγμένους” μαέστρος ή πιο “ψαγμένες “ εκτελέσεις των γνωστών τοις πάσι κομματιών.

1. Εννέα χρόνια
2. Salon
3. Θα το έθετα αλλιώς. Βρίσκεις ότι ψάχνεις **Το πρόβλημα είναι στην συνύπαρξη μαθητών που έχουν δασκάλους με διαφορετικό υπόβαθρο. Όταν ο δάσκαλος, η “δάσκαλος”, δεν διδάσκει σεβασμό και κανόνες υπάρχει πρόβλημα.** Η διάθεση μου επηρεάζεται από την ατμόσφαιρα που δημιουργείται. Εάν η πίστα είναι επιθετική διότι υπάρχουν πολλοί χωρίς σεβασμό δεν έχω διάθεση και φεύγω.

Όταν έχουμε όλοι την ίδια κουλτούρα η ατμόσφαιρα είναι όμορφη και χορευω για την νταμα μου. Το πρόβλημα είναι η έλλειψη σεβασμού στον χώρο, τον χορό, και στους γύρω μας. Ανεξάρτητα από το επίπεδο. Υπάρχει διαχωρισμός. Θεs nuevo, παs αλλού. Θεs salon pure, παs Academia. Θεs χύμα, παs ανοιχτή.

1. Ξεκίνησα το 2010 μέχρι το 13 κάνοντας ομαδικά μαθήματα δύο φορές την εβδομάδα. Δεν πήγαινα όμως σε μιλόνγκες κάνοντας εξάσκηση όπως συνηθίζεται. Στη συνέχεια για προσωπικούς λόγους σταμάτησα εντελώς τη δραστηριότητα του χορού και επανήλθα με μαθήματα το 2018 προκειμένου να δω αν θυμάμαι και αν όχι να ξαναθυμηθώ κάποια πράγματα. Τώρα αισθάνομαι πολύ καλύτερα να παρευρίσκομαι σε συναντήσεις χορού όταν δεν κάνω κάτι άλλο και πολλές φορές το αναζητώ. Σημαντικό ρόλο παίζει και η παρέα των ανθρώπων που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο δημιουργείται!
2. Όταν ξεκίνησα δεν ήξερα ότι υπάρχει και ευρωπαϊκό τάνγκο αλλά και πάλι θα ήθελα να γνωρίσω την αυθεντική μορφή, όπως σε όλα τα πράγματα, που είναι το αργεντίνικο. Στην πορεία κατάλαβα ότι στην Αργεντινή το ζευγάρι χορεύει ο ένας για τον άλλο, ο καβαλιέρος κάνει την ντάμα του το επίκεντρο του κόσμου, και η ντάμα του παραδίδεται, εν αντιθέσει με το ευρωπαϊκό όπου οι κινήσεις είναι αρκετά εξωστρεφείς και χορογραφημένες. Από εκεί και μετά αφήνεις να σε παρασύρει η μουσική και να αυτοσχεδιάσεις!! **Το νουέβο είναι πολύ όμορφο στα αντίστοιχα κομμάτια που τα υποστηρίζουν αλλά είναι μια διαφορετική ίσως πιο εξελιγμένη ρυθμικά κίνηση που δεν την έχω δουλέψει πολύ!**
3. Η αλήθεια είναι ότι όπου υπάρχει πολύς κόσμος δεν μπορείς να αφεθείς και να απόλαυσης αυτό που θα ήθελες. Υπάρχουν όμως και άλλοι παράγοντες που παίζουν ρόλο στην επίτευξη μια τέτοιας κατάστασης.

Μπορεί να είναι η χημεία των ανθρώπων που δεν καθορίζεται από την ηλικία τους ή τη φάση ζωής τους αλλά από την ευγένεια και την ανοικτή διάθεση για επικοινωνία μέσω χορού. Ίσως γι αυτό λένε ότι το τάνγκο δεν είναι μια αλληλουχία βημάτων αλλά μια γλώσσα επικοινωνίας. Τότε με έναν μαγικό τρόπο νιώθεις πολύ ωραία, δεν συμβαίνει συχνά και όχι με όλους τους ανθρώπους που χορεύεις.

Υπάρχουν στιγμές που με εκνευρίζουν όλοι εκείνοι που θέλουν να κάνουν επίδειξη των ικανοτήτων τους που είναι παντού και πάντα και νιώθεις ότι δεν υπάρχει άλλη ζωή πέρα από το τάνγκο ή που νιώθουν ότι αυτό που κάνουν είναι πυρηνική φυσική αλλά οκ ο

καθένας έχει δικαίωμα να βιώνει όπως θέλει κάποια πράγματα!

Δεν είμαι απολύτως βέβαιος ότι θα ήθελα έναν τέτοιο διαχωρισμός ίσως έτσι σπάει κάπως η μονοτονία του ύφους και δημιουργείται μια ποικιλία στα ακούσματα, εγώ θα ήθελα να ακούγονται και ελληνικά κομμάτια του 30 που έγραψαν εποχή. Δεν υπάρχει κανένας λόγος να χορεύεις σε όλα τα κομμάτια εγώ δεν πάω με τέτοιο σκεπτικό.

Μπορεί να κάνω και λάθος αλλά μου αρέσουν οι εναλλαγές.

1. Χορεύω περίπου τέσσερα έτη.
2. Το **Tango salon** στο να το χορεύω, όμως **συγκινούμαι πολύ με Nuevo τραγούδια, αλλά και με καλά electro tango τραγούδια** (αυτά χορεύονται πιστεύω πιο εύκολα από τα Nuevo)
3. *Εσύ πώς βιώνεις αυτήν την συνύπαρξη σε σχέση με την αισθητική απόλαυση του χορού;* Προσωπικά προσπαθώ να σέβομαι τον χώρο που πρέπει να διατίθεται στους πίσω, αλλά δεν σου κρύβω ότι δεν τα καταφέρνω πάντα (με τη λογική ότι θέλω να κρατήσω χώρο, σε περιπτώσεις που έχω καλή ντάμα, κάποιο επιπλέον χώρο για πιο πολύπλοκες φιγούρες). Έχω πάει σε αρκετές μιλόνγκες και θα ήταν ενδιαφέρον να πούμε τις εμπειρίες μας από την κάθε μια. Παρότι συμφωνώ ότι παίζουν την ίδια μουσικά, δηλαδή ότι έχουν την ίδια μουσική αισθητική, θεωρώ ότι ο κυριότερος παράγοντας που διαμορφώνει το αν θα περάσεις καλά και τον χαρακτήρα της Μιλόνγκας και της Πράκτικας είναι οι ηλικίες και το επίπεδο των χορευτών, δηλαδή έχουν κυρίως διαφορές στον κόσμο που μαζεύουν (π.χ. όσες γίνονται σε σχολές κατά πόσο οι γνωστοί από τη σχολή χορεύουν ή όχι τους εκτός). Γενικά εγώ θα προτιμούσα μέρη με νεότερες ηλικίες, τώρα εδώ το ερώτημα που πιστεύω ότι προκύπτει είναι εάν ο κάθε χώρος προσάρμοζε και τη μουσική, τότε εάν αυτό τραβούσε και θα διαχώριζε και τις ηλικίες! Και εξηγώ: π.χ. στο TangoFix μαζεύει πολύ πιο νέο κόσμο, με καλούς χορευτές αλλά πολλοί από αυτούς είναι ζευγάρια που δύσκολα χορεύεις με την αντίστοιχη ντάμα εάν δεν γνωρίζεις το ζευγάρι, αντίθετα η Milonga G μαζεύει μεγαλύτερες ηλικίες και όχι τόσο υψηλό επίπεδο, όμως όλοι είναι πρόθυμοι να χορέψουν με όλους! (Εδώ λοιπόν που είναι τα δύο άκρα τι θα προτιμούσε κανείς εάν θεωρήσουμε ότι πάει χωρίς παρέα;)

Τι αντίκτυπο έχει στην ψυχική σου διάθεση; Γενικά όταν βλέπω την πίστα πολύ γεμάτη μπορώ να πω ότι μπορεί να μείνω εκτός σε κάποια τάντα. Γενικά έχω συμφιλιωθεί με την ιδέα ότι θα παίζουν την ίδια μουσική (εννοώντας ότι θα παίζουν τους κλασικούς Αργεντινούς μαέστρους: π.χ. στα δυναμικά ο Νταριέντζο, στα σαλονάτα ο Ντι Σάρλι και στα παθιάρικα ο Πουλιέζε), οπότε εάν ακούσω κάτι που να μου κινήσει το ενδιαφέρον θα χαρώ. Τολμώ όμως να πω ότι ένα κομμάτι που είναι πολύ περίεργο δεν θα με

ευχαριστήσει, με τη λογική ότι θα με δυσκολέψει να το χορέψω.

Θα επιθυμούσες να υπάρχει διαχωρισμός των milongas ή κρίνεις ότι δεν είναι επιτακτική αυτή η ανάγκη; Προσωπικά πιστεύω ότι δεν πρέπει να διαχωρίζονται οι Μιλόνγκες, θα μπορούσαν κάποιοι DJs να εξειδικευτούν σε κάποιο είδος, έτσι για παράδειγμα θα μπορούσε σε μία Μιλόνγκα να διαφημίζουν ότι θα παίζουν κυρίως τραγούδια από Nuevo, κτλ. Ας φανταστούμε για παράδειγμα σε ένα club να έχει βραδιά Disco. Εμένα η ανάγκη μου, όπως σου είχα πει, είναι να εμπλουτίσουν το ρεπερτόριο και το ύφος των τραγουδιών, δηλαδή να παίζονται και κάποια ελληνικά κομμάτια (όχι απαραίτητα από τη χρυσή εποχή του τάνγκο, δηλαδή το 1930, αλλά κυρίως σύγχρονα), πιστεύω ότι έχουμε μια πολύ πλούσια μουσική παράδοση που μπορεί να αξιοποιηθεί και σε 2-3 τάντες μέσα σε μία βραδιά.

14

Γιάννης, 32 χρ. Ιδιωτικός υπάλληλος σε πολυεθνική.

1. Σχεδόν 10 χρόνια
2. **Μου αρέσουν όλα τα στυλ, ανάλογα με το τραγούδι ωστόσο. Αν θα έπρεπε να διαλέξω ένα αυτό θα ήταν το παραδοσιακό.**
3. Δεν έχω πρόβλημα με τον χώρο. Επίσης συγχωρώ όσες και όσους παθιάζονται με τον χορό και απλώνονται. Δεν σημαίνει αυτό πως τους εκχωρώ τον χώρο που χρειάζεται η ντάμα και εγώ προκειμένου να χορέψουμε. Το καταλαβαίνουν αργά ή γρήγορα και προσαρμόζονται.

15

Κυριάκος, 30 χρ. Υπάλληλος σε ταξιδιωτικό γραφείο.

1. 5 χρόνια
2. **Παραδοσιακό τάνγκο**
3. Αρκετά! Όταν τα συγκρουσιακά στοιχεία προέρχονται από τη γεμάτη πίστα δεν με ενοχλεί, όταν προέρχονται από μεμονωμένα άτομα με ενοχλεί.
4. Όχι δεν έχουμε την πολυτέλεια να “σπάσουμε” τον κόσμο.

1. Περίπου 4 χρόνια.
2. Γενικότερα θα με βρεις σε **κλασικές επιλογές. Το παραδοσιακό.** Επιρροές υπάρχουν πολλές αλλά κατά βάση αυτό είναι το προσωπικό μου στυλ. Όταν ανοίγω την αγκαλιά δεν νιώθω το ίδιο καλά
3. Πρώτον θεωρώ ότι στα πλαίσια του τάνγκο σαλόν και μιας μιλόνγκας που το αντιπροσωπεύει είναι ευπρόσδεκτες και οι νότες του τάνγκο nuevo. Επίσης θεωρώ ότι καθένας μπορεί να εκφράζει τα συναισθήματα του με όποιον τρόπο επιθυμεί κατά τη διάρκεια του χορού του κι επομένως και με οποιοδήποτε στυλ. Ο μόνος περιορισμός έχει να κάνει με την ανάγκη να σεβόμαστε τα υπόλοιπα ζευγάρια που μοιράζονται τον χώρο μαζί μας. Επομένως σε μεγάλο βαθμό αυτό που με ρωτάς εξαρτάται από το πόσος κόσμος χορεύει εκείνη την ώρα στην πίστα. Εάν η πίστα είναι γεμάτη και στο κάθε ζευγάρι αντιστοιχούν μερικά εκατοστά θα πρέπει ο καθένας να προσαρμοστεί σε αυτό. Όταν σε άλλη tanda τα ζευγάρια είναι λιγότερα τότε μπορεί να διεκδικήσει τον παραπάνω χώρο που του αντιστοιχεί. **Γενικότερα είμαι υποστηρικτής της λογικής της ενότητας. Θεωρώ ότι το tango nuevo δεν είναι ένα διαφορετικό tango αλλά μία εκδοχή του κι επομένως νομίζω ότι από μόνο του δεν στοιχειοθετεί την ανάγκη μιας αυτοτελούς κοινότητας. Επίσης μου αρέσει εντός της τέχνης και γενικότερα σε οποιαδήποτε κοινότητα η διαφορετικότητα. Άρα θεωρώ προνόμιο να υπάρχουν πολλά διαφορετικά στυλ και “καλλιτεχνικός πλουραλισμός”. Το αντίθετο οδηγεί σε γκετοποίηση και απομόνωση.** Είναι πολύ σημαντική κουβέντα γιατί αυτό μπαίνει και σε πολλούς άλλους τομείς της κοινωνικής ζωής.

17

Lucas, 23 χρ. Δάσκαλος αργεντίνικου tango.

1. 15 χρόνια
2. Αυτό που χορεύεται στις milongas, δηλαδή το Salon.
3. Μου αρέσει πολύ να υπάρχουν διαφορετικές σκέψεις! Γιατί αυτό με κάνει να μπορώ να μάθω διαφορετικά πράγματα, οπότε όσο χορεύω μαθαίνω. Αλλιώς θα ήμασταν όλοι ίδιοι. Δεν πιστεύω στην τυποποίηση των milongas ανάλογα με το στυλ. Εγώ, μόνο που βρίσκομαι στη milonga, είμαι χαρούμενος. Το tango με κάνει χαρούμενο, και όχι ο κόσμος κάθε φορά.

18

Jorge, 33 χρ. Δάσκαλος αργεντίνικου tango.

1. Σχεδόν 15 χρόνια
2. Salon
3. Υπάρχουν καλοί χορευτές που χορεύουν χωρίς να ενοχλούν τους υπόλοιπους ανεξαρτήτως στυλ. Επίσης, υπάρχει κόσμος που ενοχλεί τους υπόλοιπους χορεύοντας επικίνδυνα, και πάλι ανεξαρτήτως στυλ.

1. Τρία

2. Salon

3. Το μόνο που με ενοχλεί είναι ο συνωστισμός και η έλλειψη χώρου. Δεν με απασχολεί τι κάνει ο άλλος, αρκεί να μην καταλαμβάνει όλο τον χορό. Όταν χορεύω δεν με απασχολούν τι κάνουν οι άλλοι γύρω μου. Όταν χορεύω είμαι εγώ η ντάμα και η μουσική. Μου χρειάζεται όμως και ο απαραίτητος χώρος για να κάνω το βήμα που επιθυμώ. Συνήθως δεν υπάρχει ο επιθυμητός και απαιτούμενος χώρος.

1. Χορεύω 6 χρόνια
2. Το στυλ που μου αρεσει να χορεύω έχει τα εξής στοιχεία: μεγάλες στασεις σώματος, μεγάλος διασκελισμός στα βήματα, υψηλό frame στην αγκαλία, και αρκετά κλειστή αγκαλία, μου αρεσει η αλλαγή της δυναμικής στις κινήσεις.
3. **Το συγκρουσιακό στοιχείο στις Αθηναικές milongas, δυστυχώς, είναι κάτι που τις χαρακτηρίζει, και αυτό έχει να κάνει με την εγωιστική προσέγγιση των χορευτών, και θα έλεγα την ανυποτακτη και αντιδραστική φύση των Ελλήνων.**

Δεν υπάρχει σεβασμός στην πιστά, και πολύ συχνά, τα ζευγάρια συγκρούονται όταν κανουν πίσω βήματα, αλλά και όταν πειραματίζονται τα ζευγάρια, με κινήσεις δυναμικής που δεν έχουν ακόμα κάνει κτήμα τους τεχνικά.

Ενώ υπάρχει αρκετά καλό επίπεδο χορευτών, δεν έχει εμφυσηθεί από τις σχολές ο σεβασμός στην πιστά και η πειθαρχία στον χορό, κάτι που δεν βλέπεις για παράδειγμα σε φεστιβάλ του εξωτερικού που, ακόμα και με χαμηλότερο επίπεδο χορευτών, τεχνικά υπάρχει μεγαλύτερος σεβασμός

Αυτό, παρα πολύ συχνά, εμένα προσωπικά με εκνευρίζει πολύ, ειδικά σε κάποιες milongas όπως στο tangofix, που όλη η ενέργεια της πιστάς, όσες φορές έχω παει, διακατεχεται από στοιχεία τραβολογηματος και πολύ βίαιης ενέργειας χωρίς ροή.

Αντιθέτα, όχι επειδή είμαι μαθητής στην academia, αλλά τηρείται αρκετά καλύτερη γραμμή χορού και κάποια στοιχειώδη θέματα σεβασμού και των άλλων χορευτών.

Καταλήγω ότι όπου υπάρχει μια αίσθηση σε έναν χώρο, ειδικά σε εμάς τους Έλληνες, που αποπνέει μεγαλύτερη αυστηρότητα και πειθαρχία προσαρμοζόμαστε. Αν όμως δεν νιώθουμε ότι υπάρχει μια στοιχειώδη πειθαρχία, είτε φεστιβάλ είναι αυτό η milonga, αρχίζουμε να πειραματιζόμαστε παρα πολύ, με ασχημες καταληξεις, νευρική ενέργεια, τραβολογηματα στην νταμα, πίσω βήματα, αντιθετες κατευθυνσεις κλπ κλπ

Η αλλαγή στις Αθηναικές milongas, αναφορικά με την κίνηση και τον σεβασμό στην πιστά, θεωρώ προσωπικά ότι θα μπορούσε να αλλάξει αν απασχολούσε συστηματικά τους

επαγγελματιες του χωρου, οι οποιοι λογω ανταγωνισμου μεγαλου, δειχνουν ολο και πιο δυσκολες κινησεις, κινησιολογικα στους μαθητες τους, ωστε να εχουν μεγαλυτερο ρεπερτοριο αλλα δεν τους εφιστουν την προσοχη, ποτε πρεπει να τις κανουν, που, και οταν φτασουν στο επιπεδο τεχνικα, να μην ενοχλουν αλλα ζευγαρια!

1. Πέντε χρόνια.
2. Χμμ... Κοντά στην αισθητική μου, δεν μπορώ να πω ότι είναι κάποια “σχολή” αρκετά. Από όλες κάτι παίρνεις και στο τέλος κρατάς αυτά που σου αρέσουν, αυτά που σου ταιριάζουν και φυσικά αυτά που ταιριάζουν στο σώμα σου.

Το χορό μου θα τον χαρακτήριζα περισσότερο σαν το νερό μετά τη βροχή. Δηλαδή, ανάλογα με το έδαφος διαμορφώνεται και το ρυάκι. Έτσι και στον χορό μου, ανάλογα με τη διάθεση, το τραγούδι και φυσικά την ντάμα, εκφράζω αυτό που νιώθω και μπορώ.

Γενικά θα έλεγα ότι η “σχολή “ του αυτοσχεδιασμού και της δημιουργικής σύνθεσης.

Είναι πιο κοντά σε αυτό που θέλω μαζί με την ελευθερία που πρέπει να έχεις όταν χορεύεις, ο χορός δεν έχει πρέπει, έχει έκφραση και δημιουργική σύνθεση.

3. **Θα έπρεπε να υπάρχουν μιλόνγκας με ύφος και συγκεκριμένο στυλ, ώστε ο καθένας να επιλέξει και να ξέρει εκ των προτέρων τι θα ακούσει και αν τον εκφράζει.**

Στην Αθήνα όλοι πάνε παντού και χορεύουν όπως έχουν μάθει, πολλές φορές αδιαφορώντας για τους άλλους και δημιουργώντας μια ανομοιογένεια και ακαταστασία στην πίστα.

Πολλές πίστες είναι ακατάλληλες για χορό, δεν έχουν καλό εξαιρισμό, κακή ποιότητα πατώματος, δεν υπάρχει επαρκής αριθμός από τουαλέτες, αποδυτήρια ανύπαρκτα πολλές φορές, όχι αρκετές θέσεις για να κάτσει κάποιος κ.α.

Στις πίστες δεν υπάρχει τάξη. Ο καθένας μπαίνει όπου θέλει, όπως θέλει, σταματάει όπου θέλει και γενικά κάνει ότι θέλει, χωρίς να σέβεται ότι εκεί είναι και άλλοι που έχουν πάει για να διασκεδάσουν και να περάσουν όμορφα.

Το αίσθημα του ανταγωνισμού και της επίδειξης είναι έντονο.

Είναι και άλλα. Αρχικά θα ήθελα να υπάρχουν μιλόνηκας όπως είπα με χαρακτήρα και στυλ. Η πίστα τον πρώτο καιρό όταν ήμουν αρκετά αρχάριος με τρόμαζε. Φοβόμουν μην χτυπήσω κανέναν, μη χτυπήσει η ντάμα που χόρευα, έβλεπα τους παλιούς να μη με υπολογίζουν, έβλεπα ο καθένας να κάνει ότι θέλει με όποιο στυλ θέλει, τρομοκρατώντας πολλές φορές εμένα και άλλους. Δεν έκανα τον χορό μου, δεν απολάμβανα.

Με τον καιρό η εμπειρία με έκανε σιγά-σιγά να αρχίζω να χορεύω όπως θέλω, στον βαθμό του επιτρεπτού, σεβόμενος τους άλλους. Ξέρεις ο σεβασμός είναι παιδεία που πηγάζει από το σπίτι. Δυστυχώς στο τάνγκο ή παιδεία πολλές φορές απουσιάζει.

Σήμερα λοιπόν μετά από αρκετά χιλιόμετρα στις πίστες. Με ενοχλεί ακόμα η ακαταστασία, η έλλειψη σεβασμού. Τι και αν εγώ μπορώ να χορέψω, πολλές φορές καταπιέζομαι και τρομάζω, πάντα θα το έχω αυτό βλέποντας ότι ο σεβασμός δεν βρίσκει τον χώρο που πρέπει στην πίστα.

Πολλές φορές έχω φύγει από μιλόνηκας απογοητευμένος και στεναχωρημένος, γιατί δεν διασκέδασα πραγματικά επειδή κάποιοι έκαναν ότι ήξεραν και ήθελαν στην πίστα. Θεωρώ ότι επιβάλλεται να υπάρχει διαχωρισμός. Δεν είμαστε όλοι για όλα.

Και δεν μπορούμε όλοι να εκφράσουμε όλα τα τραγούδια μέσα από το στυλ που χορεύουμε.

Η πίστα πρέπει να έχει σύνταξη και ορθογραφία...

Τί περιμένεις να πάρεις από μία μιλόνηκα?

Στην 1 φάση λοιπόν ήταν η πρόκληση της φιγούρας και το αν θα καταφέρω να την κάνω καλά. Αρκετά δελεαστική....σαν φάση. Στην 2 φάση να δω πόσες ντάμες μπορώ να χορέψω σε μια μιλόνηκα, να τις γνωρίσω και να τις κερδίσω χορευτικά στην αρχή. Στην τρίτη φάση να μαζέψω αγκαλιές. Αυτό είναι μεγάλο θέμα και έχει να κάνει με την ψυχροσύνη που είχα κάθε φορά. Στην 4 φάση να αρχίσω να βάζω σε μία τάξη τι μου αρέσει να χορεύω και πως να το περάσω στην ντάμα που είχα στην αγκαλιά μου. Στην 5 φάση να σταματήσω να σκέφτομαι βήματα και να μετατρέψω τον χορό μου σε μία παρτίδα σκάκι. Όχι μάχη. Αλλά

ανάλογα με το τι κάνει η ντάμα να απαντώ κάνοντας τον χορευτικό μας διάλογο παραγωγικό και φεύγοντας από τον στεγνό μονόλογο των φιγούρων. Στην 6 φάση να ακούω τη μουσική όσο μπορώ βαθύτερα και ουσιαστικότερα μετατρέποντας τις νότες σε έκφραση... Έτσι φτάνω στο 7. Αποζητώ επικοινωνία, ηρεμία, αρμονία, έκφραση, δημιουργία, σεβασμό, έμπνευση και φυσικά μια ωραία και γλυκιά αίσθηση όταν η βραδιά τάνγκο τελειώσει.

1. 15 χρόνια
2. Tango Nuevo

Πασχαλίδης Γιάννης, 50 ετών, προσφερόμενες υπηρεσίες θαλάσσιας αναψυχής (εκδρομές) με ιδιόκτητο σκάφος

1. 15 χρόνια
2. **Tango Nuevo**

3. Οι μιλόγκες είναι μεν ελεύθερες για όλους, αλλά μακροπρόθεσμα δεν χορεύουν όλοι παντού! Πολλές σχολές δημιουργούν κλίκες με τους μαθητές τους με αποτέλεσμα να αποφεύγουν τους μαθητές άλλων σχολών. Τελικά οι μιλόγκες χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: Στις πιο Ανοιχτόμυαλες/Φιλικές, και στις πιο Αυστηρές/Σκληροπυρινικές.

Φυσικά αυτό εξυπηρετεί την λογική της ομογενοποίησης γιατί οι διάφορες κουλτούρες είναι μάλλον ακόμα μικρές σε αριθμό ώστε να υποστηρίξουν μία διαφοροποίηση των milongas.

Θεωρητικά δεν τίθεται τέτοιο θέμα. Ένα τάνγκο, μια κουλτούρα, καμία ανάγκη ομογενοποίησης. Ποιές πιστεύεις εσύ ότι είναι οι "διάφορες κουλτούρες";;;; Πάντως μέχρι πέρσι υπήρχε έντονη διαφοροποίηση στις μιλόγκες!!!

Σημείωση της γράφουσας: Δεν θα μ πορούσα να μην σχολιάσω την τελευταία παράγραφο από τα λεγόμενα του *Nuevo tango* χορευτή. Μπορεί το αργεντίνικο τάνγκο στην Ελλάδα και γενικότερα στην Ευρώπη και στον υπόλοιπο κόσμο να είναι ένα εισαγόμενο προϊόν και αποτέλεσμα διαμεσολαβημένης κουλτούρας όπως διαβάζουμε και στον *Sevigliano*, αλλά οι διαφορετικές "σχολές" προσέγγισης της φιλοσοφίας του αργεντίνικου τάνγκο συνεχίζουν να ασπάζονται την μία ή την άλλη κουλτούρα προκειμένου να ενισχύουν την ατομική και συλλογική τους ταυτότητα. Παρ' όλα αυτά οφείλω να καταθέσω ότι συμφωνώ με την παραπάνω άποψη και ότι ασπάζομαι την φιλοσοφία του *"One Tango"*.

Κάθε άνθρωπος με έντονη προσωπικότητα (συνεχίζουν τα λεγόμενα του Γιάννη) και αυτοπεποίθηση

όχι απλώς δεν επηρεάζεται αλλά απολαμβάνει την συνύπαρξη διαφόρων προσεγγίσεων. **Αλλά τελικά αποδεινύεται στην πράξη ότι οι άλλοι (η εκάστοτε πλειοψηφία) έχουν πρόβλημα μαζί του!**

Και όσο αφορά το αν θα επιθυμούσα έναν στοιχειώδη διαχωρισμό των μιλόνηκας ώστε να επιλέγει ο καθένας τον χώρο που επιθυμεί να εκφραστεί....εγώ όχι.

Αλλά οι περισσότεροι τανγκέροι το επιθυμούν.

1. Χορεύω 4 χρόνια
2. Μου αρέσουν διάφορα στοιχεία από διαφορετικές σχολές. Τελικά αυτό που μου βγαίνει περισσότερο είναι και αυτό το στυλ που διδάσκομαι δηλαδή το **σαλόν**. Θα μ'άρεσε και θέλω να προσθέσω και άλλα στοιχεία στον χορό μου, πιο εσενάριο και μιλονγκέρο οπότε χρειάζεται.
3. Νομίζω ότι το τάνγκο στην βάση του είναι ένα, και εκφράζεται ας πούμε με το “σαλον” και μιλονγκέρο.

Και ειδικότερα μαζί με τα τραγούδια της χρυσής εποχής όπου και άνθισε. Από εκεί και πέρα όπως κάθε μορφή τέχνης δεν μένει στάσιμη αλλά εξελίσσεται αποκτά νέες εκφάνσεις και τρόπους έκφρασης.

Στις μιλόνγκας οι περισσότεροι από εμάς χορεύουμε σαλόν γιατί αυτό μαθαίνουμε, και γιατί αυτό είναι πιο εύκολο και ασφαλές να χορέψεις σε κοινωνικές περιστάσεις και γεμάτες πίστες.

Για μένα ο τρόπος που γίνεται η μιλόνγκα και η μουσική και η συνύπαρξη διαφόρων χορευτών είναι μια χαρά. Δεν έχω πρόβλημα με κανέναν όπως και να χορεύει αρκεί να σέβεται την πίστα και τον χορό.

Όχι δεν νομίζω να χρειάζονται αλλαγές και διαχωρισμοί.

6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Για να αναδειχθεί γλαφυρά το σύγχρονο περιβάλλον της μιλόνγκας είναι απαραίτητη η αντιπαράβολή του Παραδοσιακού Τάνγκο και του Εξελικτικού Τάνγκο, είναι σημαντικό να αναφερθούν τα αντιτιθέμενα μέρη, οι πιθανές πηγές σύγκρουσής τους και τα σημεία στα οποία έρχονται στο προσκήνιο οι διαφορές τους. **Οι πρεσβευτές του παραδοσιακού τάνγκο, όπως φάνηκε μέσα από τις συνεντεύξεις, αναζητούν περισσότερο στην παρακολούθηση μιας μιλόνγκας ένα περιβάλλον όπου ο χορευτής μπορεί να έχει την ηρεμία και την ασφάλεια να επικεντρωθεί στη σύνδεση με τον/τη σύντροφό του και τη μουσική, χωρίς να αντιμετωπίζει άλλου είδους προκλήσεις, όπως ανταγωνισμό μεταξύ των ζευγαριών ή αλλαγή καβαλιέρου ή συνοδού.**

Η ιδανική λοιπόν κατάσταση για αυτούς, που ισχύει και στις περισσότερες μιλόνγκας της Αθήνας, είναι να υπάρχουν καλοί παρτενέρ για χορό, ώστε υπό ιδανικές συνθήκες φωτισμού να μπορούν να χορεύουν οι ίδιοι αλλά και να παρακολουθούν ευκρινώς όλο το πρόγραμμα της κλασικής μουσικής του τάνγκο, χωρίς απειλές εισβολής στον προσωπικό χώρο από άλλα ζευγάρια, **ιδανικά με απουσία των περισπασμών της έκθεσης και της αυτοπροβολής.** Ο σεβασμός για το κοινωνικό περιβάλλον της milonga που αποδεικνύεται από την κατάλληλη ενδυμασία για την περίπτωση, εκτιμάται επίσης αρκετά στις συγκεντρώσεις παραδοσιακού τάνγκο (Domingues, 2015).

Η περίπτωση της υποκουλτούρας του Εξελικτικού Τάνγκο είναι διαφορετική. Η πλειοψηφία των χορευτών ασχολείται με τις πρακτικές και τις τεχνικές της χωρίς ακόμα να έχει επίγνωση της προέλευσης και της λογικής της. Παρ' όλα αυτά, υπάρχουν συνήθως κάποιοι χορευτές μέσα σε αυτές τις κοινότητες που τίθενται ρητά υπέρ του Εξελικτικού Τάνγκο. Πρόκειται για χορευτές που επιδιώκουν συνειδητά την ελευθερία έκφρασης στο χορό τους, την ελευθερία να εξερευνήσουν την πίστα. Επιθυμούν να χρησιμοποιήσουν κινήσεις χαρακτηριστικές του χορού tango σε ένα ευρύ φάσμα μουσικής και θεωρούν ότι χορεύουν μόνο στους ρυθμούς της κλασικής μουσικής Tango. Μπορεί να προτιμούν τις συνθήκες χαμηλού φωτισμού ως το καλύτερο περιβάλλον για να εκφραστούν χορεύοντας. Αυτοί οι χορευτές δεν θέλουν να περιοριστούν από τα έθιμα της milonga, που θεωρούν ξεπερασμένα στη σύγχρονη

κοσμοπολίτικη παγκόσμια τάξη, όπως η χρήση του *cabeceo* για χορευτική πρόσκληση, ο περιορισμός του σχηματισμού «άντρες-ηγέτες» και «γυναίκες-συνοδοί» (Vila, 1991).

Για τους παραδοσιακούς, οι πρακτικές του εξελικτικού Tango λαμβάνονται ως επίθεση. Η πιο σοβαρή παραβίαση είναι οπτική, όταν οι επεκτατικές και γρήγορες ελεύθερες κινήσεις των χορευτών του εξελικτικού Tango προκαλούν συγκρούσεις στην πίστα. Ακόμη και αν δεν υπάρξουν συγκρούσεις, αυτές οι κινήσεις απειλούν οπτικά, αυξάνοντας το επίπεδο της διέγερσης και οδηγώντας τους παραδοσιακούς σε έναν αμυντικό τρόπο χορού, μειώνοντας έτσι τη συγκέντρωσή τους στον σύντροφο και στη μουσική. Η εκθεσιακή φύση των κινήσεων των εξελικτικών του Τάνγκο, προσβάλλει την αίσθηση της νοοτροπίας των παραδοσιακών του Tango. Η καθημερινή ενδυμασία των χορευτών στο εξελικτικό Τάνγκο μπορεί επίσης να αναστατώσει οπτικά την αισθητική των παραδοσιακών. Άλλοι παράγοντες που προκαλούν απογοήτευση είναι οι χαμηλές συνθήκες φωτισμού και τα δάπεδα που δεν έχουν καθαριστεί κατά τη διάρκεια της βραδιάς (Torres, 2013).

Η εναλλακτική μουσική για τον χορό του τάνγκο, που συχνά χαρακτηρίζεται από έντονους δυνατούς ήχους και παίζει με μεγαλύτερη ένταση, είναι μια ακουστική επίθεση για τους παραδοσιακούς του Tango (και κατά τα άλλα ένα χάσιμο χρόνου που θα μπορούσε να αφιερωθεί στο χορό tango στη μουσική που σχεδιάστηκε για χορό tango, δηλαδή, κλασική μουσική Tango). Είναι γεγονός ότι η διδασκαλία στην πίστα χορού εμποδίζει γενικότερα την ελεύθερη κίνηση των χορευτών, τοποθετώντας τους παραδοσιακούς χορευτές σε μια διστακτική, αμυντική στάση, η οποία βιώνεται προσωπικά από τον κάθε χορευτή και τον επηρεάζει στη συγκέντρωση του όσον αφορά τον συγχρονισμό χορού και μουσικής. Η άμεση προσέγγιση για την πρόσκληση σε χορό μπορεί ενδεχομένως να αποτελέσει μια μορφή “εισβολής” στην ελευθερία επιλογής του συνοδού κατά τη χορευτική διαδικασία, προκαλώντας πιθανότατα κάποια ανησυχία στον παραλήπτη της πρόσκλησης όσον αφορά τη διατήρηση της ευγένειας μεταξύ των χορευτών, καθώς ελλοχεύει ο κίνδυνος να γίνει αποδεκτή η πρόσκληση και να πραγματοποιηθεί ο χορός με έναν ανεπιθύμητο συνεργάτη. Τέτοιου είδους ενέργειες που θεωρούνται “παραβιάσεις” των παραδόσεων του τάνγκο, μπορεί να καταστήσουν μια μιλόγγκα ως πολύ δυσάρεστη εμπειρία για όσους ενσαρκώνουν το παραδοσιακό τάνγκο (Thompson, 2005).

Για τους θιασώτες του εξελικτικού τάνγκο, οι ενέργειες των παραδοσιακών στη milonga σπάνια διαταράσσουν την πρακτική τους. Οι εξελικτικοί εκφράζουν την ανοχή για μια ποικιλία ερμηνειών και εκφράσεων tango. Το εξελικτικό τάνγκο χορεύεται με την κλασική μουσική Tango, ακόμα κι αν κάποιοι υποστηρικτές αυτής της υποκουλτούρας βρίσκουν αυτή τη μουσική βαρετή και προτιμούν την εναλλακτική μουσική Tango. Οι εξελικτικοί δεν αντιτίθενται στους άντρες που φορούν σακάκια και στις γυναίκες που επιλέγουν φορέματα. Η λεπτή χρήση του cabeceo για χορευτική πρόσκληση δεν διαταράσσει τη νοοτροπία των Tango Evolutionists (ενώ μερικοί το έχουν χρησιμοποιήσει μερικές φορές). Οι εξελικτικοί δεν αντιτίθενται στα ζευγάρια που διατηρούν την αγκαλιά σε όλο τον χορό. Παρόλα αυτά, κάποιοι από την υποκουλτούρα του Εξελικτικού Τάνγκο βρίσκουν τα κινήματα διατήρησης του χώρου του παραδοσιακού τάνγκο ως εμπόδιο στην ελεύθερη κίνησή τους στην πίστα (McKee et al., 2013).

Συγκεκριμένα, εμφανίζεται μια αντιληπτή σύγκρουση μεταξύ των χορευτών που έχουν διαφορετικές φιλοσοφίες σχετικά με τον χορό του τάνγκο στη σκηνή της μιλόνγκας. Οι του εξελικτικού τάνγκο επανειλημμένα εξέφρασαν την περιφρόνησή τους για την περιοριστικότητα που αισθάνονται ότι επιβάλλεται από τον πολιτισμό του παραδοσιακού τάνγκο (Papart, 2015).

Οι διαφορές μεταξύ των δύο σχολών εντοπίζονται σε τρεις κύριες πτυχές της πρακτικής του τάνγκο:

- 1) πώς μπορεί και πρέπει να χορεύεται το tango στη milonga,
- 2) η κατάλληλη μουσική για το χορό tango και
- 3) τα κοινωνικά έθιμα που συνοδεύουν το περιβάλλον κοινωνικού χορού του τάνγκο. **Υπάρχει συχνά μια ισχυρή συναισθηματική επένδυση σε αυτές τις διαφορετικές ερμηνείες του τάνγκο (Collier, 1995).**

Ωστόσο, όπως φάνηκε και από τις συνεντεύξεις, σχεδόν κανείς από τους συμμετέχοντες στις milongas δεν θα επιθυμούσε τον διαχωρισμό ανα τύπο. Άλλοι εντοπίζουν στην απόλυτη ομοιομορφία πιθανή μονοτονία, άλλοι θέλουν να μπορούν να συνεχίσουν να βλέπουν όλους τους γνωστούς τους στις ίδιες μιλόνγκες κι άλλοι, κατά την εκτίμησή μου, απλώς «αγαπούν να μισούν» το “αντίπαλο” δέος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Azzi, M. S. (1995). The Golden Age and After: 1920s – 1990s. In: Simon Collier, Artemis Cooper, Maria Susana Azzi, and Richard Martin. *Tango: The Dance, the Song, the Story*. London: Thames and Hudson Ltd. pp. 114-160.

Blandy, L. M., Beevers, W. A., Fitzmaurice, K., and Morris, M. E. (2015). Therapeutic argentine tango dancing for people with mild Parkinson's disease: a feasibility study. *Front Neurol.* 6, 122. doi: 10.3389/fneur.2015.00122

Collier, S. (1995). The Tango is Born: 1880s – 1920s. In: Simon Collier, Artemis Cooper, Maria Susana Azzi, and Richard Martin – *Tango: The Dance, the Song, the Story*. London: Thames and Hudson Ltd. pp. 18-64.

Collier, S. & Cooper, A. (1997) *Tango!: The Dance, the Song, the Story*. Thames & Hudson.

Domingues, S. (2015). *Tango today: Art or pop culture?* Available at: <http://www.tangovancouver.com/tango/symposium/articles.html> τελευταία προσπέλαση: 21/5/20

Foster, E. R., Golden, L., Duncan, R. P., & Earhart, G. M. (2013). Community-based Argentine tango dance program is associated with increased activity participation among individuals with Parkinson's disease. *Arch. Phys. Med. Rehabil.* 94, 240–249. doi:10.1016/j.apmr.2012.07.028

Hackney, M. E., Kantorovich, S., Levin, R., & Earhart, G. M. (2007). Effects of tango on functional mobility in Parkinson's disease: a preliminary study. *J. Neurol. Phys. Ther.* 31, 173–179. doi:10.1097/NPT.0b013e31815ce78b

Hackney, M. E., & Earhart, G. M. (2009c). Short duration, intensive tango dancing for Parkinson disease: an uncontrolled pilot study. *Complement. Ther. Med.* 17, 203–207. doi:10.1016/j.ctim.2008.10.005

Κουφού, Α. (2011). *Η κουλτούρα του Τάγγκο στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου (1922-1940). Μια εθνομουσικολογική Προσέγγιση*. Αδημοσίευτη Διδακτορική Εργασία. Αθήνα: Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Τμήμα Μουσικών Σπουδών.

Kreutz, G. (2008). Does partnered dance promote health? The case of tango Argentino. *Journal of Social Promotion of Health*, 128(2), 79-84.

Loetscher, H. (1997). Der Tango und seine tiefere Bedeutung. *Ballet International-tanz aktuell*, 11, 44-48.

Λούκος, Χ. (1998). Κοινωνική Ιστορία του τάνγκο: Από τις υποβαθμισμένες συνοικίες του Buenos Aires στα σαλόνια της Ευρώπης. *Μνήμων*, 20, 251-270.

McKee, K. E. & Hackney, M. E. (2013). The effects of adapted tango on spatial cognition and disease severity in Parkinson's disease. *J. Mot. Behav.* 45, 519–529.

McMains, J. (2012). *Tango Nuevo* by Carolyn Merritt. 2012. Gainesville, FL: University of Florida Press. 218 pp., photographs, notes, bibliography, appendix, glossary, index. \$24.95 cloth. *Dance Research Journal*, 47(1), 121-123.

McNeely, M. E., Mai, M. M., Duncan, R. P. & Gammon, M. E. (2015). Differential Effects of Tango Versus Dance for PD in Parkinson Disease. *Front. Aging Neurosci*, 7, 239.

Munoz, E. & Pieller, I. (1994). *Tango*. Stewart, Tabori and Chang.

Papart, J. P. (2015). How tango dance could improve erotical skills?. *Review of Med. Suisse*, 11(498), 2329-2330.

Savigliano, M. (1995) *Tango and the political economy of passion*, Boulder: Westview Press.

Solis, M. (2018). History of Tango-Part 2: The origins of Tango. *Archivos de oftalmologia de Buenos Aires*.

Rios Romenets, S., Anang, J., Fereshtehnejad, S. M., Pelletier, A., & Postuma, R. (2015). Tango for treatment of motor and non-motor manifestations in Parkinson's disease: a randomized control study. *Complement. Ther. Med.* 23, 175–184. doi:10.1016/j.ctim.2015.01.015

Robson Colin, 1993, 2000, *Η έρευνα του πραγματικού κόσμου*, Gutenberg, Αθήνα

Targhetta, R., Nalpas, B. & Pascal, P. (2013). Argentine tango: Another behavioural addiction?. *Journal of Behavioral Addiction*, 2(3), 179-186.

Tateo, L. (2014). The dialogical dance: self, identity construction, positioning and embodiment in tango dancers. *Integr. Psychol. Behav. Sci.*, 48(3), 299-321.

Taylor, J. (1998). *Paper Tangos*. Duke University Press Books.

Thompson, R. F. (2005). *Tango: The Art History of Love*. New York: Pantheon Books.

Torres, G. M. (2013). *Encyclopedia of Popular Latin Music*. Greenwood. Santa Barbara CA: ABC-CLIO LLC.

Van Alphen, F. (2014). Tango and enactivism: first steps in exploring the dynamics and experience of interaction. *Integr. Psychol. Behav. Sci.*, 48(3), 322-331.

Vila, P. (1991). Tango to Folk: Hegemony Construction and Popular Identities in Argentina. *Studies in Latin America Popular Culture*, 10, 107-139.

Ηλεκτρονικές πηγές

Denniston, C. *Couple Dancing and the Beginning of Tango*. Available at:

<http://www.history-of-tango.com/couple-dancing.html> (τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

Gavito, C. *Tango is a shared moment*. Available at:

<https://web.ics.purdue.edu/~tango/Articles/Gavito.pdf> (τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

Stewart, J. *A Short History of Tango*. Edinburgh Tango Society. Available at:

<http://www.edinburgh-tango.org.uk/tango/Historyoftango.php> (τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

<https://www.tanguito.co.uk/tango-culture/discover-tango/know-your-tango/>

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

www.ocho.gr

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

<http://www.tangozone.org/category/tango-knowledge/>

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

| <https://tangovoice.wordpress.com> (τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

| <https://stardance.gr/tango/> (τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

| <http://www.history-of-tango.com/couple-dancing.html>).

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

| <https://www.tanguito.co.uk/tango-culture/discover-tango/know-your-tango/>

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

| <http://www.edinburgh.tango.org.uk/tango/Historyoftango.php>

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

| <http://www.history-of-tango.com/couple-dancing.html>).

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

| <https://web.ics.purdue.edu/~tango/Articles/Gavito.pdf>).

(τελευταία προσπέλαση 21/5/20)

